

6
щомісячне
2009
(96)

Газета
видається
за підтримки
«Центру
Голландських
технологій»

СІЛЬСЬКИЙ

видання

Читай і вирощуй!

ВІСНИК

www.cib.net.ua

Це – рідна все земля...

Надворі теплий день –
Зелений сад буяє,
Прекрасні квіточки
Казковий вальс співають...

Лани стоять рясні,
Зітхаючи хлібами,
Кивають колоски
Достиглими вусами.

Я подивлюсь у даль,
У неба синь крилату...
Невже ще є десь рай?
Такого я не знаю!

Де співи солов'я,
Де парубки, дівчата,
Де мальви під вікном,
Де пахне рута-м'ята...

Це – рідна все земля,
Це все є Україна,
І хто відчує це –
Щаслива то людина!

Валентина Малащук,
с. Копитків, Рівненська обл.

БАТАТ В УКРАЇНІ

За своєю популярністю в багатьох країнах світу ця культура є серйозною суперницею картоплі. І не дивно – врожайність батату набагато більша, а його величезні бульби мають унікальний вміст поживних речовин. **2**

ДИВО-ЧАСНИК

Неабияка корисність вживання часнику – незаперечна істина. Та навіть досвідчені городники не завжди належним чином обізнані з агротехнікою його вирощування та правилами тривалого зберігання. **3**

КАТАЛОГ САДОВИХ КУЛЬТУР

Приємний сюрприз цього каталогу – пропозиція посадкового матеріалу вітчизняних сортів актинідій, саджанців ягідних культур та плодівих дерев. **6**

САМЫЙ ЖЕЛАННЫЙ ЦВЕТОК – ИЗ СЕМЯН!

Вирощування квітів із насіння має чимало безумовних переваг, проте знання певних “секретів” аж ніяк не буде зайвим. **9**

КОЛОКОЛЬЧИКИ – ЦВЕТИКИ ЛЕСНЫЕ

Насправді такі зворушливо-ніжні дзвоники є надзвичайно стійкими до екстремальних умов рослинами. Дехто вважає, що ця стійкість якось передається й тим, хто опікується ними у своєму садочку. **10**

ДЕРЕВО МЕТЕЛИКІВ – БУДЛЕЯ

Ця казково красива й запашна рослина, що квітує влітку й на початку осені протягом кількох тижнів, безумовно, заслуговує на особливу увагу наших квітників. **11**

ЧТО НА СВЕТЕ ВСЕХ РОДНЕЕ?

Зрозуміло, що в кожного квітникаря своя відповідь на таке запитання. Але коли хтось назве об'єктом своєї палкої любові гібісус, то ніхто не заперечуватиме проти подібного вибору, бо гібісус є дійсно дивовижною рослиною. **13**

И СНИТСЯ НАМ ТРАВА У ДОМА...

Доглянутий газон поруч із будинком давно вже став однією з ознак “цивілізованого” способу життя. І не тільки в Західній Європі. **14**

ВАТОЧНИК СІРІЙСЬКИЙ. ВІДТЕПЕР – “НА СВОБОДІ”

Надзвичайно важко прогнозувати як поширюватиметься на українських теренах та чи інша “заморська” рослина та як співіснуюватиме вона з місцевими мешканцями. Краще ж за все – взагалі не допускати її “втечі”. **15**

КВІТКОВЕ ЧУДО ЧЕЛСІ

Найвідомішу у Великій Британії квіткову виставку, що має промовисту назву “Chelsea Flower Show”, зазвичай відкриває сама королева, а престижний лондонський район Челсі стає на кілька днів квітковою “столицею світу”. **16**

НЕ ВІДДАЛЯЙМОСЬ ВІД ПРИРОДИ!

Хоча мода на влаштування альпійських гірок триває й далі, існує безліч можливостей додати неабиякого декоративного ефекту, вдало поєднуючи самі тільки (зазвичай, добре всім відомі) рослини. **20**

ЛІТНІЙ ВЕЧІР

А наші маленькі читачі матимуть нагоду познайомитися з Літнім Вечором, що у вигляді такого собі симпатичного юнака приходить на землю, аби дати спочинок стомленим денною працею людям. **23**

*Малюють око твоє червоні краєвиди,
І серце замирає в очікуванні дива –
Що незбагненно диво вродило рясного,
Що нам його Господь дарує знову й знову.
І хоч і задки це нема про твоє життя,
Калині мариться щораз її намісто...
Петро Дмитрацький*

Батат в Украине

Фото 1

Хочу рассказать об еще одной диковинке – батате. Хотя для увлеченных огородников-любителей это не новинка, но многие, убежденные, не имеют ни малейшего представления, что это за овощ. Буду рада, если кому-то поможет разобраться в этом.

С чего я начала? Однажды мне удалось достать пару ростков батата и вырастить его. Но попробовать на вкус пожалела, оставила на семена, чтобы размножить больше. Хранила клубни во влажном подвале, где зимой низкая температура, и клубни все сгнили. Через некоторое время узнала, что его успешно выращивают юннаты на станции юных натуралистов. Принесли мне три клубня, чтобы я сфотографировала на выставку (Фото 1). До этого времени я перечитала много статей о батате и уже знала, как с ним обращаться. Мне подарили два небольших клубня. Хранила их на полке в кладовке, где зимой температура была 14...15°C. В феврале увидела, как проклюнулись почки. Батат не имеет глазков, и ростки развиваются из скрытых почек, имеющихся в большом количестве на поверхности клубня. Я разрешила клубни пополам. Перед закладкой продезинфицировала в слабом растворе марганцовки. Поддон заполнила наполовину грунтом (в равных частях рыхлая почва, крупный песок и перегной). Затем положила на поверхность половинку клубня (срезанной частью к земле), слегка вдавила до половины в грунт, оставляя верхушку на поверхности. Полила водой (чрезмерно не заливая!), поставила поддон на окно с южной стороны. Температура для проращивания должна быть 18...27°C. Поливать следует тогда, когда верхний слой грунта подсохнет. Клубни можно порезать на небольшие куски и посадить. А если посадить целый клубень, то побегов будет до 100 штук, и стебли будут сидеть так густо, что истощатся и окажутся малопродуктивными. Это равносильно тому, как если бы в одну лунку высыпал ведро картофеля и ждать урожай.

Через месяц начали появляться первые проростки (Фото 2). Побеги длиной 12-15 см (с 4-6-ю междоузлиями) срезаю бритвой и отсаживаю в стаканчики или срезанные пластиковые бутылки. Ростки с клубней можно снимать 5-7 раз через каждые 10-12 дней. Они хорошо приживаются, и будут расти как комнатные цветы с красивыми сердцевидными листьями. В

открытый грунт рассаду высаживают, когда минуют заморозки, и почва хорошо прогреется. Так получилось, что у меня не оказалось места для посадки батата, и он рос в емкостях до тех пор, пока я не выкопала картофель, на грядку его высадила 15 июня. Жара была 35°C, сначала батат привял, но я его хорошо поливала, и через неделю он пошел в рост. К тому времени, когда плети батата поползли в разные стороны (Фото 3), я уже убрала сахарную кукурузу, фасоль и бобы. Помидорам плети не помещали, наоборот, они служили мульчей, хранили влагу и подавляли большинство сорняков. Осень была очень теплая, ботва была зеленой с красной верхушкой до ноября. Два клубня я посадила в большом ящике, урожай там превзошел все мои ожидания. А в тени под сеткой ботва росла, а клубней не было. Батат предпочитает солнечные места, плохо родит в тени и полутени.

В начале ноября, когда была сухая солнечная погода, выкопала клубни. Вот мой урожай (Фото 4). Это те клубни, которые оставила на хранение. Самые крупные, как ни старалась осторожно копнуть, порезала, и они долго не хранились. Поэтому раздала соседям и сама готовила различные блюда. Особенно понравился жареный, вареный в борщах и супах. Можно, если не лениться, приготовить из батата манты (национальное блюдо крымских татар,

Фото 3

напоминающее большие пельмени), котлеты, ватрушки, сырники, вареники, которые просто тают во рту. Есть сорта сладкие, полусладкие и совсем несладкие. У меня растет полусладкий батат - в середине желтый с красными прожилками с большим содержанием каротина. По химическому составу батат близок к картофелю, но по углеводам значительно его превосходит. Калорийность при варке повышается. В пищу употребляют в жареном, вареном, печеном и сушеном виде. Бататовая мука очень сладкая. Если ее смешать с пшеничной, то из такой смеси можно выпекать печенье, пряники, булочки, кексы. Добавки сахара при этом не потребуются.

Так что же такое батат, спросят многие?

Батат - это многолетнее клубневое растение семейства *Вьюнковых*. Родина - Центральная Америка. В тропиках возделывается как многолетнее рас-

тение, в субтропиках - как однолетняя культура. Он широко распространен в Индии, Индонезии, Японии, Китае, средиземноморских странах и США, где по праву считается одним из ценнейших продуктов питания. Несмотря на то, что батат - теплолюбивая культура, его большое значение в питании населения привело к тому, что в результате селекционных работ и сортоиспытаний были отобраны сорта, устойчивые к более суровым условиям умеренных климатических зон. Его можно успешно выращивать во всех регионах Украины. В мировом земледелии (а он выращивается в 108 странах мира) известны сотни сортов батата, различающихся по форме клубней (бывают шаровидные, удлинено-веретеновидные), массе (вес одного клубня колеблется в пределах от 0,5 до 7 кг и больше), по окраске - белые, розовые, кремовые, бледно-желтые, оранжевые, по вкусу - сочномясные сорта напоминают сладковатую мякоть кокосового ореха, сухомышные - обыкновенный картофель.

Клубни батата содержат 30-40% сухих веществ, сахара от 0,5 до 6% в зависимости от сорта, жиров - 1,8%, а также различные минеральные соли, витамины С, В, каротин. Батат калорийнее картофеля в 1,5 раза. Урожайность в 2-3 раза выше картофеля. Растения практически не поражаются болезнями, коларадским жуком и другими вредителями, что исключает использование пестицидов, позволяет получить экологически чистый продукт. В культивировании неприхотлив, засухоустойчив, легко переносит пересадку, быстро приживается, подает всю сорную растительность, особенно пырей. Хотя батат не боится засухи, все же его нужно поливать, особенно в период укоренения черенков. Зато во второй половине периода вегетации сокращают поливы, а за 15-20 дней до уборки их вообще прекращают. Урожайность культуры свыше 50 тонн клубней с гектара и 300-400 центнеров с гектара - сочной массы из стеблей и листьев, которые содержат легко усвояемый протеин, и служат прекрасным кормом, как в свежем, так и сухом виде. Его охотно поедают коровы, свиньи, кролики, нутрии и птица. Если батат добавлять к основному корму для коров, то повысится удой, а для свиней - это самый лучший

Фото 4

деликатес, и откармливаются они на нем с большим приростом.

Размножать батат можно круглый год. Он даже в осенне-зимний период образует клубни в обычных горшках. В пору уборки урожая возьмите с плетей наиболее урожайных растений верхушечные черенки и укорените в горшочках. Поставьте их на светлый подоконник - и они будут красиво смотреться как комнатные ампельные растения (вместо искусственных!). Весной можно нарезать с них черенки и посадить в открытый грунт.

Растение это перекрестноопыляемое - его опыляют пчелы. Многие сорта не цветут (и мой, кстати, тоже), некоторые зацветают и даже образуют семена.

Людия Ксенофонтвна Бондаренко, 1. Голая Пристань, Херсонская обл.

"Откройте" для себя топинамбур!

У нас во дворе за теплицей растет топинамбур. Под посадку этой культуры мы выделили полосу длиной 10 м и шириной 0,7 м. Высаживать его на огород мы не решились - уж очень он "энергичный"! Даже при полной уборке урожая все равно остаются живые ростки. При поливе два раза в месяц (а у нас засушливое лето) и при посадке 50х50 см весной мы накапываем

Со временем перестали держать кроликов и свиней, сократили посадку топинамбура, а в этом году опять увеличили. Во-первых, сами нашли еще один способ его использования. Делаем сок - исключительно из топинамбура, либо в смеси с морковью и свеклой. Очень вкусно и полезно. Добавляем лимон, апельсин, яблоки - в общем, все, что есть на кухне.

Теперь мы в хозяйстве держим кур. Стали им тереть корнеплоды и подмешивать в мешанку. Поедают абсолютно все, да и нестись стали лучше. А овощ неприхотливый и очень урожайный. Попробуйте, не пожалеете!

Н.М.Буря, пос. Кирова-2, Днепропетровская обл.

по одному ведру корнеплодов с куста. Осенью не копаем, так как клубни плохо хранятся зимой. А весной, при нехватке свежих кормов и витаминов, "земляная груша", расходуется быстро, да и копаются по мере надобности в течение месяца. Раньше мы в основном скармливали клубни кроликам и свиньям, если они его превосходят. Впрочем, и сами чистили его и ели. Уже потом попадались в ли- температуре различные рецепты салатов и других блюд. Топинамбур отварили, жарили - в общем, пробовали все.

А йошта мені сподобалася...

Мабуть, багато хто з садівників чув про чудову диво-рослину йошту, та не має уявлення, як вона виглядає. На жаль, вона не дуже поширена, на відміну від чорної смородини, малини... Я вирощую йошту п'ять років. Отже можу дещо розповісти про цю рослину.

Йошту ввели в інституті Планка (Німеччина) шляхом схрещування чорної смородини й агрусу. Це - багаторічний кущ заввишки до 2 м, в діаметрі - 1,5 м, компактною формою. Плодоносити починає вже на другий рік після садіння саджанців на постійне місце. Плоди дозрівають у середині липня, великі (середня маса 5-7 г), вони зібрані у грона по п'ять штук, що дуже полегшує збирання. Ягоди міцно тримаються в гронах, не обсыпаясь навіть у повній стиглості, мають сухий відрив. А це дає змогу розтагувати період збирання врожаю. До речі, нещодавно прочитав інформацію, що в дорослому віці кущ йошти може давати до 10 кг ягід!

Плоди мають приємний освіжаючий кисло-солодкий смак, споживають їх як у свіжому вигляді, так і у переробленому (варення, компоти, соки, маринади). Варто знати, що йошта - рослина одностатевий, що забезпечує гарне запилення квіток власним пилом, тож можна мати навіть один кущ, і він даватиме високі врожаї.

А ще йошта цінна тим, що невибаглива до ґрунтів, стійка до борошнистої роси, брунькового кліща, витримує морози понад 30°C. Це - світлолюбна рослина, вона не утворює кореневої порослі. В мене один кущ росте в затінку, на ньому плоди дозрівають пізніше й вони кисліші на смак.

Йошту, як і смородину, розмножують горизонтальними живцями - як зеленими, так і задерев'янілими. Найпростішим та найефективнішим є останній спосіб. Нарізують живці довжиною 20-25 см з однорічного приросту, відразу треба видаляти на них листя, зв'язати в пучки і на пару діб занурити до половини в будь-який стимулятор росту. Бажано висаджувати живці рядками у завчасно підготовлений і заправлений органічними добривами ґрунт. Після садіння рядки щедро поливають, а ґрунт в міжряддях мульчують. Якщо посадити живці на початку вересня таким способом, то за гарного догляду вже до настання морозів вони можуть вкоренитися. А до наступної осені виростуть гарні, здорові саджанці, які можна висаджувати на постійне місце або продати.

При посадці слід підготувати яму діаметром 0,6 м, глибиною 0,5 м. Внести 1-2 відра перегною або компосту та літрову банку деревного попола. Всі компоненти змішати з ґрунтом, яким загортають кореневу систему, полити саджанці. Відстань між рослинами - 1,5-2 м, можна рідше, якщо площа дозволяє. Обов'язково пам'ятайте про формування кущів і їх підживлення під час вегетації.

Раджу всім посадити цю рослину. Микола Володимирович Сопронюк, с. Новоселиця, Хмельницька обл.

Фото 2

Диво-часник

вагою 3-6 г, розташовані радіально в один ряд по 4-10 штук в цибулині. Нестрікуватий підвид часнику стрілки не утворює. Зубки у нього розташовані спірально, утворюючи 2-3 і більше кругів. Окремі зубки мають свої групові луски. Зовнішні зубки в цибулині великі, центральні дрібні. У свою чергу нестрікуватий часник ділиться на озимий і ярий.

Озимі форми часнику утворюють великі чи середні рихлі цибулини вагою 30-50 г і більше. Лежкість їх доволі погана. Гарно вони зберігаються тільки до середини зими. Сорти ярих форм утворюють дрібні цибулини (вагою 15-20 г), але дуже щільні. Лежкість їх відмінна – без проблем зберігаються до нового врожаю.

Часник – дуже цінна овочева культура. Зубки часнику містять 41,3% сухих речовин, із них 29,4% – вуглеводи, 6,8% білку. Молоде листя також корисне завдяки вмісту вуглеводів (10,6%) і білків (2,7%). Специфічний смак і запах часнику обумовлюється наявністю ефірних масел. Часник надзвичайно широко застосовується в консервній промисловості. Він незамінний при солінні та маринуванні овочів, виготовленні ковбас, холодцю, рибних і грибних страв. Молоде листя використовують для приготування салатів, перших і других страв. Додавання часнику до овочів, м'ясних і рибних продуктів подовжує термін їх зберігання.

Агротехніка вирощування

Під часник грунт потрібно готувати не пізніше, ніж за 1,5 місяці до садіння, коли ж доводиться готувати пізніше, то його верхній шар гарно ущілюють. Під час перекопування ґрунту вносять перегній з розрахунку 6-8 кг/м² і мінеральні добрива (20-30 г/м² калійної солі). Азотні добрива можна замінити курячим пометом, а калійне – попелом. Після перекопування поверхню ґрунту вирівнюють і розпушують граблами. До садіння озимого часнику ґрунт підтримують в чистоту від бур'яну стани. За день-два до садіння ґрунт розпушують на глибину садіння зубчиків.

Час садіння дуже впливає на зимування часнику та його продуктивність. При занадто ранньому висадженні зубки проростають завчасно, внаслідок чого знижується зимостійкість молодих рослин.

При надто пізній посадці зубки зимуватимуть. Щоб цього не допустити, озимі форми часнику слід висаджувати в оптимальні строки: в районах Полісся, Лісостепу і західних областях України – в першій половині, а на півдні країни – в другій половині жовтня. При таких строках садіння до початку холода зубчики гарно вкорінюються і добре зимують.

Сорти ярого часнику ліпше висаджувати рано весною – чим раніше, тим краще. При запізненні із садінням навіть на п'ять днів продуктивність рослини суттєво знижується. В західних районах України сорти ярого часнику можна висаджувати й восени, в ті ж строки, що і озимий. Вони встигають укорінитися й гарно зимують у ґрунті. Продуктивність рослин ярих сортів при осінньому садінні вища, ніж при весняному.

Часник висаджують широкорядним способом з шириною міжряддя 30 см. Зубки висаджують на відстані

6-8 см. Цибулини слід розділяти на зубки за 1-2 дні до садіння. Якщо це зробити раніше, то знижується схожість. Норма посадки часнику залежить від розмірів садивного матеріалу і становить від 130 (вага зубка й однозубки 3 г) до 385 г (вага зубка 7 г) на 1 м². Чим більші зубки й однозубки, тим вища продуктивність рослини. Висаджувати зубки часнику, що не перевищують 2 г, не має сенсу, оскільки рослини із них виростають низькопродуктивні. Глибина садіння часнику залежить від величини зубків і часу садіння. Великі зубки озимих сортів слід висаджувати в глибину 5-7 см, дрібні – на 4-5 см з таким розрахунком, щоб вони накривалися шаром ґрунту на 2-3 см. Весною сорти ярого часнику висаджують на глибину 4-5 см і накривають шаром ґрунту 1,5-2 см. При такій глибині садіння зубки гарно вкорінюються й утворюються цибулини правильної форми.

Як перезимує часник – залежить від строків садіння. При садінні в оптимальні строки ґрунт ще до-

сить теплий, що сприяє гарному вкорінненню й зимівлі. Якщо ж із садінням запізнілися, зубки постраляють у холодний ґрунт. За таких умов новоутворені корінці дуже погано проникають у ґрунт, через що зубки опиняються на поверхні. Це призводить до замерзання рослин навіть у відносно теплі зими. Покраще зимувало часнику мульчування рядків соломистим ґноєм, торфом, перегноем, листям та іншими матеріалами шаром 3-4 см.

Коли часник на зиму мульчували, то рано навесні мульчу знімають і підживляють рослину азотними добривами (аміачною селітрою – 20-30 г/м²). Після підживлення ґрунт розпушують в міжряддях на глибину 4-6 см. Повторно рихлять міжряддя через 8-10 днів, але не глибоко, оскільки при пошкодженні кореневої системи часнику вона погано піддається регенерації, рослина жовтіє і відстає в рості. Ліпше ґрунт розпушувати після поливу або після дощу. Розпушують ґрунт за період вегетації 3-4 рази.

Для підвищення врожайності у рослини на початку ростання висмикують стрілку. Застосування такого агроприйому прискорює дозрівання цибулини на 5-7 днів і підвищує врожайність на 20-25%. Подальший догляд за часником зводиться до боротьби з бур'янами й поливу: в південних районах

країни 6-7 разів, у Лісостепу – 2-5, а в Поліссі та західних областях країни – 1-2 рази. За 20-25 днів до збирання врожаю поливати перестають. Це сприяє гарному встиганню цибулини і кращому їх зберіганню.

Збираємо та зберігаємо

Існує правило, що часник ліпше збирати на п'ять днів раніше, ніж на один-два дні пізніше. Це пов'язано з тим, що при ранньому збиранні часнику спостерігається відтік поживних речовин з листків у цибулини (при дозріванні рослин під навісом або в городі) і вони збільшуються в вазі.

У такому випадку цибулини утворюються щільні, з 3-4 цілими покритими лусочками, і мають гарний товарний вигляд. При запізненні зі збиранням на 2-3 дні ці лусочки тріскаються і зубки розсипаються, внаслідок чого втрачається товарний вигляд цибулин, вони стають крихкими й непридатними для зберігання. Нестрікуваті сорти часнику збирають при поживності нижніх листків. Стрілкуваті сорти збирають на початку поживності нижнього листя та розтріскуванні (до 5%) чохликів на суцвіттях повитрихих цибулин (якщо стрілки не висмикувалися). Щоб мати гарний (здоровий від нематоди)

посівний матеріал, частину найбільше розвинених рослин, залишають зі стрілками ще на 5-10 днів для отримання повитрихих цибулинок. Стрілки з повитрихими цибулинками різують з рослини в день збирання врожаю, зв'язують їх в невеликі снопики і залишають під навісом для достигання. Після збирання врожаю часник гарно просушують. Це ліпше робити під навісом або в трохі притіненому місці на повітрі. Неможна допускати, щоб цибулини в період сушіння попадали під дощ, оскільки зволоження їх призводить до розтріскування на зубки. Після достатнього просушування (10-15 днів) у часнику обрізують корінці, суше листя і закладають цибулини на зберігання.

Цибулини нестрікуватих сортів слід сплітати у вінки. Зберігають часник стрікуватих сортів при температурі -3...-1°C, а нестрікуватих – 0...+3°C

і відносній вологості повітря 70-75%. В період зберігання часник повинен гарно провітрюватися. Добре зберігається на горіщиках чи в інших приміщеннях (як і цибуля ріпчаста).

Мій власний рецепт зберігання

Для більш тривалого зберігання часнику пропоную рецепт маринування.

Маринований часник – чудова закуска. Зразу ж після збирання часнику обрізують бадилля, залишаючи пенечок висотою 2-2,5 см. Корінці обрізують разом з денцем, обережно знімаючи з голівки душиння, залишаючи зубчики в одній луспині, щоб голівка не розсіпалася.

Приготовлений таким чином часник (7 кг) складають в посудину (звичайне емальоване відро з кришкою). Потім заливають його холодною водою, додаючи 1 л 9%-го оцту. В кінці середовища часник витримують 30-40 днів, за цей час він перестає бути пекучим. Після зазначеного часу оцтовий розчин заливають, а часник проливають холодною водою, після чого додають 0,7 л яблучного натурального 6%-го оцту.

Тепер залишається натерти на дрібній терці 1 кг червоних буряків. Додають до бурякової каші 0,5 л води, перемішують і віджимають її у відро через марлю. Розчин набуває рубінового кольору.

У такому маринаді часник витримують 15-20 днів. Буряковий сік фарбує часник, надаючи йому привабливого товарного вигляду. Крім того, маринад додатково збагачує часник органічною кислотою, надаючи йому неповторного смаку. Коли подивитись на зубок часнику при світлі, то він виглядає напівпрозорим, ніби молочний агат.

У період дозрівання часник випускає соковиті насіннєві стрілки. Їх я також мариную в невеликих скляних баночках, які щільно закатую кришками. Маринад той же, що і для голівки. На смак ці стрілки нічим не поступаються черешні.

Зберігаю маринований часник в темному, прохолодному місці. На світлі вітамін С, який міститься в голівках часнику та стрічках, розпадається. Не можна маринований часник виставляти на мороз, бо після відтавання він псується – робиться м'яким і втрачає привабливий вигляд та смак.

Валентина Турчина, м. Полтава

Дошка оголошень

До уваги квітниківів!

Всупереч усталеній практиці останніх років, ми оприлюднимо каталоги популярних серед аматорів рододендронів, деревоподібних півоній та бузку не в шостому числі "СВ", а в наступному, сьомому – разом із докладним каталогом лілій.

Дорогі друзі!

Коли маєте претензії стосовно виконання Ваших замовлень (невідповідність до надісланого Вами списку, незадовільна якість посадкового матеріалу, тривала доставка тощо), повідомляйте про них письмово (звичайним листом, факсом або електронною поштою) протягом місяця від дня відправлення посилок. Також можна скористатися телефонами:

8-057-731-32-14, 8-057-731-18-63, 8-096-39-78-814, 8-050-228-66-48.

Обов'язково зберігайте документи, вкладені до посилок та упаковки самих посилок з відбитками поштових штемпелів. Усі обґрунтовані претензії негайно розглядатимуться.

Зверніть увагу!

Як відомо, тарифи на послуги "Укрпошти" суттєво зросли. Тому пересилка невеличких за оголошеною цінністю відправлень суттєво збільшує вартість одиниці замовленого товару. З огляду на це, **мінімальну вартість замовлення збільшено від 30 грн. до 50 грн.**

Що ж це за культура – часник?

Це однорічна трав'яниста рослина. В культурі вирощують стрікуватий і нестрікуватий підвиди часнику. Стрікуватий в ґрунті утворює цибулину, а на поверхні лінійне листя та квітконосне стебло (стрілку), яке закінчується кулеподібним зонтиком. У стрікуватих сортів зубки великі,

ЩЕДРА ГРЯДКА

Овочі, котрі милують око

Хочу розповісти про свій улюблений декоративний перчик, який вже багато років росте в мене на підвіконні, в горі, на клумбі. Узимку я до нього "підселяю" кімнатний помідор, петрушку, цибулю, крес-салат, і такий міні-городик не тільки радує своїм різнобарв'ям, але й дає можливість прикрасити будь-яку страву на

столі. Влітку висаджую його у великі ємності, на клумбу – в поєднанні з кімнатними рослинами, однорічними квітами. А восени прикрашаю двір гірляндами з кімнатного перчика.

Для вирощування рослини взимку треба мати широке, світле, тепле підвіконня. Якщо у вашому будинку чи квартирі температура повітря 23°C, то на підвіконні (біля скла) буде тільки 17°C. І ця температура є мінімальною для росту овочу. А коли кімнатна температура 18°C, то на підвіконні буде лише 12...13°C – за таких умов і росту не спостерігатиметься, і коріння згниє.

Перець любить поживний, але легкий ґрунт. Готую я його, змішуючи в рівних частинах перегній, дернову землю та торф. У кого немає можливості приготувати таку суміш, то можна взяти в рівних частинах перегній, городню землю й додати трохи піску. На відро суміші

бажано також додати 3-4 ст. ложки деревного попілу. Добре перемішаним ґрунтом заповнюю стаканчики (до половини) і кладу 2-3 насінини. У подальшому в кожному стаканчику залишаю 1-2 найміцніші рослини. Перчик не пікірую, а просто підсаплю землю, коли він підрастає. Через місяць-півтора розсаду пересажую в горщики, на

муль, якщо всі поливи та підживлення будуть теплими (не нижче 30°C). Підживлювати кімнатний перець можна розчином коров'яку або пташиного посліду, нітрофоскою.

У моїй колекції зібрано 12 сортів цього чудового овочу:

"Конфетті", "Китайський спіралеподібний", "Жовтогаряче диво", "Тюльпан", "Сонечко" та інші. Хочу зауважити, що всі рослини, вирощені у відкритому ґрунті, будуть набагато красивішими, ніж ті, що ростуть у кімнаті. І якщо у когось немає умов для вирощування цієї краси у кімнаті, то висаджуйте й доглядайте їх у відкритому ґрунті. Восени рослинами, пересадженими з грудкою землі в горщики, можна прикрашати двір, доріжки, вхід до будинку.

Юлія Віталіївна Боршом, м. Суми

город та у квітник. Рослини добре розвиватимуться, квітнуть, будуть плодоносити.

І спостереження, й поради...

Хочу підвести підсумки своєї праці на городі за останні три роки. Город у мене піщаний, вологу не тримає. Але, дякуючи "СВ", вже третій рік маю добрі врожаї всякої городини.

Останнім часом я перестала орати город, бо як був виораний і треба було щось полити, то вода ніби кудись зникала, і мій полив мало чим допомагав, а коли лише переспадала, то вода стояла зверху при коріннях. На другий рік мені вже зовсім не хотілося орати, натомість я вивезла на город перегній, задискувала й вишло чудово, якраз для картоплі. Далі вирішила посадити боби проти колорадського жука. Те, що ті боби бувають різнокольорові, я не знала, бачила на своєму віку тільки світло-коричневі. Насадилася поміж картоплею. Вродили картоплі з бобами, але залишилися й жуки. Лазили вони і по бобах, тільки й того, що на них свої яйця не відкладали – експеримент не вдався.

От, що таке мульча, я довго не розуміла, але тепер знаю. У мене по сусідству живе бабуся Варка. Вона розповідала, що в 1947 році була засуха по Україні, і лютував голод, а їм допомогла вижити картопля. Бо в ті роки вони городу не орали, лише перекопували весною опатою та вивозили гній. І коли пішла засуха, то батьки бабусі Варки увечері поливали картоплю під кожний корч по одному

літру води й одразу підгортали. От тоб і мульча (Ред. – Це лише один з відомих способів мульчування ґрунту. Укриття вільних ділянок ґрунту біля рослини будь-яким пухким, а краще за все органічним матеріалом – становить основу цього агротехнічного прийому. Такий простий захід зменшує випаровування вологи та стримує ріст бур'янів. ґрунт не перегрівается, а його структура покращується). Подібна обробка землі, напевно, є головною запорукою майбутнього врожаю. Бо перегною в мене мало, а мінерального добрива вношу небагато – потроху до кожної ямки, під кожну рослину, щоб менше їсти цієї отрути...

Минулого року вирішила виростити розсаду ранньої капусти. Теплиці в мене немає, тому посіяла у пластмасові пляшки (в кінці січня). Капуста зійшла швидко, але була якась слабенька, повипадала із тих пляшок, покрутилась, але росла. Наприкінці березня я викопала ривчак глибиною приблизно 15 см і туди посадила рослини. Накрила целофаном, аби не замерзли. І ціле літо мала власну капусту!

А тепер щодо придбання насіння та посадкового матеріалу. У нас в Гайсині спеціальних магазинів доволі багато. Тому, гадала, не стану морочити собі голову й випишувати, куплю краще в Гайсині, адже скільки мені його треба. Після Нового року вирушила купувати. В одному магазині насіння цибулі *Холодець* коштує 1,2 грн. за 2 г, так само і насіння з Німеччини. А ціни з каталогу "СВ" я вже знала. Вирішила зйти ще до одного магазину. Зайшла й питаю: "Чи є у вас насіння цибулі *Холодець*?". А продавець і каже: "Тітко, а ви знаєте скільки коштує таке насіння? За 50 г виходить більше 60 грн.". А я йому розповіла, що у Харкові, якщо випишувати, то 50 г буде коштувати 12 грн. Таке мене зовсім взяло саму на себе. Поїхала додому і виписала, але було пізно. Прийшло моє насіння вже тоді, коли на моєму городі не було вільного місця. Тому я посіяла густо. Зійшло насіння в насінину. Маю тепер стільки цибулі, що цього року вже половину городу могла нею засадити.

Стали до Гайсини завозити й цибулинні квіти, так одна цибулинка тюльпану сорту *Триумф* коштує 5 грн., а у "СВ" – 2 грн. (Ред. – У цьому році – 3-4 грн.). Цибулинка рябчика асирійського – 5 грн., а у "СВ" 10 шт. – 6 грн. (Ред. – Цього року, на жаль, вже 9 грн.). І так майже весь товар. Ось і доводиться розмірковувати, де купувати. Бо на пенсію дуже не розженешся.

Кілька порад тим, хто займається сільським господарством

У першу чергу хочу розповісти про кроликів. Трапилось так, що деякі з них захворіли, коли були вже великими. Ми не знали, що з ними робити, тому вирішили просто віділати хворих тварин від здорових. Так і зробили, а щоб вони довго не мучилися, я вирішила дати їм отруйний бур'ян. І пішла рвати все, що під руку попадало, а попали і чистотіл, і череда. Минуло три дні, і на моє здивування вони були всі живі!

Тож, раджу взяти жмут трави чистотілу, залити одним літром окропу, прокип'ятити на малому вогні три хвилини, потім дати настоятися (протягом доби). Цією водою змачувати ранком і ввечері рани кролям. І вже невдовзі рани загояться.

У селі багато людей скаржаться на те, що не сідають квочки. Для того, щоб у господарстві було багато квочок, треба залишити не одне, а чотири, а то й п'ять яєць у гніздах.

І за літо у вас всі кури, гуси переквочуть. Качки теж сідають квочками, але їм гніздо треба робити у затішеному місці. І яйця треба брати так, щоб качка не побачила, що ви лізете до її гнізда, бо покине його разом з яйцями.

Ну, а якщо ви вирішили купити інкубаторних кур-

чат, то дуже уважно придивляйтесь до їхніх крил. Навіть якщо в маленьких інкубаторних курчат пробиваються крильця, то цих курчат не купуйте, бо поздиhaють. При неправильному тепловому режимі крила починають пробиватися ще в яйці, а це перша ознака, що температура була далекою від оптимальної. І тоді люди нарікають на те, що купили так дорого, а курчата поздиhали.

Перші два тижні курчат необхідно покормити черв'яками, це набагато краще, ніж біокорм. Черв'яків можна розвести самим. Для цього треба накласти сомою, бур'яну, шар листя, а зверху присипати землею і так два або три шари, а на цю кучу вилити домашні помий. Коли ж буде спека – накрийте, але не целофаном.

Парасковія Нилівна Філімонова, с. Грані, Вінницька обл.

Мій дідусь дуже любив гусей, вони ж в свою чергу любили його. Він завжди з ними розмовляв, пасе їх та купає.

Ганна Родько, м. Полтава

• ФОТОКОНКУРС

Моя дитинство і юність пройшли в Львові, а востаннє десятиліття – вийшла заміж і переїхала в село. За ці роки навчилася всьому – і на огороді працювати, і около дома. Приходиться самої робити всю жіночу роботу, тому що в селі у мене один чоловік – мій муж, два свині і свейкор. Тяжело, але в городі все не так. Моя слабкість – цвєтє. Зимой – комнатиє, а с ранней весны "переключаются на улицу". На фото – глава нашего семейства, отец моего мужа. В прошлом году очень уродила Славянка, были даже клубни по 1,5 кг. Копать – одно удовольствие!

Наталія Владимирова Медзая, с. Маначин, Хмельницька обл.

• ФОТОКОНКУРС

• ФОТОКОНКУРС

Ось такі дива повиростали у нас на городі! Тепер ми даємо ціле літо своїм овочам! С.К. Романюк з с. Юрківка, Вінницька обл.

Біогумус – майбутнє аграрної сфери

На початку 90-х років аграрники-виробничники, науковці і городяни-дачники України познайомилися зі створінням, що має назву **каліфорнійський червоний гібрид** дощого черв'яка. Черв'як став завойовувати наші території і заробляти собі авторитет. Навіть міжнародні симпозіуми три роки поспіль проходили в Україні – два в Києві і один у Львові. Здавалося, що справа "пішла". Але настали присіпопам'ятні часи руйнівних реформ, сільськогосподарське виробництво вмирало, і про каліфорнійця стали забувати. "Свині не дає по поросят, коли її смажати". Але і в ті часи для деякого вермикультура (виращування черв'яків для отримання біогумусу) виявилася досить вигідною справою. Один знайомий розповідав мені, як після конверсії "номерний" завод у одному обласному місті практично згас. А єдиний із цих адміністрація зуміла приватизувати. Він називався цехом, а по суті це було тепличне господарство, де вирощували огірки-помідори-квіти для заводських потреб. Вирощувати овочі стало дуже невигідно, цех перепрофілювався на виробництво біогумусу, і кг якого на світовому ринку коштує 5-6 доларів. Готову продукцію крупними партіями забирали в Європу, господар приватизованого тепличного господарства (син директори) катався на білому "мерседесі" у Відні не напружуючись... Інші розповідали, що їхній знайомий у Курській губернії став фермером, орендував порожні господарські будівлі бригадного села і став не м'ясо вирощувати, а організував у колишніх свинарниках цілолітню вермикультуру з досить солідною вигодою. Молодші хлопці ділилися досвідом, як вони налагодили свій "бізнес" – у підвалі в ящиках вирощували черв'яків та збували їх дрібно розфасованими на блошиному ринку рибалкам для приманки...

Подібних розповідей я чув немало. А от у виробничих масштабах вермикультура поширення, на жаль,

немає. Хіба що окремі аматори займаються, але тільки для себе. І тут мені хочеться відновити справедливість. Хвалебну оду черв'якам можна співати довго, але вони не потребують реклами. Роль цих організмів ще в свій час оцінив Ч.Дарвін: "Досить сумнівно, щоб знайшлися і ще інші організми, котрі в історії земної кори зайняли б настільки помітне місце". Значну увагу приділяв ґрунтовим черв'якам В.В.Докучаєв – основоположник ґрунтознавства, а В.І.Вернадський підкреслював, що "жива речовина" сама створює ґрунт. Велика роль черв'яків у поліпшенні ґрунтів сприяла значній зацікавленості в їхньому штучному розмноженні. Так, внаслідок багаторічної селекційної роботи американські дослідники в 1959 році у Каліфорнії вивели новий різновид дощових черв'яків, який назвали **каліфорнійським гібридом червоного черв'яка**. Із 1979 року його розмножують у Західній Європі та Японії. В Україні черв'як потрапив у 1989 році.

Черв'яків використовують для переробки різних відходів (гною, соломи, листя, відходів харчової, лісової, плодоовочевої промисловості, комунального господарства). В короткий термін можна одержати цінне добриво – біогумус.

За ефективністю біогумус, як мінімум, в 15-20 разів перевершує перегній. Сучасне землеробство не в змозі забезпечити себе органічними добривами в достатній кількості. Якщо на один гектар звичайного гною менше 30 тонн рівномірно внести практично неможливо, то при переробці його на біогумус ми будемо мати 18 тонн сипкого біогумусу (по 600 кг з 1 т гною) плюс 4,5 тони маси черв'яків (по 150 кг з 1 т). Цим біогумусом можна щедро забезпечити поживою 10-20 га поля, а черв'яків використати як високоефективний корм для

птиці чи риби. Гній же є потенційним переносником патогенної мікрофлори – саальмонели, золотистої стафілококу, кластридій, кишкової палички, а також яєць та личинок гельмінтів, тобто може виявитись джерелом серйозного забруднення навколишнього середовища і становити загрозу поширення захворювань серед людей і тварин.

Біогумус різнобічно позитивно впливає на агрохімічні, фізико-хімічні, біологічні властивості ґрунту, значно знижує стрес рослин, особливо розсади, при

висаджуванні в ґрунт, зв'яже хімічні речовини пестицидів і радіонуклідів, тим самим попереджуючи їх проникнення в рослини і забезпечуючи отримання екологічно чистої продукції.

За допомогою біогумусу можна проводити реанімацію земель, виснажених тривалим застосуванням мінеральних добрив. Як же характерні особливості цього процесу?

• **Перше.** Біогумус більшою мірою, ніж будь-яке інше органічне добриво, відповідає двом головним завданням: а) поповнення ґрунту найважливішими елементами живлення рослин; б) забезпечення безперешкодного засвоєння рослинами цих речовин, тобто завдяки вмісту різних ферментів, мікроорганізмів відбувається розщеплення складних речовин до більш простих і переведення їх у засвоювану рослинами форму.

• **Друге.** У ґрунтах, збагачених біогумусом, спостерігається різке зменшення залишків пестицидів. Це відбувається через підвищену ефективність певних речовин, що відповідають за деградацію пестицидів, тобто їхній розпад.

• **Третє.** Біогумус сприяє зниженню вмісту нітратів у рослинах внаслідок підвищення активності в ґрунті нітратредуктази, тобто ферменту, що розкладає нітрати.

• **Четверте.** Біогумус містить велику кількість ферментів (у 5-10 разів більше, ніж у ґрунті), які розщеплюють низку органічних речовин до легко засвоюваних елементів живлення.

• **П'яте.** Характерною особливістю біогумусу є велика кількість корисних ґрунтових мікроорганізмів. Так, у біогумусі вміст бактерій, що розкладають складні азотовмісні органічні сполуки, у 2-5 разів більше, ніж у ґрунті. У біогумусі присутні бактерії (азотобактер), що засвоюють азот атмосфери й збагачують ним ґрунт, що є одним з найважливіших джерел поповнення азоту в ґрунті. Також виявлені бактерії, що перетворюють гумусові сполуки у доступну для рослин форму. Присутні в гумусі також мікроорганізми, що продукують полісахариди, а також розкладають целюлозу; симбіотичні гриби, які сприяють кращому засвоєнню поживних речовин корінням рослин-хазяїв; актиноміцети (займають проміжне місце між бактеріями й грибами), які окрім здатності розкласти органічні речовини, є джерелом багатьох природних антибіотиків, що допомагають рослинам у боротьбі з хворобами.

Переоцінити роль вермикультури неможливо. І не тільки в аграрному секторі (землеробство-тваринництво), а й у медицині. Сучасна фармакологія виготовляє досить високоефективні радіопротекторні препарати завдяки діяльності "каліфорнійців".

У деякого може скластися враження, що оскільки вермикультура така важлива, а помітного впровадження у виробництво не спостерігається,

то може це дуже складна справа? А суть якраз у тім, що справа ця надзвичайно проста і доступна практично усім. До того ж практично не потребує витрат. Можна займатись у кожному селянському подвір'ї, на дачних ділянках, в підвалах будівель, в господарських і житлових приміщеннях... Правильніше буде сказано не можна, а треба. Якщо ми хочемо мати екологічно чисту продукцію, хочемо зберегти родючість ґрунту і навіть створити (чи відтворити) родючий ґрунт практично з суцільного.

Мій теоретичний і практичний досвід спілкування з "каліфорнійцем" – близько 16 років. Спостереження нашоютовку на думку про те, що наш "каліфорнієць" набув ще одну цінну рису – він настільки адаптувався до наших відносно суворих погодних умов, що можливо ми вже маємо справу із новим різновидом, який перевершує теплолюбного родича. Всі свої овочеві культури, квіти і навіть картоплю я вирощую на біогумусі (набагато легше вносити в лунки розсипчастий біогумус, ніж вилами тягати та розгрізувати гній). Всі органічні рештки з городу, бур'яни, гній, зіпсовані овочі, фрукти йдуть на корм черв'якам. Самі черв'яки – делікатес для домашньої птиці, особливо ефективні при відгодівлі бройлерів.

Раніше яюсь не задумувався, а тепер виникає питання – чому "каліфорнієць" не приділяють належної уваги? Чому так незаслужено про нього забули? Може варто відмовитись від загальнопоширеної хімії на грядках, від бундючно красивих овочів на базарних прилавках, вирощених на хімії та з імплантованими чужорідними генами, а перейти до одержання екологічно чистих натуральних продуктів харчування? Ше древні говорили: "Наша їжа має бути ліками, а ліки – їжею". А сучасний гуморист сказав: "Чим удобрюємо, те й їмо".

Тож будемо їсти чисту продукцію. А "каліфорнієць" нам допоможе її отримати.

Григорій Васильович Плуценко, агроном, викладач аграрного коледжу, с. Малий Вистороп, Сумська обл.

Помідори – найкращі овочі

Я дуже люблю вирощувати помідори. Незважаючи на свій молодий вік (мені 22 роки), можу вважати себе досвідченим городником. Давно полюбив цю справу і вирішив присвятити своє життя роботі на землі. Колись у моєму селі жив і працював знаний хлібороб Марко Озерний, Герой Соціалістичної праці, який на весь світ показав, як можна вирощувати високі врожаї кукурудзи.

На мою думку, помідори – найкращі овочі, вони випереджають по багатьох показниках інші городні культури, щедро дарують і врожай, і красу своїх плодів, особливо якщо вирощуєш унікальні сорти, спроможні перевершити всі очікування. У мій колекції та-

ких сортів багато – від маленьких кімнатних до високорослих гігантів. Крім традиційний червоних томатів є жовті, помаранчеві, зелені, різнокольорові, коринцеві і темно-коричневі, які в народі називають чорними. Форма теж різна – круглі, видовжені, шишкоподібні, ребристі, перцеподібні, квадратні, грушеподібні. Якісь ростуть поодинокі на стеблах, інші звисають, немов виногради грона, до десятка й більше штук.

За 12 років любительського овочівництва на моїх грядках побувала сила-силенна сортів томатів – різної форми, забарвлення, різних термінів досягання і т.ін. За цей час зібрав колекцію з 250 найкращих, на мій погляд, сортів.

Коротко поділюся своїм досвідом вирощування. Ранні, середні та пізні сорти рекомендую висівати з 1 по 15 березня (якщо ви збираєтесь пікірувати розсаду), а якщо ж віддаєте перевагу вирощуванню без пікірування, то висівайте приблизно з 1 квітня безпосередньо у

парник. ґрунт для розсади готують так: 50% землі, 45% перегною і 5% піску. За добу до сівби насіння замочують на 30 хвилин у слабкому розчині марганцівки. Далі поміщаю на шість годин у розчин високоефективного вітчизняного стимулятора **Епіну**. У природі він стимулює у квітниках усіх рослин. Завдяки **Епіну** насіння швидше проростає. Розсада не витягується, стає стійкою до несприятливих погодних факторів і хвороб. Ще на шість годин поміщаю насіння у теплу воду. Висіваю на глибину 0,5-1 см, залишаючи між рядками відстань 4 см, а між рослинами – 1 см. При появі повних сходів видаляю слабкі рослини, залишаючи найліпші, намагаюся, щоб відстань між ними становила 3 см. Під час росту розсади підживлень не проводжу. Щоб насіння швидше проросло, підтримую температуру 25°C, а після появи сходів зменшую її до 17-18°C.

До появи перших сходів поливаю тільки водою з додаванням слабого розчину марганцівки. Рослини, які повитягувалися, підсіпаю землею. У віці розсади 40-50 днів починаю висадку у відкритий ґрунт, попередньо загартувавши її. Висаджувати рослини почую 10

травня. Оскільки саджаю багато кущів, висадження розтягується більше, ніж на десять днів. Розсаду низькорослих сортів саджаю за схемою 40х60 см, середньорослих – за схемою 40х70 см. Вирощуючі розсаду в парниках, слід пам'ятати, що потрібно провітрювати парник не тільки відкриваючи бокові стінки, а бажано знімати всю плівку для надходження прямих сонячних променів. І тоді ваша розсада буде загартованою і менше хворітиме після висадки на постійне місце.

Подальший догляд полягає у пасинкуванні усіх сортів, за винятком штамбових. Низькорослі пасинкую до першої китиці, а високорослі формую у двачотири стебла. Подив томатів проводжу не частіше одного разу на сім днів, але рясно, із зволоженням усього шару ґрунту. Для збереження вологості ґрунт під кущами і між рядками постійно спущую. Упродовж усього літа поступово на кущах обриваю нижні листя. Це підвищує освітленість і продуктивність рослин у середині рядків, а також знижує захворюваність завдяки гарній аерації.

У фазі цвітіння рослини обробляю фунгіцидом **Квадрис**. Повторну обробку виконую через два тижні. **Квадрисом**

я користуюсь ось уже три роки, і він мене виручає. Хоча торік фітофтори та інших хвороб у нашому регіоні не відмічалось.

У цьому році посадив старі перевірені часом сорти помідорів, а також близько 50 новинок. Восени на ділянку, відведену під помідори, вніс перегній, що гарантуватиме добрий врожай. Цього вистачить ще на два роки і додаткових підживлень проводити не треба. На зиму обов'язково оранка, а навесні – культивування.

Руслан Духов, с. Мишури Рі, Дніпропетровська обл. Фото автора

Каталог плодовых деревьев

“Новосёлы” для вашего сада

Яблоки, груши, сливы, черешня и персики – такие сочные и сладкие, всеми любимые фрукты – становятся еще вкуснее, когда они выращены собственноручно. Мы предлагаем вам обновить коллекцию фруктовых деревьев однолетними саженцами как иностранной, так и отечественной селекции. Подвои всех плодовых деревьев указаны на фотографиях. Яблони привиты на низкорослый подвой М9, что определяет их дальнейшую высоту – 2,8-3,5 м.

Чтобы агрофирма “Сортцевовощ” смогла выполнить ваши заказы в полном объеме, заявки на посадочный материал присылайте до 1 августа.

Саженцы вы получите осенью этого года.

Подвой - М9

Яблоня
Ренет Симиренко
7238 1 шт. - 45 грн.

Универсальный сорт зимнего срока потребления. Дерево среднерослое. Урожайность очень высокая, периодическая. Плоды средней величины (140 г), при съеме ярко-зеленые, затем становятся желтоватыми. Мякоть мелкозернистая, очень сочная, с сильным сортовым пряным ароматом. Вкус сладкий, гармоничный.

Подвой - М9

Яблоня
Хоней Крисп
7239 1 шт. - 45 грн.

Превосходный сорт. Деревья среднерослые, характеризуются высокой зимостойкостью. Саженцы, цветут в год посадки. Урожайность очень высокая. Плоды крупные (180-260 г), желтые, с мраморно-красным размытым румянцем и белыми подкожными точками. Мякоть плотная, очень хрустящая (отсюда и название сорта) отличного кисло-сладкого вкуса с легким ароматом. Съемочная спелость наступает в конце сентября. В холодильнике плоды хранятся до февраля.

Подвой - М9

Яблоня
Голден Делишес
7207 1 шт. - 45 грн.

Десертный сорт подзимнего сорта потребления. Отличается высокой ежегодной урожайностью и скороплодностью. Плоды средней величины, округло-конической формы, золотисто-желтого цвета, слегка блестящие. Мякоть кисло-сладкая, нежная, сочная, с едва уловимым ароматом. Зимостойкость средняя. Потребление – ноябрь-апрель.

Подвой - М9

Яблоня
Джонаголд
7211 1 шт. - 45 грн.

Зимний сорт. Дерево сильнорослое, в суровые зимы страдает от мороза. Урожайность стабильная, высокая. Плоды крупные, округлые, интенсивно-желтые с ярко-красным полосатым румянцем и густым восковым налетом. Мякоть сочная, ароматная, отличного винно-сладкого вкуса. Плоды созревают на десять дней раньше, чем у сорта Голден Делишес и могут храниться до марта.

Подвой - М9

Яблоня
Виста Белла
7237 1 шт. - 45 грн.

Дерево сильнорослое, быстрорастущее. Зимостойкость высокая. Начинает плодоносить на третий год. Плоды средней величины, сплюсненно-округлой формы, зеленоватые с сильным темно-красным размытым румянцем. Мякоть сочная, приятного кисло-сладкого вкуса. Плоды созревают во второй половине июля.

Подвой - айва

Груша
Таларская красавица
7450 1 шт. - 45 грн.

Дерево зимостойкое, среднерослое, плодоносит обильно и ежегодно. Плоды крупные (масса 170 г), красивой бутылочной формы. Кожица светло-желтая с ярким красноватым румянцем. Начало плодоношения на 4-5 год после посадки. Мякоть очень сочная, сладкая, хрустящая. Съемная зрелость плодов наступает в конце сентября, потребительская – в октябре-ноябре. Лежкость плодов хорошая, во время хранения не образуют пятен.

Подвой - айва

Груша
Таврическая
7451 1 шт. - 45 грн.

Осенний скороплодный сорт. Урожайный, устойчивый к болезням с высоким качеством плодов. Плоды крупные (до 240 г) ярко-желтого цвета с легкой розовинкой. Мякоть очень сочная, маслянистая, отличного кисло-сладкого вкуса. К съему плодов можно приступать в третьей декаде сентября. В холодильнике плоды могут храниться до февраля.

Подвой - ВСА2

Черешня
Крупноплодная
7452 1 шт. - 55 грн.

Сорт среднего срока созревания, зимостойкий. Плоды очень крупные (средняя масса – 10 г), темно-красные. Мякоть, хрящеватая, сочная, кисло-сладкого вкуса. Плоды универсального назначения, созревают 25-30 июня. Отличаются хорошей транспортабельностью, пригодны для машинной уборки.

Акция!

Набор
“Молодой Сад”
(яблоня+груша+черешня)
7457 3 шт. - 135 грн.

Подвой - Колт

Черешня
Донецкая красавица
7453 1 шт. - 55 грн.

Прекрасный сорт среднего срока созревания. Неоспоримыми достоинствами является его повышенная морозо- и засухоустойчивость. В первые годы роста нуждается в обрезке концов побегов для усиления ветвления и расширения кроны. Вступает в плодоношение на 6-7 год. Урожайность хорошая. Плоды крупные (средняя масса 10 г), красного цвета. Вкус очень хороший, сладкий. Незаменим для переработки в компоты хорошего качества.

Подвой - ВСА2

Черешня
Валерий Чкалов
7454 1 шт. - 55 грн.

Универсальный десертный сорт. Урожайность высокая, плоды крупные, округло-сердцевидной формы, массой 7-9 г. Кожица плотная, темно-красная, при полном созревании плодов почти черная. Вкус винно-сладкий. Плоды созревают в первой половине июня.

Подвой - сеянцы абрикоса

Персик
Ред хейвен
7455 1 шт. - 60 грн.

Дерево среднерослое. Урожайность высокая. Плоды крупные средних размеров (125-135 г), округлые, с бордовым размытым румянцем, занимающим большую часть плода. Мякоть сочная, тонковолокнистая, ароматная, высокосахаристая, отличного вкуса. Кожица бархатистая, слабоопушенная. Косточка свободная. Сорт зимостойчив.

Подвой - сеянцы Ванденгейма

Слива
Стенлей
7456 1 шт. - 45 грн.

Сорт американской селекции. Созревает в средние сроки. Плоды очень крупные (более 40 г), овальные. Кожица темно-фиолетовая с сизым восковым налетом. Вкус сладкий, очень хороший. Сорт универсального назначения. Отдельно следует выделить его урожайность и зимостойкость.

Акция!

Набор
“Витаминный Сад”
(смородина+малина+крыжовник)
7236 3 шт. - 65 грн.

Дорогие садоводы!

Агрофирма "Сортсеев" представляет вам перспективные сорта ягодных культур – смородины, малины и крыжовника. Предлагаем вашему вниманию различные по срокам созревания сорта красной и черной смородины, малины, а также крыжовника, устойчивый к мучнистой росе. Агротехника выращивания этих культур сравнительно проста, а польза для здоровья много. **Свои заявки присылайте до 1 августа 2009 года.** Посадочный материал вы получите осенью этого же года

МАЛИНА

Сенатор

Суперкрупноплодный сорт раннего срока созревания. Отличается высокой урожайностью (до 3 кг) с куста. Ягоды крупные (5-7 г), красивые, удлинённо-конической формы, транспортабельные, легко снимаются с плодоложа, хорошего вкуса. Куст высокий (1,5-2,5 м), побегов толстые без шипов, светло-коричневого цвета. Сорт устойчив к болезням, зимостойкий.

Мария

Новый сорт среднего срока созревания. Отличается высокой урожайностью, дружным созреванием, зимостойкостью. Плоды крупные (4-7 г), красивой конусообразной формы, красные, сочные, прекрасных вкусовых качеств. Сорт перспективен для промышленного и любительского садоводства в Харьковской, Полтавской и Сумской областях. Куст средней силы роста со средней шиповатостью.

Желтый гигант

Суперкрупноплодный сорт среднего срока созревания. Имеет признаки ремонтантности, т.е. дает небольшой урожай осенью на

верхушках однолетних побегов. Ягоды ярко-желтого цвета, очень крупные (5-8 г), удлинённо-конической формы, отличных вкусовых качеств (дегус-

тационная оценка – 5 баллов). Сорт отличается высокой урожайностью, зимостойкостью, неприхотливостью к условиям выращивания. Побегов толстые, высокие, малошиповатые.

Геркулес

Один из лучших ремонтантных сортов. Начинает созревать в первой половине августа. Плодоношение продолжается до заморозков. Ягоды очень крупные (5-8 г), правильной конической формы,

рубинового цвета, кисло-сладкого вкуса. Достоинства: высокая урожайность (1,5 – 2 кг с куста), очень крупные плотные ягоды, повышенная устойчивость к малинному клещу, слабо поражается болезнями. Куст – среднерослый, побегов – прочные, не нуждаются в шпалере, шиповатые. При выращивании этого сорта лучше ориентироваться на осенний урожай, а от летнего отказываться. В этом случае осенний урожай более высокий, а затраты труда уменьшаются.

ЧЕРНАЯ СМОРОДИНА

Сокровище

Новый сорт, выведен в России. Автор – А.Н.Забелина. Один из самых крупноплодных в мире. Среднего срока созревания. Куст среднерослый, слабораскидистый. Размер ягод поражает воображение – до 2 см в диаметре и

весом до 7 г с сухим отрывом, кисло-сладкие. Даже у коллекционеров этот сорт вызывает восторг. Урожайность – выше средней. Сорт устойчив к почковому клещу и мучнистой росе.

Экзотика

Смородина среднего срока созревания с очень крупными плодами, блестящими листьями. Быстро вступает в плодоношение. Сорт зимостойкий и устойчивый к мучнистой росе, самоплодный и урожайный (до 100 ц/га). Назначение универсальное.

Русалка

Сорт среднепозднего срока созревания. Куст сильнорослый, среднераскидистый. Ягоды крупные (2,5-7,5 г), округлые, почти черные, кисло-сладкие. Пригодны для потребления в свежем виде и для переработки. Сорт зимостойкий. Устойчив к мучнистой росе и почковому клещу.

Юбилейная Копалы

Сорт среднепозднего срока созревания, характеризуется высокой и стабильной урожайностью, комплексной устойчивостью к болезням, повышенной засухоустойчивостью, пригодностью к интенсивному выращиванию и механизированной уборке ягод.

Кусты сильнорослые, высокие, полураскидистые. Ягоды одномерные, крупные (средняя масса – 1,7-1,9 г, максимальная – 3,5 г), овально-округлой формы, черные, блестящие. Отрыв ягод сухой, кожица прочная. Мякоть умеренно ароматная, приятного кисло-сладкого вкуса. Созревание дружное. Используют преимущественно для переработки и замораживания.

КРАСНАЯ СМОРОДИНА

Рондом

Западноевропейский сорт среднего срока созревания. Куст мощный, сильный, в первые годы жизни пряморослый, а

затем раскидистый. Листья темно-зеленые, сильно морщинистые. Цветочные кисти длинные, ягоды крупные (масса 1,5-2 г), округлые, красные, сочные, освежающие, кисло-сладкие. Урожайность – до 8 кг с куста. Один из наиболее зимостойких и неприхотливых сортов. Устойчив к болезням и вредителям.

Чудесная

Среднего срока созревания. Кусты среднерослые. Ягоды не крупные массой 0,9-1,2 г, очень приятного вкуса. Начинает плодоносить на 2-3-й год. Урожайный и устойчивый к болезням. По всем признакам замечательный сорт!

Император

Куст среднерослый, слабораскидистый, среднего срока созревания. Ягоды желтоватого цвета округлой формы, крупные. Вкус кисло-сладкий. Сорт зимостойкий, отличается слабой восприимчивостью к мучнистой росе и антракнозу. Назначение универсальное.

КРЫЖОВНИК

Шампань

Сорт европейской селекции. Отличается высокой стабильной урожайностью, повышенной засухоустойчивостью и зимостойкостью, устойчивостью к мучнистой росе. Куст средней силы роста, раскидистый с редко расположенными колючками, плодоносит уже на второй год после посадки. Ягоды крупные (до 20 г), округло-овальной формы, желтоватые с розовым румянцем, отличных вкусовых качеств, пригодные как для употребления в свежем виде, так и для переработки.

Колобок

Среднего срока созревания, урожайный, зимостойкий. Устойчив к болезням, в частности, к американской мучнистой росе. Ягода темно-красная, округлая, гладкая, с плотной кожицей, кисло-сладкая. Урожайность 4-8 кг с куста. Куст среднерослый, раскидистый. Побегов тонкие, слабошиповатые. Шипы расположены в нижней части побегов.

Начинает плодоносить на второй год. Саженьцы отлично укореняются.

Бесколючковый

Сорт среднего срока созревания, морозостойкий.

Ягода зеленая с красноватым румянцем, средней крупности, десертного вкуса. Урожайность до 7 кг с куста. Куст сильнорослый, побегов мощные, прямые, без шипов. Устойчив к мучнистой росе. Начинает плодоносить на третий год.

Наименование	Код	Фасовка	Цена, грн.
Смородина черная			
Сокровище	7217	1 шт	27
Экзотика	7219	1 шт	23
Русалка	7220	1 шт	20
Юбилейная Копалы	7233	1 шт	22
Смородина красная			
Рондом, красная	7221	1 шт	27
Чудесная, розовая	7223	1 шт	20
Император, желтая	7224	1 шт	20
Малина			
Сенатор	7227	1 шт	27
Мария	7229	1 шт	23
Желтый гигант	7230	1 шт	27
Геркулес	7231	1 шт	25
Крыжовник			
Шампань	7232	1 шт	27
Колобок	7234	1 шт	25
Бесколючковый	7235	1 шт	25

Старожилы наших садов

В последнее время популярность хорошо знакомых смородины, крыжовника и малины немного снизилась, чему есть и объективные причины: дорожно обходится переработка ягод, болезни и вредители, круглогодичная торговля экзотическими фруктами и так далее. Но забывать об этих ягодных культурах все-таки не стоит.

Смородина

Смородина – одна из таких "старожил" и относится к наиболее ценным ягодным культурам. По совокупности полезных свойств и доступности с ней вряд ли может конкурировать какая-то другая ягода. Растение неприхотливое, растет и плодоносит практически на всех широтах и на разных по своим характеристикам землях.

Чтобы смородина давала хороший урожай, необходимо соблюдать определенные правила агротехники. Черная смородина любит увлажненные, защищенные от ветра, однако, не очень низкие места. Высаживать ее можно как осенью (сентябрь-октябрь), так и ранней весной.

К посадке саженцев нужно отнестись очень добросовестно. Прежде всего, следует тщательно перекопать выбранный под посадку участок, удалить сорняки. Затем – выкопать достаточно большую яму (диаметр ее должен превышать диаметр корневой системы). На дно ямы внести 10 кг перегноя, 100-150 г суперфосфата, 30-40 г сульфата калия или 100-150 г древесной золы, тщательно перемешать с землей. Расположив саженец в лунке под углом 45°, заглубить его на 5-8 см ниже, чем он рос в школке (это позволит получить дополнительные корни и побегов на заглубленной части стебля), землю уплотнить и обильно полить. При сухой осени полив повторяют.

После посадки смородину надо обязательно обрезать, оставив на каждом побеге по 2-3 почки. Это необходимо для лучшей приживаемости и формирования куста. Расстояние между саженцами должно быть в ряду 1-1,5 м, между

рядами – 2-2,5 м. В течение всего сезона землю вокруг саженца содержат в рыхлом, влажном и чистом от сорняков состоянии. Можно применить мульчирование почвы вокруг кустов – это затруднит рост сорняков, создаст благоприятный водный и питательный режимы в корнеобитаемом слое почвы, что очень важно для тех, у кого нет воды для полива. Если в первый год куст смородины вырос слабым, весной его ветки лучше укоротить, оставив на каждой по две почки: нагрузка уменьшается, и куст формируется лучше.

Черная смородина – скороплодная культура, вступает в плодоношение уже на второй год и по мере формирования куста ежегодно наращивает урожай. В полное плодоношение вступает к четвертому году. У хорошо сформированного взрослого куста черной смородины должно быть 15-20 скелетных ветвей всех возрастов – примерно три-четыре ветки каждого возраста. Хотите получать хорошие урожаи? Обеспечьте растениям две-три подкормки минеральными удобрениями – лучше использовать нитрофоску, содержащую азот, калий, фосфор в легко растворимых формах.

Спустя пять лет после посадки куст смородины необходимо омолаживать. Для этого ежегодно удаляют три-четыре самых старых и малопродуктивных ветки, а вместо них оставляют столько же молодых сильных побегов. Смородина активно плодоносит на протяжении 10-15 лет, дальнейшая эксплуатация насаждений нецелесообразна.

Крыжовник

Крыжовник – один из самых старых обитателей наших садов. Богатый хи-

мический состав делает крыжовник ценным диетическим продуктом для детей и взрослых. В последнее время численность его в наших садах резко сократилась из-за серьезного врага крыжовника – американской мучнистой росы. Многие сорта оказались неустойчивыми к этому заболеванию, поэтому выращивать их стало чрезвычайно сложно. На замену им появилось много сортов крыжовника, устойчивых к мучнистой росе (требующих минимальное количество обработок от болезни) и иммунных сортов, вообще не требующих обработок от мучнистой росы.

Крыжовник лучше размещать на хорошо освещенном и проветриваемом участке. Растение хорошо отзывается на плодородие почвы. Совсем не выносит переувлажнения (подгнивает корневая шейка), гораздо лучше выдерживает непереносимую засуху. Если свободного места на участке мало, то можно разместить крыжовник между молодыми плодовыми деревьями, но расстояние от деревьев до кустов должно быть не менее 2 м. Можно также сажать крыжовник по границе участка или вдоль забора – так, чтобы посадки отстояли от строений и ограды не менее чем на 1,5 м.

Крыжовник предпочитает легкие среднесуглинистые почвы. Если почва на участке супесчаная или тяжелая глинистая, необходимо добавить гравий или песок соответственно. Оптимальный срок посадки крыжовника с открытой корневой системой – середина сентября – начало октября.

Сажать крыжовник в заранее подготовленные круглые ямы диаметром 0,5 м и глубиной 0,5 м. При выкапывании ямы

плодородный (верхний) слой отбрасывают по одну сторону, подстилающий – по другую. Затем к 2/3 массы плодородного слоя добавляют ведро навоза (можно свежего) или компоста, 200-250 г комплексного минерального удобрения или 150-200 г суперфосфата, 40-60 г сернокислого калия. Все тщательно перемешивают и заполняют этой смесью примерно половину ямы. Оставшуюся треть плодородного слоя насыпают сверху холмиком. После того как смесь в яме осядет (через одну-две недели), приступают к посадке. Саженец ставят на холмик, расправляют корни, засыпают оставшейся землей так, чтобы корневая шейка была заглублена на 5-7 см. Затем прищипывают землю вокруг куста, хорошо проливают и мульчируют перепревшим. Укорачивают побегов, оставляя 5-7 см над землей, чтобы растение лучше ветвилось.

Растения поливают, затем лунки засыпают рыхлой землей или, при возможности, мульчируют. На зиму саженцы крыжовника окучивают на 6-8 см, а весной этот слой земли снимают и рыхлят уплотненную при посадке почву. Если посадочные ямы были хорошо залиты питательной смесью, то в первые два года подкормки можно не делать. Начиная с третьего года, осенью под перекопку вносят удобрения из расчета на 1 м²: органические – 4-6 кг, фосфорные – 30 г, калийные – 20 г. Хорошо действует подкормка в первую-вторую декады июня – помогает росту побегов и наливу ягод. Обычно ее совмещают с поливом. Коровяк производят в 3/4 объема воды и поливают растения этой взвесью – одно ведро на куст. Минеральную подкормку делают так: на один куст – 10 л воды, в которой растворено 10 г азотных, 15 г калийных и 20 г фосфорных удобрений.

Ищете. О возрастающем интересе к выращиванию крыжовника свидетельствует и читательская почта. Особого внимания заслуживает, на наш взгляд,

материал "Північний виноград", подготовленный для "СВ" Сергеем Приходько из города Изюм Харьковской области и опубликованный в четвертом номере газеты за текущий год.

Малина

Малина одна из самых почитаемых культур у садоводов. С незапамятных времен возделывают малину за превосходный вкус и лечебно-диетические качества ее ягод.

Малина скороплодная и урожайная культура. Технология выращивания малины проста и доступна любому садоводу. Высаживается рядами по схеме 0,5-0,7 м в ряду и 2-3 м междурядья. Лучшим временем посадки является осень (сентябрь-октябрь). Саженцы малины при посадке не заглубляют, корневая система должна размещаться не глубже 2-3 см от поверхности земли. После посадки растение обязательно срезают на высоте 20-30 см и поливают. Плодоносить малина начинает на второй год после посадки. Растение чувствительно как к недостатку, так и к избытку влаги в почве. Особенно малина нуждается в воде во время созревания ягод.

Почву под посадку малины можно готовить полосами шириной 0,5 м вдоль будущих рядов: грунт перекапывают, удаляют многолетние сорняки. При этом вносят 1-2 ведра перегноя, 50-80 г суперфосфата, 40-50 г сернокислого калия на 1 м². Если при посадке внесено достаточное количество удобрений, то в первый год их можно больше не вносить. В последующие годы весной или осенью перед перекопкой желательно внести по 45 кг перегноя, 25 г суперфосфата, 20 г сернокислого калия на 1 м². При слабом росте растений можно провести подкормку – не позднее начала июня полить водным раствором навоза 5:1. Одного ведра жидкости достаточно для 4-5 растений.

Каталог актинідій

Актинідії (міні-ківі) – ліани з надзвичайно смачними та корисними плодами, але, на жаль, їх рідко можна зустріти в наших садах. Саме тому агрофірма "Сортцетовощ" пропонує вам ці чудові рослини. Актинідії – рослини переважно дводомні, тому слід купувати один чоловічий екземпляр-запилювач (наприклад, *Дон Жуан*) на 5-7 жіночих рослин. Однак, існує можливість придбати самоплідний сорт, котрий не потребує сусідства чоловічої рослини, – це сорт японської селекції *Issai*. Посадковий матеріал актинідій ви отримаєте восени. Заявки на саджанці актинідій приймаємо до 1 серпня 2009 року.

Issai
7400 1 шт. - 65 грн.
(самоплідний екземпляр)

Сентябрьская
7406 1 шт. - 45 грн.
(жіночий екземпляр)

Пурпурова садова
7407 1 шт. - 45 грн.
(жіночий екземпляр)

Київська крупноплідна
7408 1 шт. - 45 грн.
(жіночий екземпляр)

Фігурна
7409 1 шт. - 45 грн.
(жіночий екземпляр)

Оригінальна
7428 1 шт. - 45 грн.
(жіночий екземпляр)

Київська гібридна
7429 1 шт. - 45 грн.
(жіночий екземпляр)

Дон Жуан
7430 1 шт. - 45 грн.
(чоловічий екземпляр)

Колекція із 5 вітчизняних сортів
+ запилювач *Дон Жуан* безкоштовно
7431 6 шт. - 225 грн.

Пример оформления заказа:

Иванов Иван Иванович, ул. Мира, д. 9, кв. 5,
г. Одесса, 65237. Ваш контактный телефон.

Наименование культуры	Код	Цена (грн.)	Количество (шт.)	Сумма (грн.)
Черешня Валерий Чкалов	7409	45,00	2	90,00
Актинидия Issai	7400	65,00	1	65,00
Малина Желтый Гигант	7230	27,00	1	27,00
Итого:				182,00

Пожалуйста, заполняйте все данные очень внимательно. Укажите точно код и наименование культуры, количество растений по каждому виду и цену. И еще одна просьба: пишите свой адрес, фамилию, имя, отчество очень четко и только печатными буквами. Минимальная сумма заказа - 50 грн. Неаккуратно и неправильно оформленные заказы будут выполняться во вторую очередь!

Не выслайте предоплату!!!

Заказы по E-mail

- Пожалуйста, указывайте свой полный почтовый адрес внутри прикрепленного файла
- Имя прикрепленного файла должно начинаться с вашей фамилии. Например: *Иванов Иван Иванович.doc*

Приобрести посадочный материал цветочных культур можно также в магазине "НАШ САД" г. Харьков ул. Кооперативная, 22

Заказы направляйте по адресу письмом:

а/я 195, г. Харьков, 61003
или по факсу: (057) 731-32-14, (057) 731-18-63
либо E-mail: sortcvetov@kharkov.ukrtel.net

Цены, приведенные в каталогах, могут быть изменены по некоторым позициям в ту или иную сторону в зависимости от цен фирм-производителей и курса валют.

Міні-ківі для вашого саду

ві. А за смаком деякі з них навіть смачніші, особливо плоди актинідії сорту Фігурна, Сентябрьская та інші. Звичайно, це ще не всі переваги міні-ківі, але вже їх достатньо, щоб переконатися справжнього садівника в необхідності пошуку місця в саду для цих чудових рослин.

Будьмо знайомі

Актинідія – це реликтовий представник флори неогенового періоду, яка в дольодовиковий період займала набагато ширший ареал, ніж тепер, про що свідчать викопні рештки актинідії в міоценових та пліоценових відкладах Європи. Нині рід *Actinidia Lindl* займає закритий природний ареал у Східній Азії, який фактично є лише сховищем представників роду *Actinidia*, а інтродукція їх в Україну – це справжнє повернення актинідії на її батьківщину.

Актинідія – це деревна ліана з витким стеблом, яке досягає в деяких видів 30 м заввишки. При відсутності опори рослини актинідії можуть зростати у вигляді куща. Незалежно від форми росту, всі актинідії утворюють велику листову поверхню. Переважна більшість рослин актинідії дводомні – на одних рослинах формуються функціонально чоловічі, на інших – функціонально жіночі квітки. Останні – поодинокі чи зібрані в суцвіття, мають циліндричну зав'яз з 8-15 приймочками, що нагадують

промені. Тичинки цих квіток зовні виглядають повноцінними, але утворюють, як правило, стерильний пилок.

Тичинкові квітки містять від 20 до 50 тичинок із пиляками жовтого кольору у *A. chinensis* і *A. kolomikta* та чорного – у *A. purpurea* чи сірого – у *A. arguta*. Квітки актинідії красиві, з ніжним ароматом. На жіночих рослинах вони крупніші, в порівнянні із чоловічими, але цвітіння останніх значно рясніше. Для запилення актинідії та її подальшого плодоношення важлива наявність як жіночих, так і чоловічих особин із розрахунку один чоловічий екземпляр на 5-7 жіночих рослин.

Плід актинідії – це багатогнізна ягода, що відрізняється формою та кольором, залежно від виду та сорту рослини. Має неперевершений ніжносолодкий смак із приємним ароматом ананаса. За сприятливих погодних умов у період цвітіння та належного рівня агротехніки рослини щорічно рясно плодоносять, до того ж у актинідії, на відміну від більшості плодових рослин, відсутнє обпадання плодів.

Сорти для вашого саду

Результатом роботи по інтродукції та селекції актинідії в Національному ботанічному саду імені М.М.Гришка НАН України стало створення 14 сортів актинідії, які користуються незмінним попитом у різних куточках України. У цьому році, дорогі друзі, ми пропонуємо вам

найкращі із них, а також чудовий сорт японської селекції *Issai*.

Сентябрьская

Елітний сіянець сорту був відібраний серед сіянців, вирощених із насіння *A. arguta* вільного запилення. Плоди широко-еліптичної форми, приплюснуті, темно-зелені, солодкі, зі специфічним ароматом, мають універсальне призначення. Маса одного плоду 7-10 г, урожай з однієї рослини – 5-7,5 кг. М'якуш світло-зелений, соковитий, ніжний, м'якої консистенції, солодкий, чудового смаку. Плоди достигають у середині вересня, при достиганні не обпадають.

Пурпурова садова

Один із високорожайних сортів. Елітний сіянець сорту Пурпурова садова був відібраний серед сіянців, вирощених із насіння *A. purpurea* вільного запилення. Морозостійкість рослин середня, при зниженні температури до -30°C інколи спостерігається підмерзання однорічних пагонів. Плоди середньої величини, масою 8,7-11 г, видовжено-овальної або циліндричної форми, сплюснуті з боків, пурпурового кольору. Урожай із куща – до 20-28 кг плодів. М'якуш рожевий, ніжний, солодкий із кислинкою, без аромату. Ягоди достигають в умовах Києва в другій декаді вересня.

Київська крупноплідна

Один із крупноплодних сортів актинідії. Плоди крупні, маса 12-19

Останнім часом серед мало розповсюджених плодових культур помітно зростає популярність актинідії, яку ще називають холодостійкою ківі або міні-ківі. І в цьому немає нічого дивного, оскільки види актинідії *Actinidia purpurea*, *A. arguta*, *A. kolomikta*, що придатні для вирощування в регіонах з помірним кліматом, є близькими родичами справжньої тропіканки ківі (*A. deliciosa*), яка може зростати лише в умовах тропічного та субтропічного клімату. На відміну від останньої, холодостійкі види актинідії мають низку важливих переваг. По-перше, вони без пошкоджень витримують короточасні зниження температури до -30°C, властиві для переважної частини України. По-друге, рослини

ківі в промислових насадженнях у значній мірі ушкоджуються хворобами, і тому з метою захисту рослини обробляють хімічними препаратами 6-8 разів за період вегетації. У той же час холодостійкі види актинідії практично не ушкоджуються хворобами та шкідниками й тому, відповідно, не потребують обробки хімічними речовинами. Тобто, посадивши у своєму саду кілька рослин холодостійкої актинідії, ми зможемо щороку ласувати смачними, і що дуже важливо, екологічно чистими плодами, які без застереження можна вживати і дорослим, і дітям. По-третє, за відсутності поживних і біологічно активних речовин плоди актинідії не поступаються справжнім кі-

Продолжение. Начало "СВ" №№ 2-12 за 2008 г. и №№ 1-5 за 2009 г.

Самый желанный цветок – из семян!

Котовник жилчатый "Голубая луна"

Если хотите завести многолетник, цветущий все лето, обязательно посадите **КОТОВНИК ЖИЛЧАТЫЙ** (*Nepeta nervosa*) – его многочисленные кисти будут украшать сад с июня по сентябрь. У сорта с романтичным названием **"Голубая луна"** соцветия светло-сиреневые, а у **"Розового кота"**, конечно же, розовые. К тому же у этого многолетника привлекательная серовато-зеленая листва, а все части растения обладают приятным ароматом. Высота котовника около 25 см.

Котовник жилчатый зимостоек и засухоустойчив. Хорошо растет на солнечных, теплых участках. Предпочтение отдает дренированным

Котовник жилчатый "Розовый кот"

песчаным сухим или свежим почвам и не переносит тяжелых почв.

Котовник жилчатый несложно размножить семенами (в 1 г их содержится 1500 штук). Это растение – экспресс-многолетник, т.е. при раннем посеве зацветает в первый же год. Желательно его выращивать через рассаду, но если семян много, их можно посеять прямо в грунт как под зиму (в этом случае котовник зацветет уже в мае следующего года), так и весной. На рассаду семена высевают в марте-апреле,

сверху присыпают тонким слоем песка либо почвосмесью. Посевы содержат при 16...21 °С. Всходы появляются через 2-3 недели, а еще через 10-13 недель растение зацветает. На постоянное место молодые растения высаживают в мае – начале июня.

Далеко не все знают, что **кофе арабский, или аравийский** (*Coffea arabica*) – красивое дерево, которое с успехом можно выращивать как комнатное растение. У него привлекательные продолговатые глянцевые листья с волнистыми краями, а белые цветы диаметром около 2 см собраны в соцветия и источают удивительно приятный аромат. И, конечно же, многим из нас было бы приятно чашечку кофе, сваренного из собственноручно выращенных семян. Плоды у кофе – красноватые ягоды с сочной кисло-сладкой мякотью, размером с небольшую вишню. Внутри каждой ягоды содержится два семени – всем знакомые зерна кофе. Одновременно на кофейном деревце можно увидеть созревающие плоды и цветы. Плодоносить кофе начинает с третьего года, с одного семилетнего растения в комнатных условиях можно получить 200-500 г семян.

Как и у многих других растений, у арабского кофе есть свои предпочтения. Это растение светолюбиво, при некотором затенении хорошо развивается, но не цветет. Требуемо к питательности почвы: лучшим субстратом для него является смесь из дерновой, листовой земли, перегноя и песка (3:2:2:1) и довольно влаголюбиво: поливают растение, как только слегка подсохнет верхний слой грунта. В сухих помещениях, особенно в зимнее время, когда включено отопление, а также летом в жару кофе нуждается в регулярном опрыскивании. Зимой не выносит понижения температуры ниже 12 °С.

Если семена свежие (им не более года), кофейное деревце сможет вырастить даже не слишком опытный цветовод. Перед посевом семена желательно на сутки замочить в светло-розовом растворе марганцовки. Высевают с января по май. Для посева берут легкий по механическому составу субстрат (например, смесь в равных соотношениях дерновой,

Кофе арабский

лиственной земли и песка). Глубина заделки – 1,5-2 см. Семена желательно класть вниз плоской стороной – это повышает их всхожесть. После посева горшок с семенами тщательно поливают, а в дальнейшем следят, чтобы земля в горшке была постоянно влажной. Посевы содержат при 23...30 °С. Всходы появляются через 35-70 дней. Если посевы густые, то после того, как появится первая пара настоящих листочков, сеянцы можно распикировать по отдельным горшочкам. По мере роста молодые растения пересаживают в более просторные горшки. Во время пересадки следят, чтобы главный корень в горшке размещался вертикально, а глубина посадки была такой же, как и в предыдущем горшке – иначе молодое растение будет болеть.

Кохия венечная (*Kochia scoparia*) – один из немногих летников, который зачаровывает нас не яркими красивыми цветами, а очаровательной ажурной ярко-зеленой листвой. Осенью листва приобретает карминно-красную окраску. Кустик кохии правильной удлинненно-овальной формы, за что это растение прозвали летним кипарисом. Кохия быстро растет и уже к середине лета может достигать в высоту 70-100 см. Это растение отлично стрижется и хорошо подходит для создания живой изгороди.

Летний кипарис – растение удивительно неприхотливое: любит

Кохия венечная

хорошо освещенные солнечным участком, хотя может расти и в полутени, а также питательные, дренированные, не кислые и не сырые садовые почвы. Он неморозостоек (переносит лишь легкие заморозки), но засухоустойчив.

Кохию очень легко вырастить из семян (в 1 г их содержится около 1100 штук). Их просто высевают в открытый грунт в апреле-мае, хотя возможен и подземный посев. Глубина заделки семян – 0,5 см. Всходы появляются через 12-15 дней. Подросшие сеянцы прореживают на расстоянии 30-40 см. Кохия венечная дает обильный самосев.

Краспедия шаровидная (*Craspedia globosa*) станет желанной в саду тех цветоводов, кто любит сухоцветы. Это многолетнее рас-

тение в климатических условиях Украины выращивают как летник. У краспедии красивые серебристые листья, покрытые мягкими волосками, собраны в прикорневую розетку. Над ними возвышаются прямостоячие безлистные цветоносы высотой до 70 см, которые заканчиваются желтыми шарообразными соцветиями около 3 см в диаметре. Засушенные соцветия и цветоносы удивительно прочные (за что это растение прозвали "барабанными палочками") и очень высоко ценятся аранжировщиками цветов.

Краспедия хорошо растет при полном освещении, засухоустойчива (однако полив в начале роста и в сухую погоду обязателен) и холодостойка. Это растение короткого светового дня, ее цветение начинается только в августе, массово – сентябре, поэтому высевать семена на рассаду можно раньше – с конца января и до середины марта. В 1 г содержится около 1500 семян. Глубина заделки семян – 0,5-1 см. Всходы появляются через 2-3 недели (при температуре

Краспедия шаровидная

грунта 18 °С). Сеянцы нуждаются в досвечивании. Через 1,5 месяца после появления всходов рассаду пикируют в ящики по схеме 3х3 см или в отдельные стаканчики. На постоянное место молодые растения высаживают в мае на расстоянии 25-30 см друг от друга.

Кроссандра воронковидная (*Crossandra infundibuliformis*), которую иногда также называют кроссандрой волнистолистной (*C. undulifolia*) – пока еще очень редкое комнатное растение высотой около 40 см. Ее экзотические соцветия состоят из ярких цветков, появляющихся из зеленых колосовидных прицветников, и очень эффектно смотрятся на фоне темно-зеленых блестящих листьев. У сорта **"Flame"** цветы лососево-оранжевые, а у **"Yellow Splash"** – желтые. Цветет растение с июня по август.

Кроссандра – растение довольно неприхотливое и одно из немногих комнатных растений, которые хорошо себя чувствуют в сухом воздухе. Она может загнить, если грунт в горшке будет слишком влажным – почва между поливами должна просыхать. Следите также, чтобы вода не попадала на листья и не оставляйте после полива воду в поддоне. Для кроссандры подойдет грунт, состоящий из трех частей дерновой земли, одной части листовой земли и одной части крупнозернистого песка.

Летом ее затеняйте от яркого солнца, а зимой держите на самом светлом окне, при этом температура не должна опускаться ниже 18 °С.

Выращивание кроссандры из семян – дело терпеливых. Семена высевают в феврале-апреле в почвосмесь, состоящую из равных частей листовой земли, дерновой земли, перегноя, торфа и песка.

Глубина заделки семян – 0,5-1 см. После посева грунт поливают, в дальнейшем – опрыскивают из пульверизатора. Поддерживают температуру грунта на

Кроссандра воронковидная "Flame"

уровне 21...23 °С. Всходы появляются неравномерно: первые, обычно, через 3-4 недели, а остальные сеянцы могут прорасти на протяжении нескольких месяцев. Для более сильного кущения у молодых растений отщипывают верхушку. Зацветают кроссандры через несколько месяцев (в зависимости от ухода) после посева.

Кудрею огненно-красную (*Cuphea ignea*) чаще всего выращивают в комнатах, но ее можно высаживать и как однолетник на клумбах. Это растение представляет собой невысокие, 20-25 см, плотные кустики. Оригинальные, похожие на сигареты цветы с белой манжеткой на конце обильно рассыпаны среди листьев. Наиболее распространенная окраска цветков – оранжево-красная, однако, посеяв смесь **"Соан"**, вы также получите растения с алыми, розовыми и даже белыми цветами. Цветет кудрея с весны и до осени. Декоративный эффект растения усиливают пурпурные побеги и узкие ярко-зеленые блестящие листья с белой центральной жилкой.

Кудрея любит очень хорошее освещение и довольно обильный полив (почва всегда должна быть чуть влажной), однако зимой полив уменьшают. Почвосмесь ей нужна достаточно питательная: 3 части дерновой земли, 2 части торфа и 1 часть песка. При полноценном освещении кудрея успешно развивается и цветет, даже если температура снизится до 7 °С.

Кудрею легко вырастить из семян (в 1 г их содержится 700 штук). Семена высевают с февраля по апрель, сверху слегка присыпав их почвенной смесью. Пшощку с посевами поместите в темный полиэтиленовый пакет или сверху накройте плотной бумагой. Оптимальная температура прорастания семян – около 21 °С. Когда семена начнут прорастать (обычно это происходит уже через неделю, но иногда прорастание затягивается до двух недель), пшощку с всходами поставьте на свет. В стадии появления одной-двух пар настоящих листочков сеянцы рассадите по отдельным горшочкам. Юные кудреи растут быстро, и вскоре им понадобится переезд в более просторную посуду. Зацветают молодые растения уже через три месяца после посева.

Ирина Соколова
Продолжение следует

Кудрея огненно-красная

Оригінальна

Відібраний серед гібридних сіянців (сорт **Сентябрьская х А. purpurea**). Ягоди крупні видовжено-циліндричної форми. Поверхня ягоди гладенька, світло-зеленого кольору. М'якуш ніжний, кисло-солодкого смаку зі слабким ароматом. Маса ягоди 14-16 г. Строк досягання – середина вересня. Урожай із куща – 10-25 кг.

Київська гібридна – A. arguta x A. purpurea

Листки великі, овально-еліптичні, із гладкою поверхнею. Квіти дводомні, білі, одиночні та по 2-3 у суцвіттях. Цвіте на початку червня. Ягоди яйцеподібні, зелені з бурими плямами, крупні – розміром 34х25 мм, масою 10-12 г. Достигають

на початку вересня. М'якуш ніжний, солодкий, червонуватий навокло насінні та біля основи плодоніжки. Насіння дрібне, бруднате. Урожай із куща – 10-18 кг. Строк зимостійкий. Ягоди використовують свіжими та консервованими.

Issai

Сорт японської селекції, що самозаймається, заввишки до 4 м. Листки зелені, звуженої яйцеподібної форми. Для плодоносіння достатньо близько 150 днів без заморозків. Цвіте в червні. Плоди розміром 3-4 см, видовжені, зеленувато-жовті, достигають в кінці вересня – жовті. Дуже смачні: соковиті, ніжні, з ароматом ананасу. Плодоносіння – на другий рік після посадки. Витримує морози до -25 °С.

(25) г, широкоовальні, ледь сплюснуті з боків, зелені або світло-зелені. Серцевина зеленувато-біла, з легким пурпуровим відтінком. М'якуш світло-зелений, соковитий, солодкий, із приємним специфічним ароматом. В умовах Києва плоди достигають 10-20 вересня.

Фігурна

Сорт відібрано серед гібридних сіянців (сорт **Сентябрьская х А. purpurea**). Це один із сортів з найсолодшими ягодами. Плоди середньої величини (маса 4-7,5 г), оригінальної широко-конічної форми, загострені до вершини, зелені. М'якуш світло-зелений, соковитий, ніжний, ароматний, приємний на смак. В умовах Києва достигають на початку вересня.

Колокольчики – цветики лесные

Камнеломковый колокольчик

Милые, нежные колокольчики кажутся такими незащищенными, но на самом деле они не такие уж и неженки. И сад в природном стиле, и классические сады не обойдутся без вездесущих колокольчиков. В середине лета, когда начинается их основное цветение, колокольчики добавляют своими оттенками то, что в фен-шуй называется «музыкой ветра»: чувство прохлады, присутствие моря, голубизны прохладного тумана. Кто откажется от этого в летний зной? Если вы решили посадить эти цветы, вам будет из чего выбрать: в многообразии этого травянистого многолетника более 300 видов, не говоря уже о сортах.

Колокольчик (*Campanula*), благодаря обилию мелких семян и хорошей всхожести, расселился, видоизменяясь, по оврагам, лесным опушкам и горным вершинам, дошел даже до пустынь. Растение настолько неприхотливо и морозостойко, что проблем с его выращиванием в культуре практически не бывает. Однако перед тем, как заплатить деньги за понравившийся «звоночек», надо точно знать, к какому виду он относится, ведь от этого зависит, куда вы воткнете лопату, чтобы приготовить для него постоянное место жительства. И, независимо от родословной цветка, это место не должно быть сырым и подтапливаемым зимой, а почва, за редким исключением, – слабощелочной, что означало бы непременно внесение извести или мела перед посадкой. В тенистое место высаживаются высокорослые выходцы с лесных опушек. Там они, при хорошем поливе, будут цвести значительно дольше.

Для групповых посадок самые декоративные – колокольчик Такесима (*C. takesimana*), прибывший из лесов Кореи, и колокольчик точечный (*C. punctata*) – выходец из Сибири.

Колокольчик карпатский Твордео

и оставить их в качестве метки, чтобы не повредить массивную веретенообразную корневую систему при весенних посадках новинок. Рыхлые, мясистые корни могут напитаться водой и сгнить, поэтому место должно быть выбрано без вероятности зимнего подтопления. Из-за хрупкости корней такие платикодоны лучше размножать семенами, сделав подзимний посев, или высаживать очень рано весной непосредственно в грунт, тогда цветок может зацвести даже в год посева, если вы сможете уберечь рассаду от назойливых слизней.

Среди последних новинок – новый махровый сорт колокольчика крапиволистного (*C. trachelium*) – «Bernice», он не так агрессивен, как его дикий предок.

Самый популярный в наших садах колокольчик средний (*C. medium*). Это самый крупный и обильно цветущий колокольчик. Двухлетнее растение достигает высоты 1 м с цветками от бе-

Ложечницелистный колокольчик

эти колокольчики очень похожи, и их часто путают даже в садовых центрах. Отличить их легко весной по молодым листьям: у Такесима они глянцевые, а у точечного – опушенные, с сизым налетом. Также известно, что первый вырастает до 70 см, а точечный – всего до 35 см. Оба вида обильно и продолжительно цветут длинными (до 7 см) поникающими бокалами темно-розового цвета с обильными штрихами внутри, но есть сорта чисто-белой и синей окраски, а также можно найти и новый сорт с двойным околоцветником – «Plantallons» (Ред. этот сорт был включен в каталог «СВ» №3 и в прошлом месяце его могли получить наши читатели). Если не полностью обрезать сами цветоносы, а только удалить семенники, то с цветками вы будете до самого снега. Удивительное сочетание огромных колоколов на маленькой дернинке листьев у сорта колокольчика точечного «Hot Lips». Просто «страстные губы» Анжелины Джоли. Этот сорт у меня растет на горке, на самом солнцепеке, и хорошо цветет, но настойчиво теснит соседей-альпийцев. За счет подземных побегов через 4 года получится массивная куртинка, и ей придется даже ограничивать. Вот такие они, колокольчики Такесима и точечный!

Для внесения восточной нотки, из высокорослых колокольчиков посадите ширококолокольчик крупноцветковый или платикодон (*Platycodon*). Несмотря на кажущуюся экзотичность, это растение абсолютно морозостойко и засухоустойчиво благодаря мощной корневой системе. Оно очень эффектно выглядит во время двухмесячного цветения. Сизоватые листья и цветоносы высотой до 60 см несут очень крупные (до 8 см в диаметре) колокольчики белого, розового или синего цвета в виде старинных уличных фонарей. Можно подобрать низкорослые японские сорта с крупными цветками для горки. Широколокольчики отрастают только в мае, поэтому паниковать не надо, а лучше осенью коротко обрезать пару цветоносов

лого до почти черного колера. Когда цветет этот колокольчик, пройти мимо просто невозможно, всё растение превращается в шикарный букет из хрустальных, часто махровых цветков. Что касается этого цветка, то стоит оставить после цветения несколько семенных коробочек для самосева.

Неприхотливый, хорошо держит форму после цветения колокольчик персиколистный (*C. persicifolia*). Очень милый, с нежными цветками голубых оттенков на прямостоячих кустах высотой до 80 см, он по праву лидирует на рынке благодаря длительности цветения. Можно отыскать двухцветные цветы даже с махровой формой, похожие на дельфиниум.

Из компактных граммофончиков самый известный яркий и контрастный – колокольчик карпатский (*C. carpatica*), который цветет почти

все лето, если вовремя удалять старые цветоносы, но именно первое цветение бывает самым ярким и впечатляющим. Такое маленькое растение – и масса ярких, довольно крупных, иногда махровых цветков, как у сорта «Thorpedo». Откуда столько сил и выносливости? Вот у кого нам надо учиться жить, а иногда и выживать.

Для подвесных корзин хорош колокольчик Пожарского (*C. poscharskyana*) со звездчатыми цветками на длинных цветоносах. Для каменистой горки незаменим исключительно засухоустойчивый с длительным цветением колокольчик Портеншлага (*C. portenschlagiana*) с маленькими воронковидными цветками.

Трогательный малыш колокольчик ложечницелистный (*C. cochlearifolia*) быстро разрастается, образуя плотный ковер из маленьких цветков. Сорт «Bavaria White» цветет долго, но из-за неглубокой корневой системы летом его цветники могут терять лепестки, а само растение может утратить форму при плохом поливе. С годами у этого вида середина «лысеет», поэтому надо через пару лет его омолаживать, используя для этого «молодняк» с яркой листвой, однако результат того стоит.

Пишу, а в голове навязчиво звучит туристическая песня: «Колокольчики-бубенчики бум-бум Верте, братцы, больше в горы не пойду...»

Раньше у меня колокольчики никогда не ассоциировались с горами, но лишь до тех пор, пока я не увидела в цветении колокольчик камнеломковый (*C. saxifraga*). Чтобы увидеть это чудо, нужно взобраться, пожалуй, на самую высокую гору Кавказа, где он произрастает в диком виде. Из-за жары не приживаются у меня горечавки, а именно у колокольчика камнеломкового настоящий синий цвет, да и сами звоночки похожи на китайскую горечавку. Цветы довольно крупные для растения высотой всего 10 см и зацветают одними из первых – в мае. Маленькое растение довольно морозостойко, но от голода его лучше замуровать на зиму. Хотите увидеть настоящий синий цвет – найдите колокольчик камнеломковый, не пожалеете,

а при посадке обеспечьте ему хороший дренаж, в землю обязательно добавляйте мела, иначе листья в жару начнут желтеть. Маленькие колокольчики удобно размещать среди камней

Платикодон

альпийской горки, возле водоема, их можно использовать и как бордюрные растения. Для лучшего цветения малышей высаживают на солнечное место. Все колокольчики серьезно истощают землю, поэтому для лучшего цветения их подкармливают весной, в период бутонизации и после цветения полным минеральным удобрением.

Что касается новинок, то вырастить их можно только из семян, причем процесс этот непростой и довольно длительный. Семена колокольчиков очень мелкие, при этом сохраняют всхожесть в герметичной упаковке до двух лет. Перед посевом их надо смешать с влажным, но не мокрым песком и засыпать все в целлофановый пакет, завязать и выдержать при температуре 15°C около трех недель, иногда встряхивая пакет. После набухания в этом же пакете семена подвергаются стратификации в холодильнике три-пять недель. Только после этого их можно высевать в торфопесчаную почву, не присыпая, а слегка вдавливая сухим предметом и полить с помощью распылителя. Помните, семена всех колокольчиков всходят только на свету! Плошку следует держать при 15°C, ни в коем случае не допуская пересыхания и обязательно проветривая, особенно это касается персиколистного и карпатского колокольчиков. Через месяц рассаду можно пикировать.

А из разросшихся кустиков можно сделать несколько деленок и сразу же высадить, не допуская заглубления корневой шейки – она обязательно должна быть на уровне почвы.

Посадите в саду колокольчик, цветок – стимулирующий душевную и умственную активность. Возможно, это маленькое растение поможет вам справиться с силами на великие открытия и свершения! До следующих встреч на страницах газеты.

Татьяна Ясинская,
г. Днепропетровск
Фото автора

Колокольчик Портеншлага

Колокольчик Hot Lips

Дерево метеликів – будлея

Ось вже осінь наближається, гряде листопад, А вона вся в квітках, як весноно, І з сумними жоржинами дивний наш сад Прикраша до морозів собою...

Хто б не йшов, то спинається біля воріт, Задивований, вражений нею!.. Переконана я – серед райських кущів, Проростала напевно й будлея...

з черешків, котрі легко вкорінюються на протязі всього періоду вегетації. А можна придбати вже укорінені живці різних сортів та кольорів будлеї, про що не пошкодував ще жоден квітник.

Саме, за зовнішню схожість її суцвіть та запаху з бузком, що квітне в кінці весни, цю дивну рослину, що квітне в кінці літа та восени, іменують "осіннім бузком". А за те, що на її вітах збирається сила-силенна бажаючих поласувати солодким нектаром метеликів, отримала ще й назву – "метеликове дерево".

Але, для того, аби милуватися її чудовими квітами, треба знати й деякі "секрети" цієї рослини, що саме вона полюбає. Бо ж, як відомо, у кожній рослині є своя біографія, свої особливості, а в кожного квітникаря свій власний досвід спілкування з нею. Отже, незалежно від того, вирощуємо свою будлею з насіння чи придбали "готовий" екземпляр – треба зручно влаштувати рослину.

Кілька років тому в нашому саду поселилася

кольорових та різновидітків будлеї. Але її можна висаджувати як змінну серед інших кущів весняно-літнього квітання (форзиції, дейції, вейгели, спірей), котрим на зміну приїде вона. Найпоширенішою в наших краях є будлея Давидова, що квітне щорічно рясно та яскраво на протязі 35-55 днів, в кінці літа та восени, наповнюючи прекрасним ароматом бузку все довкілля. Її квіти утворюють довгі мітеаки довжиною до 60 см. Листочки в рослині зубчасті, дзвоноподібні, супротивні.

Насіннячко в будлеї видужене, дрібне.

Його дуже багато й визріває воно в кінці вересня – жовтні. Тобто саме на тих суцвіттах, що почали квітнути раніше від інших. Восени насіння збирають і висівають його, як я вже відзначала, на початку березня (у кімнатних та тепличних умовах) або в парники – в квітні-травні. В наших умовах будлея росте, як напівкущ, бо взимку майже вся наземна частина відмирає, а по весні знову виростає понад два метри заввишки.

Перші кілька років ми свою будлею захищали від холоду. Робиться це так. Беремо високий картонний ящик (від цигарок) огортаємо ним будлею, а всередину накладаємо листя, або дерев'яних стружок (але не тирси, особливо ж – не дубової, що багата на дубильні речовини). Обв'язуємо ящик поліетиленовою

кар, адже огорожа з будлеї неабияк прикрасить сад. А окремо посаджені екземпляри нададуть приємного вигляду альтанці, місцю відпочинку чи сидінню перед ганком. Можна утримувати будлею й на терасі, чи балконі у великому горщику – тоді квітання триватиме й після початку морозів.

Чим же саме викликає захоплення ця рослина? І чому в народі її прозвали "метеликовим деревом"? Коли я побачила вперше будлею – то зупинилася зачарована. З-під покривала метеликових крил світилися пронизливі фіолетові, зібрані в туї суцвіття квітки будлеї (то була саме будлея такого кольору). Коли підійшла ближче, то цілий феєрверк метеликів зірвався з кушта і закружляв над моєю головою. А от бажілки навіть не думали покидати свою роботу – збирати мед із солодко-духмяних квіток... Адже бузково-п'яний аромат будлеї наповнив собою увесь сад.

Це я описала спосіб вирощування будлеї з насіння – для тих, хто любить сам процес вирощування рослин. Можна виростити рослину

ФОТОКОНКУРС

Літо така гарна пора, так багато квітів, що радують погляд. Дуже красиво цілія гортензія, вперше за 5 років. Було чимало озоких помилуватися та сфотографуватися поруч.

Тетяна Логвинова, с. П. Борщайська, Київська обл.

Окончание. Начало "СВ" №5 за 2009 г.

Орхидей-фаленопсисы в нашем доме

Фото 1

Вредители и болезни

Бактериозы – заболевания растений, вызванные фитопатогенными бактериями. На листьях фаленопсисов бактериоз проявляется в виде прозрачных, водянистых пятен, склонных к быстрому разрастанию (Фото 1). Симптомы заболевания специфичны, поэтому спутать его с каким-то другим сложно.

Более опасными для фаленопсисов являются **гнили** основания листьев и корней. Пораженная ткань чернеет и начинает гнить. Растение может погибнуть буквально за несколько дней. Такие симптомы поражения характерны для некоторых фитопатогенов.

Существующие антибиотики, фунгициды, включая медьсодержащие препараты, не всегда обеспечивают положительные результаты. На ранней стадии заболевания положительный эффект дает даже

однократная обработка всей поверхности растений, включая субстрат и корни, раствором фурацилина (0,1 г фурацилина на 0,5 л воды). Для этого таблетку нужно растолочь, порошок высыпать в воду, и несколько минут прокипятить. Еще один способ – обработка нижней части

растения обыкновенной зеленкой, в случае обнаружения гнили. Все препараты можно без проблем приобрести в обычной аптеке.

Также распространены **грибные заболевания** листьев и цветов. Сначала появляются небольшие точки, которые впоследствии сливаются в пятна разной формы, обычно коричневые (**антракноз**). Иногда на цветах появляются мелкие бурые пятнышки, которые потом могут загнить (**серая гниль**). Встречается также и **фузариозная гниль** – листья размягчаются и покрываются беловато-розовым налетом, края

листьев подсыхают и скручиваются, при повышенной влажности могут гнить. Обрабатывают растения обычно два раза с интервалом 10 дней такими фунгицидами, как **Фундазол**, **Топсин-М** согласно инструкции.

Основные вредители орхидей – **паутинный клещ**, **щитовка**, **мучнистый червец**. Присутствие клеща легко вычислить по исколотым, как от тонкой иглы листам, при сильном поражении листья желтеют и буреют, истончаются. При 10-кратном увеличении видны оранжево-красные яйца клеща и самки вредителя, паутина бывает далеко не всегда (Фото 2). Паниковать не стоит. С клещами легко бороться при помощи инсектоакарицидов согласно инструкции, например при помощи **Актеллика**. Опрыскивать нужно трижды с интервалом 10 дней.

На поврежденных соцветиях растений видны серо-коричневые небольшие бляшки, которые частично можно удалить механически. Червцы (мелкие беловатые насекомые) также могут повреждать фаленопсисы. Они ползают по растению, скапливаясь в пазухах листьев, высасывая сок из листьев. Меры борьбы такие же,

как и с клещом. Обрабатывать надо все растения в доме, и не только пораженные, так как большинство вредителей могут питаться и другими видами растений.

Когда обрабатываете растения, пролейте препаратом и почву. Интервал между обработками – 10 дней. Реже на растениях встречаются **трипсы** – очень мелкие крылатые насекомые. Они обычно поражают цветы и бутоны растений, высасывая из них сок. Цветы быстро отцветают и начинают обесцвечиваться с края лепестков. Борются с трипсами также, как с клещами.

Но самыми опасными для орхидей являются **слизни**. Скрываясь днем в укромных местах, ночью они выползают и объедают корни, листья, цветоносы. Их отлавливают на приманки из картофеда или морковки. Можете также применить

Фото 2

Цветущие зимой

Дорогие цветоводы! Многие из вас получили посылки с саженцами морозников. Предлагаем вашему вниманию заметку нашего постоянного автора, где рассказывается об опыте выращивания этого, еще довольно-таки редкого в наших садах растения.

Предвесенний сад в зимнем покое. Давно потускнели яркие краски осени. Большинство обитателей сада еще погружены в глубокий сон. Но есть растения, которые начинают пробуждаться в это время, именно они первыми открывают новый сезон, оживляют унылую картину зимы. Орех-фундук радуется своими желтыми сережками, а гаммелис распускает свои необычные цветки. Просыпаются эрики, у них еще с осени красиво светятся маленькие бутончики.

Но самое красивое и невероятное зрелище демонстрируют морозники. Эти стойкие растения, невзирая на холода, уже готовы встречать весну. Первым в феврале – начале марта зацветает морозник черный, немного позже – гибриды морозника восточного, потом – морозник вонючий, морозник красноватый (цветет поздно, в конце апреля).

Некоторые сорта морозника черного, в зависимости от погодных условий, могут зацвести даже в

декабре и во время зимних оттепелей! Их цветы выдерживают морозы до -6°C.

Не зря с морозником связано много легенд, а его называют "Рождественским цветком", "Розой Христа", ведь в период цветения у морозников очень растанут. Он длится от ранней весны (зимы) и почти до начала мая, то есть до Пасхи.

И оживляют эти первоцветы своими красочными нарядами все тенистые уголки в саду. Ведь окраска их цветов самая неожиданная: белая, кремовая, розовая, красноватая, пурпурная, синяя, с яркими крапинками на различном фоне и даже зеленая!

Только растает снег, а они уже поднимают свои головки. Цветки их кажутся хрупкими, но им не страшен ни снег, ни мороз. Несколько позже развиваются молодые листья. Старые же листья выглядят неприглядно, но именно они выполняют свою основную функцию – фотосинтез в зимнее время. Поэтому их нельзя удалять, они потом сами отмирают.

Морозник (Helleborus) относится к семейству **Лютиковых**. Включает различные виды, которые растут в горных лесах Южной и Центральной Европы, Кавказа,

Малой Азии. Имеет мощное короткое корневище, красивую форму куста высотой 20-60 см. Листья на длинных черешках, вечнозеленые, красивые, глянцевые, плотные, кожистые. Стебли увенчаны довольно крупными цветками от 4 до 6 см в диаметре. Околоцветник (различных окрасок) состоит из пяти-шести лепестков. После цветения листочки не опадают и продолжают украшать куст. Плоды – листовки с семенами. Семена созревают в июне.

Растения хорошо опыляются и могут образовывать спонтанные гибриды. Желательно сеять свежесобранные семена, так как они быстро теряют всхожесть. Посевы морозника требуют постоянной влажности.

В Восточной Европе выращивают такие виды: морозник кавказский, или восточный (на его основе создано множество гибридов); морозник черный (в основном имеет белые или бледно-розовые цветы); морозник вонючий (имеет красивые рассеченные листья, мелкие желтые цветки); морозник корсиканский; морозник красноватый (зацветает очень поздно – в конце апреля).

По своему происхождению это дикое горное, лесное растение, выносливое и устойчивое к болезням, переносящее холод, засуху.

Хорошо цветет на богатых гумусом, известковых рыхлых почвах. Нуждаются в хорошем дренаже, так как не переносят избытка влаги, особенно зимой. Гибель растений в зимний период бывает чаще из-за выпревания, а не вымерзания. Сухолюбы, но в летнее время нуждаются в поливе.

Хорошо чувствуют себя под пологом листопадных широколиственных деревьев таких как: дуб, клен, яблоня, каштан, липа. Их листва создает хорошую защиту от вымерзания зимой и перегрева летом.

Лучшее расположение для морозника – чуть в стороне от упомянутых деревьев, где же окружение кустарников. Например, морозник в о н ю ч и й очень хорошо сочетается с дерном белым. Яркая кора молодых побегов очень красива на желтом фоне. Или же морозник черный с гаммелисом. Зимой и ранней весной здесь достаточно влаги, тепла и много мягкого солнечного света. В это время растения хорошо развиваются.

Нельзя убирать опавшие листья, поскольку они защищают зимой и корневую систему, и побегов с бутонами от яркого солнца, а перепревшие – питают. Потом молодые развитые листья морозников эту листву прикрывают.

В дунку при посадке растений желательно внести лесной земли из-под вышеназванных деревьев, для обогащения почвы полезной микрофлорой. Морозник не любит, когда его часто тревожат (например пропалывают), плохо переносит пересадку. После по-

Морозник черный

добных вмешательств долго не зацветает.

Размножается морозник семенами и делением куста. Лучшее время для пересадки – июль, август. В этот период у морозников наступает период относительного покоя. После плодоношения к этому времени формируются зачатки цветов будущего года и почки возобновления роста. Растения быстро и безболезненно приживаются и начинают отращивать.

Морозник – яркий солист на фоне весенних луковичных. Для создания акцентов кустики желательно высаживать отдельно. Лучшим фоном для них служат вечнозеленые почвопокровные растения: кизильник, можжевельник, эрики. Красиво сочетается с ягодным тисом, магонией. Идеальные партнеры – это подснежник, печеночница, ветреница, папоротник, многолетние злаки (овсяница). Можно создать композицию в природном стиле с японским лесным маком и хохлаткой.

Оксана Кришук,
с. Павловка Кировоградская обл.

Что на свете всех роднее?

У цветовода ответ на этот вопрос лежит на поверхности... почвы. Конечно же, любимый сад, милые сердцу цветы, клумбы и клумбочки, горки и бордюры. Словом, все, что создано своими руками, и с чем мы дышим в унисон. Чему кланяемся утром и что спешим запечатлеть фотокамерой.

Цветоводы, в свое время вырастившие все цветы "по алфавиту", сегодня стали более разборчивыми: многому научились, многое увидели, слегка уюмонились. Я тому не исключение. Но есть растения, от которых не можешь отказаться годами. У меня в фаворе гибискусы. Впрочем, они у меня, или я у них – еще вопрос. Эти зимостойкие растения имеют очень крупные, огромные цветки. Порой, в диаметре до 27 см. А

двух раз в неделю, а вечером каждые десять дней опрыскивают по листу препаратами типа **Кемира-люкс**.

Крупные цветки не продемонстрируют то растение, которое испытывает перебои с поливом и подкормками. Это – когда цветовод то вспомнит, то забудет оказать питомцу знаки внимания. И совсем обиженным останется растение у ленивых хозяев. Такие тоже случаются. Их девиз: хочешь жить – живи! Жить, конечно, гибискус будет, но его цветки с каждым годом мельчают, куст дичает и должного эффекта уже от него не получить. Есть гибриды, которые имеют цветки помельче даже при отличном уходе. Но это не только недостаток, а и достоинство. Цветков на кусте очень много, в отдельные дни – до двадцати и

более. А древовидный сирийский гибискус с махровыми не крупными цветками в трехлетнем возрасте за сезон одаривает тысячами цветков (Фото 3). У меня этого вида восемь расцветок, есть и форма пестролистная.

Многие травы и злаки, в жизни роскошные и восхитительные, не воспринимают объектив фотоаппарата. Такой упрямичей показала себя униола, или хасмантум. С первого дня я буквально влюбилась в эту траву, напоминающую маленький камыш. Колоски появляются маленькие и зеленые, затем увеличиваются в размерах, становятся бронзово-красными, при созревании – лососево-желтыми. Как будто удачливый рыбак собрался домой и демонстрирует свою "удачу" – связки выловленных рыбок.

вот 23 см – почти норма. Семена покупала под названием Серебряная Луна и Галактика, а потом уже пошло-поехало красивейшее переполнение.

Так как у гибискусов, по словам ученого и селекционера Русанова, расшатанная наследственность, то семенное размножение приводит к появлению новых расцветок, оттенков. Нельзя не заметить и выкладку цветка. У одних это настоящие диски, когда лепестки перекрывают друг друга. Другие своими волнистыми лепестками перекрывают друг друга наполовину, и создается ощущение махровости. Случается и такое, когда на одном кусту появляются цветки и с пятью лепестками, и с десятью (Фото 1, 2). Семенное размножение мне интересно, так как сюрпризы всегда обеспечены. А вот крупные цветки – это не только подарок селекции, а еще и результат хорошего ухода.

Если один и тот же куст разделить весной или осенью на три части, но уход затем обеспечить разный, то и результаты будут разные. Огромными цветками порадует растение, которое растет на влагоемкой питательной почве, его своевременно поливают и подкармливают, мульчируют прикорневую зону. В жаркую погоду полив проводят не менее

дважды в неделю, а вечером каждые десять дней опрыскивают по листу препаратами типа **Кемира-люкс**.

Крупные цветки не продемонстрируют то растение, которое испытывает перебои с поливом и подкормками. Это – когда цветовод то вспомнит, то забудет оказать питомцу знаки внимания. И совсем обиженным останется растение у ленивых хозяев. Такие тоже случаются. Их девиз: хочешь жить – живи! Жить, конечно, гибискус будет, но его цветки с каждым годом мельчают, куст дичает и должного эффекта уже от него не получить. Есть гибриды, которые имеют цветки помельче даже при отличном уходе. Но это не только недостаток, а и достоинство. Цветков на кусте очень много, в отдельные дни – до двадцати и

более. А древовидный сирийский гибискус с махровыми не крупными цветками в трехлетнем возрасте за сезон одаривает тысячами цветков (Фото 3). У меня этого вида восемь расцветок, есть и форма пестролистная.

Многие травы и злаки, в жизни роскошные и восхитительные, не воспринимают объектив фотоаппарата. Такой упрямичей показала себя униола, или хасмантум. С первого дня я буквально влюбилась в эту траву, напоминающую маленький камыш. Колоски появляются маленькие и зеленые, затем увеличиваются в размерах, становятся бронзово-красными, при созревании – лососево-желтыми. Как будто удачливый рыбак собрался домой и демонстрирует свою "удачу" – связки выловленных рыбок.

Красоту злака в первый год трудно понять человеку, если он не готов воспринимать красоту спокойную, душевную, неброскую. А в это время на Западе все в большем почете натуральные сады – "натургардены", как их называют немцы.

В моде всевозможные ковыли, в прямом смысле способные снимать стрессовые состояния и колышущиеся при малейшем дуновении ветерка. Раньше можно было увидеть на рынке пучки ковыля, раскрашенного в различные цвета. Сейчас уже есть ковыли пестролистные. У них продольная желтоватая жилка на листьях и красная – поперечная. Я вырастила несколько кустика из семян, и получила ту же расцветку. Если ковыль посеять или посадить густо, то можно видеть, как во время усиления ветра по этому живому морю побегут волны, а то и зашумит.

Не могла налюбоваться полевицками, как летниками, так и многолетниками. Их еще называют эрагростис, от латинского написания, или любовной травой. Летники представляют фонтанчики мельчайших брызг, в сухих букетах сохраняют свой ажур годами. И при всем том корневая система очень маленькая – всего с 3-4 перстка. У многолетней любовной травки голубая листва (Фото 4).

Фото 4

Растение эффектно во все периоды вегетации. Важно, чтобы место было солнечное. Растет на любых почвах, желательна, без свежего перекопки. Песчаные предпочитает больше, поэтому на моем супинке я добавляю достаточное количество песка.

Длинный грациозный цветочный с раскидистой ажурной метелкой этой полевицки просто восхитителен. Единственный недостаток – это частичное заваливание

Дуговидные стебли этой небольшой распростертой травы свободным каскадом, по словам Т.Желтовской, поднимаются до высоты 90 см. Растение отрастает поздно, когда почва хорошо прогреется, и потому относится к теплолюбивым. Для его нормальной жизнедеятельности требуются холодные зимы и влажные периоды. Выдерживает морозы до 34 градусов! На юге лучше растет в полутени. В Японии часто встречается в горшечной культуре, имеет мелкие корни.

Каждый год мы привносим в свою жизнь что-то новое или хотя бы надежды на изменения. У цветовода такие желания тоже есть, и они реально осуществимы. Надеюсь не упустить свой миг, который и называется Жизнь. Давайте украшать свои сады и совершенно не уставать при этом. Спасет каждого труд, наша любовь к природе, красота каждого сада!

Фото 6 – садовый гибискус ярко-желтого цвета **Manibot** с "винным" центром. К большому сожалению, этот гибискус не пересаживал ни под защитой аквариума, ни окуренным в грунте (как обычно зимуют травянистые гибриды), ни без окуливания. Корни сгнили. Зато он прекрасно перезимовал, будучи выкопанным осенью, обрезанным

цветоноса во время ветров и дождей. Здесь поможет или "группа поддержки" из других растений, или специальные опоры легкой конструкции.

Гриву лошади напоминает полевицка, название которой затерялось, и я привыкла называть ее гривастой (Фото 5). Такую хорошо бы выращивать на рельефе. "Прически" можно делать одним движением руки: хочешь – пробор длиннющим волосам придай, хочешь – на одну сторону уложи. Это единственная травка из моей коллекции, которая не зацвела в год посева. Красивая трава хакохелоз (хакохелоз) у меня

Фото 5

Мой внук Роман с прекрасными гибискусами. Диаметр цветков от 21 до 28 см!

Фото 3

наполовину и посаженным в горшок – в темном подвале, без досветки, при ограниченном поливе. Зимовал голый стебель

с несколькими листиками на верхушке. В марте выставила его в более светлое место, а в апреле, после пятнадцатидневной закалилки, высадила в грунт. Бывает иногда, что подгорают (или обветриваются) немногочисленные старые листья, но потом вырастают новые – красивые и здоровые.

Валентина Грипас
Фото автора

И снится нам трава у дома...

Вы никогда не задумывались, почему в наш скоростной, урбанизированный и сплошь компьютерный век мы вдруг так активно потянулись к природе? Почему даже самые активные огородники, находящиеся в состоянии перманентной борьбы за урожай и отвоевывающие у сорняков каждую пядь земли, все чаще оторвавшись от своих ухоженных грядок, обращают свой взор на зеленую лужайку соседа? Не мы ли еще совсем недавно считали газон блажьей, городским чудачеством, а применительно к себе – непозволительной роскошью и неким барским излишеством? Но этот изумрудный пятячок травы непостижимым образом постоянно притягивает к себе наш взор.

Оказывается, с научной точки зрения, все это вполне объяснимо. Даже в самый знойный день от зеленой травы веет прохладой, спокойствием и умиротворением, ведь температура над газоном в жаркий полдень держится на 3...5°C ниже, а влажность воздуха на 10-15% выше, чем в других местах сада. Отрастающие после стрижки побеги насыщают пространство вокруг кислородом, а благоухание свежескошенной травы действует успокаивающе. Рядом с газоном легко дышится и можно замечательно отдохнуть.

Газон дарит всему саду ощущение легкости и простора, зрительно раздвигая его границы. Думаю, нет особой надобности и дальше убеждать вас, что газон имеет полное право на существование в вашем саду, наравне с самыми чудесными и редкими цветами.

Итак, решено: газону быть! Выбрав место и определившись с типом и предназначением вашей зеленой лужайки (классический партерный газон, спортивный, луговой или разноцветный мавританский) заказываем семена и приступаем к обустройству площадки.

Основные этапы обустройства газона

Во-первых, не стоит переживать, что время посевной ушло. Газонную траву можно сеять с ранней весны и в течение всего лета. При весенних сроках посева (апрель-май), почву под газон обычно готовят заблаговременно, еще с осени. И все-таки оптимальным сроком для посева газонной травы в центральных районах страны озеленители-практики признают август (с 10 по 25.VIII), так как этот период наиболее соответствует биологическому ритму развития злаковых в природных биоценозах. При позднелетнем посеве наблюдается хорошая всхожесть семян, а невысокая температура почвы и воздуха в начале осени способствует хорошему укоренению и кущению травы. В этот период года значительно меньше сорняков, но самое главное – у вас достаточно времени для успешной и тщательной подготовки почвы под газон.

Итак, определившись с местом расположения и конфигурацией участка, приступаем к тяжелым земляным работам. Очень важная и ответственная часть этих работ – очистка участка от мусора. Граблями, а чаще всего просто руками с поверхности будущего газона убираем весь строительный и прочий мусор: камни, осколки кирпичей, стекло, корни и пни деревьев, – словом все то, что может помешать росту травы и работе режущих и стригущих газон механизмов. Если вы новосел (от души поздравляем!), и у вас на месте будущего газона сейчас спайной строительный мусор (с чем мы вас тоже “поздравляем”), то, наверное, проще будет его просто снять на глубину 20-30 см и завезти сюда чистый грунт. Вывозя грунт, проливаем его водой, провоцируя появление сорной растительности, после чего опрыскиваем зеленых “камикадзе” гербицидами, ориентируясь в покупке препарата на преобладающие сорняки: двудольные или однодольные. Затем, оценив почву на предмет механического состава и плодородия, добавляем в нее удобрения: суперфосфат, калимагнезию или сернокислый калий (по 40-50 г/м²). Фосфорно-калийные удобрения способствуют активному корнеобразованию и хорошему кущению злаковых трав. Если на вашем участке почвы кислые (рН ниже 6,0) и легко покрываются мохом, то придется внести мел или известь из расчета 30-40 кг на сотку. При низком уровне плодородия почвы на каждый квадратный метр будущего газона вносим 8-10 кг перегноя или компоста. Будьте бдительны, плохо перепревшая органика может добрить ваш газон новой порцией семян сорняков, поэтому после перекопки и выравнивания участка снова проводим провождающий полив и по отрастающей волне сорняков даем еще одну атаку гербицидом.

Через 2-3 недели тщательно и глубоко перекапываем весь участок. При этом опять же руками выбираем остатки переживших атаку ядохимикатов корневища и клубеньки многолетних сорняков, камешки, ржавые гвозди и осколки стекла (скалдывается впечатление, что их земля просто рождает), разбиваем и измельчаем все крупные комья и глыбы земли, добиваясь ее мелко-комковатой структуры. Тщательно выравниваем участок, проходя его обычными граблями “крест-накрест”, и устраняем все неровности. Почва под газон должна быть идеально ровной, иначе в будущем газонокосилка будет стричь ваш газон неровно: на возвышенностях обреза траву слишком коротко, а на пониженных местах – слишком высоко, при этом во впадинах может застаиваться вода, а на возвышенностях растения будут постоянно подсыхать. Красоты газону это не придаст, а вот сорнякам такие огрехи на руку. Тщательная и аккуратная планировка участка – непременное условие подготовки газона.

Теперь мы подошли к очень важному этапу работы – уплотнению почвы. Рассказывая на страницах нашей газеты о выращивании культурных растений, мы всегда подчеркиваем, что почва должна быть рыхлой, легкой и пушистой. Все это верно, но только не для нашего случая. Разбивая газон по всем правилам зеленого строительства, мы должны, наоборот, уплотнить почву – создать плотную плодородную подушку, своего рода ложе для семян. Если на подготовленной площадке при ходьбе остаются вдавненные следы, – значит, наша почва еще не готова к посеву. Добиться нужной плотности можно разными способами. Наиболее эффективно использование специального водонепроницаемого катка, килограммов на восемьдесят. Подобный каток можно сделать из трубы большого диаметра (до 50 см) и длиной от 50 до 100 см. Приварив специальные дугообразные и рабочую рукоятку, пролауим систему заполнения катка водой, вы всегда сможете регулировать его вес в зависимости от типа почвы и места использования. Очень полезная вещь в хозяйстве земледельца. Если же ваш участок небольшой то, можно обойтись широкой оструганной доской – перемещая и прихлопывая ней землю в двух перпендикулярных направлениях. Прикатывание и уплотнение верхнего слоя почвы проводим по сухой поверхности, чтобы избежать ее прилипания к катку (доске), кроме того, работа на сырой почве приводит к ее чрезмерному уплотнению, что очень плохо для любых растений. Кстати, на будущее имейте в виду – газон не терпит каблучков. Работать здесь можно только в обуви с плоской подошвой. Заботливый хозяин, во избежание уплотнения почвы и вытаптывания травы, никогда не пойдет по мокрому газону, еще не просохшему после зимы или хорошего полива.

Качественно устроенный газон служит нам не один год, поэтому в идеальном варианте свежая основа под него готовится 2-3 месяца. За это время происходит естественная усадка почвы, которая выявит все дефекты в планировке. А у вас появляется достаточно времени на устранение погрешностей и хорошая возможность для борьбы с сорняками, в том числе и вокруг вашей усадьбы. Ну вот, все неровности устранены, и подошло

долгожданное время “Х”. Можно приступать к посеву травы.

А я травку сеяла, сеяла...

Для посева семян травы выбираем тихий безветренный день. Все операции необходимо провести на участке в один день, поэтому, если засеваемый участок большой, то лучше заранее пригласить помощников. Вначале, с помощью рыхлителя или обычных граблей разрыхлим верхний слой почвы на 3-4 см (не глубже). Очень важный момент – почва к моменту сева должна быть подсохшей и не прилипать к инструментам и обуви. На сотку земли в зависимости от травосмеси и вида газона требуется 2,5-5 кг семян (почти ведро). При посеве на один квадратный метр участка расходуем 20-50 граммов (одну-две горсти) семян. Скупость здесь не оправдана – вы же не хотите, чтобы ваш газон имел жалкий непрезентабельный вид.

Чтобы равномерно высеять мелкие семена, засеваем участок в три этапа (прохода). Предварительно всю норму семян разделим на три равные части, которые пакуем в отдельные пакеты.

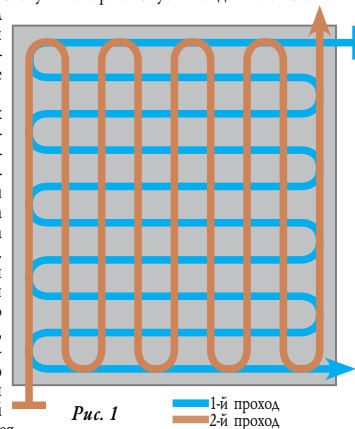

Рис. 1 1-й проход 2-й проход

За один проход участка расходуем один пакет семян. Высеваем семена травы удобнее из полиэтиленового ведра, где травосмесь в процессе работы постоянно перемешиваем. Семена травы мелкие и легкие, далеко их не забросишь, но вот если день ветреный, то будьте уверены, полетят они очень даже далеко и совсем не туда, куда вы хотели.

Живописную картинку типа “сеятель в поле” вы на посеве газона не увидите. Поза у вас будет самая дачная, традиционная – голова вниз, “пятая точка” вверх, кисть руки почти у самой земли. Напутствуем себя гегаринским “Поехали!”, и начинаем бодренько пятиться назад. В это время кисть руки совершает мягкие веерообразные движения, выпуская струйку семян. Амплитуда движения руки вправо и влево не должна превышать один метр. Пятимся мы по участку не прямолинейно, а зигзагообразно, выписывая на нем ногами равномерную “змейку”. И движемся так, пока не дойдем до конца участка и не выседем первую часть семян. Когда первый проход завершен, “танец с семенами” повторяется, только теперь траекторией новой змейки проляжет перпендикулярно первой. Высеваем вторую часть семян (Рис.1). Последний третий проход выполняем, рассыпая семена по диагонали к первым двум. Такой замысловатый танец на земле, позволяет нам контролировать весь рабочий процесс, и своевременно подкорректировать густоту сева, – на темном фоне почвы светлые семена травы очень хорошо заметны. Кстати, ваши соседи, внимательно наблюдающие за ритуальными движениями согнутого в дугу и пятящегося сеятеля, будут в поном восторге. Отныне, впечатленные вашей высочайшей культурой земледелия, они проникнутся к вам огромным уважением.

Ваточник сірійський. Відтепер – “на свободі”

Проглянувши каталоги квіткових та декоративних рослин у “Сільському віснику”, звернув увагу на пропозицію кількох сортів ваточників. Хотів би акцентувати увагу читачів і потенційних замовників на біологічні та господарські особливості цієї рослини, що здатні спричинити певні проблеми в майбутньому при недотриманні умов вирощування, насінництва тощо. Саме з ними довелося зіштовхнутися цього літа в нашій місцевості. Жодним чином не хочу нікого налякати, відмовити. Лише проінформувати, а відтак застерегти від помилок у майбутньому.

Треба відзначити, що деякі науковці вже сьогодні наголошують на необхідності боротьби з ваточником сірійським на Полтавщині, де рослина інтенсивно поширюється, засмічуючи орні угіддя. Ця проблема є актуальною і в інших областях України, зокрема на Чернігівщині. Підтвердженням тому є реальний факт виявлення бур'яну в Ніжинському районі: влітку мене запросили визначити невідому досі місцевим жителям рослину. Сумнівів не було – це ваточник сірійський.

Цю рослину добре знаю ще зі студентських часів, однак досі безконтрольно вона на наших теренах не зустрічалася, хоч дичавів ваточник легко.

При огляді місця зростання було виявлено кілька невеликих вогнищ ваточника сірійського. Те поле вже років десять, як виведено з сільськогосподарського обігу, рік-два використовувалося як сіножаті, інколи – під пасовище (корови рослину не зай-

ваточник сірійський (*Asclepias syriaca* L.) – багаторічна рослина родини Ластівцевих (*Asclepiadaceae*). Рослина добре почувується на сонці, не росте або дуже пригнічується у затінку, наприклад, під деревами чи кущами.

Квітки у ваточника великі, що робить рослину декоративною (саме тому її вирощують у квітниках), і дуже запахні. Рослина виділяє велику кількість прозорого, дуже солодкого нектару. Коли фото-

оскільки його стебла складаються з міцних волокон. Замість мотузок та шпату можна використовувати кореневища. В Україні ще в 30-х роках минулого століття ваточник використовували як каучуконос, що накопичує у надземній частині багато латексу.

Існує припущення, що саме із Глобинського району, де колись функціонувала Українська станція каучуконосів, ваточник розпочав триумфальну ходу Україною. Коли рослину надамати, навіть листок відчухнути, на зламі виділяється велика кількість білого соку, що нагадує густе і липке молочко. Сік отруйний, і при попаданні на шкіру (особливо в сонячну погоду), може викликати опіки.

Кореневища в рослині довгі, шнуроподібні, з численними придатковими бруньками, котрі мають високу жит-

тєздатність. Наприклад, один сантиметр кореневища з брунькою, що знаходиться в ґрунті, не втрачає здатності до розмноження навіть за відсутності дощів більше трьох місяців. А за сприятливих умов за рік-два утворюються справжні зарості, так звані “колонії”, з приростом кореневища до 15 м.

коріння або які на момент першої обробки не встигли вирости, чи були перерослі, провести другу обробку.

У разі виявлення поодиноких рослин ваточника на вже оброблених ділянках бажано обробити їх сумішшю гербіцидів за допомогою ручного обприскувача (через місяць після другої обробки). Наступного року слід проводити профілактичні обприскування осередків ваточника сірійського, що виросли з насіння.

Як ми бачимо, виростити ваточник сірійський не складно, а от позбутися його – справа складна й винятково “хімічна”.

**О.В. Позняк,
ДС “Маяк” ЮБ УААН
Фото автора**

мають), але переважно земля “гуляла”. Цього року, з приходом інвестора, готувалася під посів. Рослини на задискованому полі встигли розвинути, зацвісти і сформувати насіння. Яким ж було наше здивування, коли за вісім кілометрів від цього місця обабіч дороги перед очима постали зарості ваточника сірійського! Ось чому із впевненістю можна говорити про “загарбницькі” наміри бур'яну.

ному поширенню ваточника сірійського. Очевидно, поширюється рослина може й насінням, що “мігрує” разом із сільськогосподарською технікою.

У плодах-листяках ваточника дозріває руде насіння, що має пучок довгих білих волосинок. Одним з напрямків використання рослини, причому здавна, є виготовлення з цих волосинок вати (звідси, зрештою, і назва). Використовували ваточник і як прядивну культуру,

графував рослини, вони були обліпліні джмелями, бджолами та іншими комахами. Ця особливість робить рослину перспективною для вирощування біля пасік. Вважається, що саме квітникарі і пасічники сприяють неконтрольованому

Раніше, коли всі поля глибоко переорювалися, вдавалося втихомирювати рослину, зараз ситуація докорінно змінилася. На полях висівається багато кукурудзи, з якою ваточник “мириться”.

Вважається, що ні за кордоном, ні в Україні, не існує апробованих і ефективних заходів боротьби із цим бур'яном. Стебла погано ламаються й косяться.

Найперше, що може прийти на думку спеціалістам, а також в наш час вимушено обізнаними з “хімією” городникам і дачникам, це обробка **раундапом** (який “від усього”), або іншими препаратами на основі гліфосату. Проте навіть після обробки зазначеними препаратами рослини або не гинуть, або гине надземна частина і частково коренева система. І вже за два тижні із

Ну а ми, передохнувши трохи, приступаем к не менее ответственному моменту – заделке семян. Аккуратно и тщательно кончиками зубьев обычных огородных граблей рыхлим (шевелим) верхний слой почвы с посеянными семенами на глубину 1,5-2 см. Древко инструмента при этом располагается почти параллельно поверхности земли. Работа очень утомительная, спина и поясница разваливаются от напряжения, но расслабляться нельзя, иначе семена распределятся в грунте и, соответственно, прорастут неравномерно, а на газоне могут образоваться проплешины – где густо, а где пусто. Те же места, где пусто (будьте уверены!), сразу атакуют сорняки. Так что наберитесь терпения и доведите работу до конца очень аккуратно. Все разрыхлили, немного передохнули, а теперь тщательно утрамбовываем посевы доской или прикатываем катком. Этот агротехнический прием не только сгладит на газоне ваши следы от обуви и спрячет семена от острых глаз птиц, но самое главное, обеспечит хороший контакт семян с почвой.

Ура! Посев закончен и, наконец, можно... Ничего подобного, “не можно!” Отдыхать будете позже, а сейчас переходим к водным процедурам. Полив лучше всего осуществлять дождеванием, через вертушку распылителя. Чем мельче капли воды, падающие вниз, тем лучше для вашего газона. Пролитая посевы мощной струей из шланга, вы рискуете размыть семена, и, как образно говорила моя бабушка, семена могут “утекти”. Полив длится долго, ведь почва должна хорошо пропитаться влагой на глубину 25-30 см. Наша задача в это время – следить, чтобы на черном пока еще газоне не образовывались лужи и не текли ручьи. Наконец, все благополучно пролито, и теперь можно расслабиться и спокойно отдыхать в ожидании всходов.

В зависимости от состава смеси газонной травы и погоды семена могут всходить от недели до месяца. Хорошо, если нам повезло, и зарядили дожди, в противном случае придется регулярно поливать участок, ежедневно придиричиво изучая его однообразную скучную поверхность. Но вот однажды утром после полива вы вдруг обнаружите, что сквозь черную толщу земли, потянулись навстречу солнцу, тоненькие зеленые иголочки, сверкая и перебиваясь в его лучах капелями холодной влаги. Вот оно – чудо рождения новой жизни! Восторг исполнения заветной мечты! Но пройдет еще не одна неделя, пока всходы окрепнут и ваша лужайка покроется густой изумрудной зеленью. И вот тогда гордость за себя хорошего переполнит вас через край и, наверное, впервые в жизни вы будете по-настоящему счастливы: у вас в саду буйно идет в рост и набирает силу зеленая зеленая трава!

Татьяна Санина

Квіткове чудо Челсі

Сад "Таке японське усамітнення" (Дизайнер Takumi Arai)

Людина, яка обожнює квіти, завжди плекає в душі надію, що її відчуття зрозуміють інші. Але ми не надто часто відкриваємо свої почуття для сторонніх, тому виставка квітів, якими не торгують, а милуються, приваблює людей. Найбільша, найвідоміша й найпрекрасніша серед них щорічно відбувається в Англії. Вже її назва "Chelsea Flower Show" свідчить про те, що це шоу – показ найкращих квітів.

Від 19 по 23 травня цього року престижний лондонський район Челсі був квітковою "столицею світу". Величезний виставочний зал під відкритим небом заповнився яскравими барвами й вишуканими пахощами неперевершеної колекції квітів. Головний організатор "Chelsea Flower Show" – Королівське садівниче

то садівництва та збереження довкілля. Це найпрестижніша нагорода Королівського товариства садівників. Принц Чарльз став другим представником династії Віндзорів, відзначеним цією нагородою, слідом за своєю улюбленою бабусею, такою ж заповідзятюю аматоркою садівництва – королевою-матір'ю Єлизаветою, що отримала медаль 1961 року. Крім членів королівської родини помітуватися чудесами флористики приїжджають численні світові зірки.

Виставка в Челсі – захід із більш ніж 140-літньою історією. Уперше шоу відбулося в 1862 році на території саду товариства садівників і тоді ще називалася "Великим весняним шоу Королівського товариства садівників". Приблизно через 20 років сад закрили, і виставка переїхала до Церковних

Королівського шпигало – як виявилося, цілком придатної для створення на ній експозиції.

Сьогодні тут можна побачити стильні дизайнерські рішення й запозичити якісь ідеї для створення власного саду. Експонати, що виставляють тут, – це нові сорти квітів і рослин, шикарні композиції, куточки штучно відтвореної дикої природи. Дуже

Ульф Нордфелл (Ulf Nordfjell).

Безумовно, для садівників і дизайнерів запрошення до участі в "Chelsea Flower Show" – це не тільки визнання їхнього таланту організаторами виставки, але й можливість продемонструвати свою майстерність перед багатомільйонним загалом шанувальників садівництва зі всіх куточків світу. Однак, це й велика відповідальність, тому учасники прагнуть показати гостям виставки не просто доброту й грамотно скомпоновані сади, а зробити з них справжні витвори садового мистецтва, нехай і на обмеженій форматами виставки площі.

На щастя, турботи дизайнерів повертаються до них захопленими відгуками й позитивними

За квітами діасції не видно листя

цікавим видовищем є конкурсні покази садів від знах в усьому світі дизайнерів, садівників і флористів.

Цього року у виставці взяли участь близько 600 експонентів, що представили Show gardens (виставочні сади), Courtyard gardens (сади у внутрішніх дворах) та Urban gardens (міські сади), біля сотні експозицій у Великому павільйоні й кілька сотень стендів із садовою технікою, малими

архітектурними формами, посадковим матеріалом декоративних рослин і різноманітними садовими аксесуарами. У Великому павільйоні представлені кращі сорти квітів, овочів, ягід та ін-

Золоту медаль отримав стенд з геїхерами

До речі, потрапити на "Chelsea Flower Show" доволі складно. Це неабияка честь для будь-якого професіонала. Участь у виставці вважається найвищою мірою визнання таланту квітникаря й

дизайнера. Те ж, до речі, можна сказати й про відвідувачів шоу. Квитки розкуповують задовго до початку заходу. За два дні

Дизайнери не забули й про овочі!

товариство. І масштаби заходу воістину королівські. Самі тільки квіткові павільйони займають близько 13 тисяч квадратних метрів!

За традицією відкриття виставку королева Великої Британії Єлизавета II. За 50 років правління вона пропустила шоу лише один раз. Учасником виставки неодноразово був і принц Чарльз. Цього року він нагороджений почесною медаллю Вікторії – таке визнання дістала його любов до рослин, прихильність до екологічно-

називалася "Великим весняним шоу Королівського товариства садівників". Приблизно через 20 років сад закрили, і виставка переїхала до Церковних

садів на набережній Темзи. Тут вона відбувалася ще 20 років – доти, доки її організаторам не спало на думку зайняти величезну ділянку землі на території

сих рослин не тільки з Англії, але й з інших країн. Із знах дизайнерів у виставці взяли участь: Том Стюарт-Сміт (Tom Stuart-Smith), Кай Ямада (Kay Yamada), Джейм Дунстан (Jamie Dunstan), Адам Фрост (Adam Frost),

емоціями відвідувачів виставки. Немає чим порівняти ті почуття, які переживаєш, потрапивши в оточення такої довершеної краси!

до відкриття шоу із 157 тисяч квітів непроданими залишилися лише кілька сотень. Продаються ж квитки лише на останні дні шоу. Перші два дні пройти можна тільки по запрошеннях і тільки членам Королівського товариства садівників.

Мені пощастило бути присутнім на третій день виставки (тобто перший

До речі, з 13 по 16 жовтня цього року в місті Амстердам (Голландія) відбудеться одна з найбільших європейських виставок Horti Fair 2009.

Виставка проводиться щорічно від 1994 року, приваблюючи садівників із багатьох країн світу. Тут демонструються нові сорти рослин, сучасні технології їх вирощування, теплиці, обладнання й матеріали, засоби захисту рослин, а також розроблені останнім часом добрива. Щорічно у виставці беруть участь близько 1000 компаній із 50 країн світу, а відвідують її понад 50000 осіб зі 100 країн світу. Horti Fair є найвідатнішою подією в індустрії квітництва, тепличного господарства, оптового продажу рослин.

"Сільський вісник" вперше пропонує своїм читачам подорож до Голландії для відвідування Horti Fair 2009 та знайомства з країною. У наступному числі газети ми докладно розповімо про умови поїздки.

Пеларгонії на будівельний смач

Запрошуємо до головного павільйону

Один із стендів з клематисами

Вітаю вас, шановні передплатники!

Щодня пошта приносить до редакції чимало листів від вас (щоправда, весною та на початку літа їх кількість дещо зменшується), і майже в кожному злізання в любові до "Сільського вісника". Хочу висловити щире подяку дописувачам за теплі слова й запевнити, що всі листи, адресовані редакції, ми читаємо і зберігаємо, проте, на жаль, не маємо змоги відповісти на всі ваші запитання, бо їх приходить дуже багато, а обсяг газети аж ніяк не безмежний. Але сьогодні, любі друзі, я вибрала крім запитань, що турбують відразу кількох читачів, і ті листи, дописувачі яких вже давно чекають відповіді. З них і почну цей огляд листів. А ще, користуючись нагодою, хочу запитати: чи не забули ви, шановні читачі, через городні клопоти передплатити газету на друге півріччя? Якщо з передплатою до 10 червня спізналися, нагадаю, що отримувати "Сільський вісник" можна і з серпня, тоді оформити передплату слід до 1 липня.

Наша давня передплатниця Тетяна Нелип із села Бобринки, що на Чернігівщині, пише: "Познакомилася я з газетою ще в Черкаській області, де вместе с мамой выписывали ее. Вышла замуж, уже в Черниговскую область, я не рассталась с любимой газетой. И не для хвастовства скажу (просто мне очень приятно), что я первой протоптала дорожку "СВ" в нашем и соседнем селах (у нас общий пункт связи). Вместе с газетой со мной на Черниговщину переехали и первые, выращенные из ваших семян, комнатные растения: гипозифа – розоволиственный "Розовые брызги" и белолиственный "Белые брызги", абутилон "Гиганты Бенари" и карликовый гранат. Уже здесь вырастила аспарегус Мейера и адиантум. Я еще до знакомства с вашей газетой любила цветы, но "Вісник" разжег во мне особый интерес, даже азарт. На фотографии – цветет выписанная через вашу газету роза "Еппа Негес", а рядом с ней моя доченька. Хотелось бы у "Сільського вісника" попросить помощи. Мой аспарегус, как в прошлом году, так и в этом, отравив побег до 20-25 см, начинает желтеть, осыпаться. Я и подкармливала его (опрыскивала листовой подкормкой "Доктор Фоли Стартер") – результат "нулевой". Также хотела бы узнать секреты выращивания папоротника Венера волос. А моему адиантуму уже два года, но он не цветет."

Я очень благодарна газете – она связывает меня с родным домом, мамой, с которой мы вместе читали газету, выписывали семена, растили цветы."

Дорога Тетяно, аспарегус скидає "листья" (насправді це видозмінені гілки – кладодії) через те, що у тій кімнаті, де він росте, надмірно сухе повітря, а, можливо, і ґрунт в горщиках також пересихає. Влітку рослину часто поливають та щоденно обприскують (якщо стоїть спекотлива погода) кип'яченою водою кімнатної температури. Взимку полив зменшують, проте якщо у приміщенні сухо, обприскування не припиняють. Можна горщик з аспарегусом поставити на піддон з мокрою галькою – вологість повітря навколо рослини підвищиться.

Аспарегус також може скидати листя навіть при правильному догляді в тому разі, коли йому дошкуляє холодний протяг. Засихання цілих гілок вказує також на нестачу поливу, а ще на те, що температура повітря заанадо висока або на рослині попадають прямі сонячні промені.

Головна заповідка успішного вирощування папороту адиантуму Венерин волос – дуже висока вологість повітря. Вона краще себе почуває в оранжереях чи зимових садах. Якщо у вашому будинку в ванній кімнаті є вікно – кращого приміщення цій рослині не знайти. В іншому випадку її слід щоденно обприскувати та регулярно поливати, не допускаючи пересушування ґрунту в горщику (перед наступним поливом слід дати просохнути верхньому шару ґрунту на 1-1,5 см). Горщик з адиантумом, як і у випадку з аспарегусом, також можна поставити на піддон з мокрою галькою. А ще Венериному волоску потрібне розсіяне сонячне світло та помірна температура (влітку не вища за 21°C, взимку не нижча за 10°C). Ця папороть також не любить, коли її переносять із кімнати до кімнати.

Світлана Кравець із села Клюки Київської області запитує: "Напишіть на сторінках газети, коли і як пересаджується релінг істівний. Дуже хотілося б посадити цю рослину у своєму садку".

Ще один лист-фотозагядку надіслала нам А.Ф.Серікова із села Новомиколаївка Херсонської області. Лідія Пилипівна запитує, що за рослина зображена на її світлинці.

Релінг істівний

Шановна Світлана, розділити куш релінг можна як восени, так і весною. Та все ж найкраще це робити у вересні. Бажано, щоб рослині було не менше 4-5 років. Куш викопують, кореневище розрізають на частини з 1-2 великими бруньками і в той же

день висаджують. При посадці бруньки слід заглублювати на глибину 1-1,5 см. Після садіння рослини негайно поливають (10-15 л/кв. м). Проте релінг нескладно розмножується й насінням (правда, якщо зможете його знайти). Насіння висівають у квітні у відкритий ґрунт. Перед посівом його бажано замочити до наклювання. Глибина висіву – 2 см. Сходи з'являються через 8-12 днів після сівби. Сходи проріджують на відстані 15 см. Наступного року ранньою весною (щойно з'являться бруньки) молоді рослини викопують, відбирають кращі і висаджують на постійне місце на відстані не менше 80 см між рослинами.

Наступного листа ми отримали із міста Олександрії, що в Запорозькій області, від А.С.Федорової. Ось про що вона пише: "У мене во дворі багато цветет. Некоторых я даже названия не знала, но благодаря газете многие из них приобрели имена. На фото – моя внучка Настенька стоит на фоне цветущего куста. Он зацветает белыми огромными шапками и так стоит до самых заморозков. А вот как называется это растение, я не знаю."

Шановна Ларисо Сергіївно, назва рослини, біля якої сфо-

Онука біля гортензії

тографувалася ваша онука, – гортензія, або гідрангія деревоподібна (*Hydrangea arborescens*). Це листопадний широколистяний чагарник до 1,5 м заввишки, що з кінця червня вкривається великими (15-25 см в діаметрі) кулястими білими суцвіттями. Рослина світлолюбна, проте росте і в напівзатінку. Потребує родючих вологих ґрунтів, від кислих до нейтральних. В суворі зими у рослині можуть підмерзати молоді пагони. Розмножують гортензію деревоподібну за допомогою відсаджування кореневих відростків.

Ще один лист-фотозагядку надіслала нам А.Ф.Серікова із села Новомиколаївка Херсонської області. Лідія Пилипівна запитує, що за рослина зображена на її світлинці.

Шановна дописувачко, ви надіслали до нас фото одного із численних видів плектрантусу. Плектрантуси добре почуваються як при гарному освітленні (бажано, без прямих сонячних променів), так і в напівзатінку. Влітку рослині тримають при 20...25°C та кожні два тижні підживлюють розчином коров'яку (1:10) або повним мінеральним добривом, взимку температура має бути нижчою – 12...16°C. ґрунт у горщику теплої торі року має весь час бути трішечки вологим, взимку полив дещо зменшують. Щовесни або через рік рослини пересаджують в землесміш, що складається з дернової, листової землі, перегною та піску (2:2:2:1), а пагони

Фотозагядка

прищипують. Плектрантуси розмножують живцями, що вкорінюються у піску протягом 2-3 тижнів.

А наостанок – запитання від А.П.Гринько із села Іскрівці, що на Полтавщині: "Дякую вам за надіслану калістегію, вона прийнялася. У мене до вас прохання: розкажіть про цю квітку – де садити, як доглядати, чи викопувати на зиму".

Шановна пані Людмילו, калістегія пухнаста (*Calystegia pubescens*) – багаторічна трав'яниста ліана до трьох метрів заввишки. В червні-липні вона ясно вкривається махровими світло-рожевими квітами 4-5 см в діаметрі, схожими на невеличкі троянди.

Через це калістегію ще називають "французькою трояндою".

Калістегія пухнаста – рослина абсолютна неприхлиба, морозостійка, переважно надає відкритим сонячним променям і не дуже вологим ділянкам. Незабаром вам, можливо, навіть доведеться угамовувати цю норовливу панянку, оскільки за характером розповсюдження вона схожа на свого "брата" – повоя парканного (*Calystegia sepium*), який іноді називають пелюха звичайна. Отже, висаджуючи калістегію на її постійне місце, відразу закопайте на деякій відстані від рослини у землю на глибину 50 см шматки шиферу – це захистить посадки інших рослин від досить нахабної сусідки. Проте, тим читачам, хто займається реалізацією посадкового матеріалу квітів, така енергія розмноження сподобається, адже завжди є для продажу посадковий матеріал цієї "шустри", але дуже привабливої ліани.

До зустрічі в наступних номерах газети.
Ваша Ірина Соколова

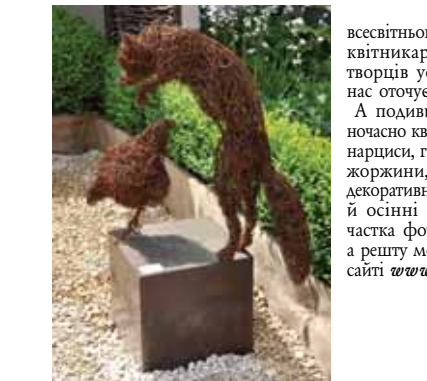
Калістегія пухнаста

Майже всі кактуси квітнуть!

Такі прикраси для садочка можна виготовити з гальки чи навіть з вербової лози

всесвітнього товариства садівників-квітників, закоханих у життя творців усього прекрасного, що нас оточує...

А подивитися було на що! Одночасно квітнули весняні тюльпани, нарциси, гіацинти, літні клематиси, жоржини, безліч багаторічників, декоративні дерева й ліани, троянди й осінні хризантеми! Невелика частка фотографій – перед вами, а решту можна знайти на нашому сайті www.cib.net.ua.

Володимир Столяренко
Фото автора

Первые признаки появления ботритиса

К сожалению, погодные условия нынешнего года, когда засушливый ветреный апрель сменился длительным дождливым периодом в мае, не могли не сказаться на общем состоянии растений. Уже к середине мая стало очевидно, что сад не минует инфекции и следует готовиться к очередной вспышке мониллеза на косточковых культурах и различным болезням грибного характера на декоративных культурах в цветнике. Первой жертвой болезни пали тюльпаны. Появление растений «кариков», с искривленными цветоносами и недоразвитыми цветами (часто бутоны засыхали так и не распустившись), скромными, словно помиями, листьями на которых высипали многочисленные желтовато-серые пятна различной величины и формы, многие сначала списывали на издержки сухой весны. Но прошедшие дожди продемонстрировали явный налет пушистого спороношения гриба серой гнили, или ботритиса (*Botrytis tulipa*) на листьях и лепестках растений. Захваченные болезнью тюльпаны имели совершенно жалкий вид. Теперь даже полуслепой бабушке стало понятно, «что тут шось не так». Но нельзя все списывать только на погодные условия, главной причиной разгрома болезни в этом году все-таки является элементарное несоблюдение агротехники выращивания этой культуры, в том числе – в предшествующем сезоне. Сильнее всего пострадали именно те цветоносы, что не прислушались к нашим предостережениям (см. № 6 за 2008 г.) и понадеялись «на авось».

Сейчас кричать караул уже поздно – «поезд ушел», но предупредить появление серой гнили в будущем году не только возможно, но и необходимо. Во-первых, в почве кроме возбудителя серой гни-

флюксы. Из однолетников это астры, левкой, петунии – все их необходимо срочно обработать соответствующими фунгицидами.

Во-вторых, все заканчивающие вегетацию луковичные культуры (гиацинты, нарциссы, тюльпаны, декоративные луки), вне зависимости от того пострадали они в этом году от серой гнили или нет, необходимо выкопать и протравить. Выбираем луковичные, начиная с ранних видов и сортов, а время спустя выкапываем и поздноцветущие сорта. Время «Х» для каждой культуры разное, и готовность луковиц к уборке определяем пробной выкопкой.

Для тюльпана ориентир – начало пожелтения листьев. Некоторые цветоводы время выкопки растения определяют буквально на ощупь – если верхний конец цветоноса легко обрабатывается вокруг пальца, то луковицы можно выбирать. Ожидание полного засыхания листьев приводит к потере части урожая луковиц: гнезда распадаются на множество мелких деток, которые трудно выбрать из земли. Кроме того, вызревшая чешуя от перепада влажности почвы трескается, и оголившаяся луковица становится уязвимой для возбудителя болезни. У своевременно выкопанных луковиц тюльпана наружная чешуя имеет желтовато-бежевый или светлоржавый цвет, но еще не высохла полностью.

Определить готовность гиацинта к уборке можно также по состоянию листьев. Когда они пожелтеют более чем на 2/3 их длины и станут легко отделяться от луковицы – пора копать. К этому времени тонкие кроющие чешуйки луковицы уже достаточно подсохли и окрепли.

Нарциссы выкапываем, когда засохнут не только все листья, но и старые корни, однако сделать это следует еще до отрастания новых корешков. Период покоя у нарцисса очень короткий, а поврежденные корни впоследствии уже не восстанавливаются. Общее гнездо из луковиц у нарцисса не делим до самой посадки.

Все выкопанные луковицы раскладываем в ящики с речным или сечетчатым дном и два-три дня просушиваем на свежем воздухе, но не на солнце, а в тени под навесом. Подсохшие луковицы и гнезда очищаем от земли, старых чешуй и корней (только аккуратно, не повредите донце), у тюльпана удаляем остатки материнской луковицы. Выбраковываем больные и

механически поврежденные. После чего обеззараживаем луковицы одним из фунгицидов Максим, ТМТД, Фундазол (Бенлат, Беномил) и отправляем на хранение.

Первый месяц все луковицы храним при повышенной температуре +23...+25°C и невысокой влажности воздуха (не более 70%) в темном, хорошо проветриваемом помещении. В этот период происходит формирование зачатков листьев и цветочных почек, и значительное отклонение температуры от оптимального режима может отрицательно сказаться на их развитии. В дальнейшем луковицы можно хранить при комнатной температуре +20°C, но при интенсивном проветривании. А с начала сентября и до высадки им следует подыскать более прохладное помещение (+15...+17°C). Перед высадкой в грунт луковицы еще раз выдерживаем в одном из вышеуказанных фунгицидов. Можно протравить их два часа в крепком растворе марганцовки. Все свежеприобретенные луковицы также тщательно обеззараживаем перед посадкой в грунт.

Дело в том, что возможности любого фунгицида ограничены и против патогенной микрофлоры они действенны в течение непродолжительного времени. Поэтому весной при появлении листьев проводим опрыскивание луковичных от находящейся в почве инфекции и повторяем обработку в период выдвижения бутонов, а при необходимости, и после цветения. В качестве профилактического средства на вегетирующих растениях неплохо зарекомендовал себя биопрепарат Фитоспорин-М, но в случае массового проявления болезни, все-таки лучше воспользоваться химическими препаратами с

темного действия. В специализированных магазинах сейчас большой выбор новых эффективных фунгицидов для ограничения вредоносности ботритиса в период вегетации: Антракол, Квадрис, Тельдор, Хорус, Эупарен М. А старые, давно применяемые в растениеводстве Фундазол (Бенлат, Беномил), можно использовать для про-

лива грунта под больными растениями. Эти препараты хорошо усваиваются корнями и разносятся вверх по сосудистой системе растения. Все перечисленные выше фунгициды не фитотоксичны и не обжигают растения. Но все это мы будем делать следующей весной, а сейчас тщательно собираем и уничтожаем растительные остатки, землю после выборки луковиц глубоко и тщательно перекапываем с оборотом пласта. Если луковицы уже у вас в саду растут отдельной рядкой или куртинкой, то для оздоровления земли, хо-

рошо бы посеять здесь горчицу или рапс. В сентябре участок с цветущими сидератами перекапываем, заделывая зеленую массу в почву. Возвращать луковичные на прежнее место, где наблюдалась вспышка серой гнили, рекомендуется не раньше, чем через 4 года.

«Каждый год у меня желтеют и раньше времени отмирают листья декоративного лука. Вредителя не видно, выкопавшая луковица на вид целая, неповрежденная. Что это может быть?» – спрашивает М.А. Коваленко из Харькова.

Часто пожелтение и засыхание кончиков, а иногда и преждевременное отмирание нижних листьев у луков и чеснока бывает связано с недостатком влаги в почве, особенно в начальный период развития растений. Регулярный полив на всю глубину залегания корневой системы, последующее рыхление почвы и подкормка аммиачной селитрой обычно быстро восстанавливают самочувствие растений.

Но этот симптом может быть и сигналом о заболевании. Положите несколько пожелтевших листиков растения в стеклянную банку, сбрызните водой и, прикрыв крышкой, поставьте на солнечное место. Если через двое-трое суток на них проступят пятна и появится спороношение – вы имеете дело с болезнью.

Серая гниль (*B.cinerea*) на луковице и листьях лука сорта Афлутинский.

• Некрупные округлые и продолговатые темные пятна на листе, покрывающиеся серым пушистым налетом вызывает знакомый уже нам гриб ботритис (*Botrytis cinerea*). На боках и донце инфицированной луковицы, у основания цветоноса (стрелки) можно увидеть охристые или желтые пятна, во влажных условиях также покрывающиеся серым пушистым налетом спороношения.

• Если на листьях и цветоносе появились продолговатые различной величины светло-желтые или бледно-зеленые пятна, во влажной среде покрывающиеся серовато-фиолетовым налетом спороношения гриба, то растение болевает пероноспорозом, или ложной мучнистой росой (*Peronospora destructor*). В отличие от ботритиса, возбудитель этой болезни, не вызывает каких-либо визуальных изменений в луковице. Весной, перезимовавший в луковице мицелий гриба, пронизывает ткани листьев, вызывая их обесцвечивание и преждевременное засыхание. К середине июня споры патогенна с потоками воздуха могут попасть в огород и осесть на листьях лука-репки и севка. Листья этих луков преждевременно усыхают и луковицы значительно теряют в весе.

Оба заболевания относятся к иной химической группе: Альгет, Алюфит, Акробат МЦ, Эфаль. Длительную защиту

ративного лука рано весной. Потенциальную угрозу повторного заражения могут нести как сами декоративные луки, так и зимующие, «потерянные» в земле луковицы репчатого лука и чеснока. Вывод – тщательно выбирайте луковицы при уборке урожая. Другим очагом заражения являются споры гриба, сохраняющиеся в почве и на растительных остатках. Инфицированные растения не погибают сразу и могут жить достаточно долго, но с каждым годом они выглядят все более угнетенными. Высота стрелки и размер шаровидных соцветий заметно уменьшаются. Семена не образуются или остаются недоразвитыми, луковицы мель-

чают. Сдерживать развитие болезни на луке помогает своевременное уничтожение погибших листьев, дезинфекция и просушивание выкопанных луковиц. Дело в том, что эфемероидные луки происходят из районов с жарким засушливым летом, где после окончания вегетации и до осени луковицы находятся в теплой сухой земле.

Дождь в этот период практически не бывает. У нас же оставленные в земле, а еще периодически подливаемые в цветнике из шланга, они начинают болеть.

В тех районах страны, где во второй половине лета дожди обычное явление, выкапывать декоративные луки следует ежегодно. Выбираем луковицы после полного усыхания листьев и созревания семян. Избавиться от мицелия гриба, особенно пероноспоры, помогает прогревание луковиц сухим воздухом температурой 40°C. Мелкие луковицы прогреваем в течение 8-10 часов, крупные – 24 часа.

До осенней посадки в грунт, прогретые и обработанные фунгицидами луковицы можно хранить при комнатной температуре в сухом проветриваемом помещении, мелкие видовые луковицы лучше пересыпать сухим песком или древесной золой.

Весной, еще до появления желтеющих кончиков на листьях, в качестве профилактического средства эффективны Арцерид, Крептан, Ридомил Голд. Для повторной обработки лучше взять другие фунгициды, действующее вещество которых относится к иной химической группе: Альгет, Алюфит, Акробат МЦ, Эфаль. Длительную защиту

Так выглядят тюльпаны, пораженные серой гнилью. На листьях и лепестках цветков пятна. Склероции гриба на стебле тюльпана. На луковицах бурые пятна, позднее покрывающиеся черными точками склероций гриба. При повышенной влажности все пораженные части покрываются пушистым серым налетом гриба. Больные луковицы часто снимают, так и не появившись весной из земли.

практически от всех возбудителей грибного происхождения, к тому же обладающих еще и иммуностимулирующим действием обеспечивают квадрис 250, строби, флинт.

* * *

“Я по образованию преподаватель физики, — пишет Елена Станиславовна Негушкина из Киевской области. — В село переехала жить недавно. Но цветы мне приносят радость даже больше, чем решение физических задач. С соседями у нас образовался своеобразный клуб любителей цветов, многие растения выписываем по вашим каталогам и с началом весны бежим к другу другу — любимым новинкам. Заметили, что после цветения весенних луковичных и тюльпанов в саду как будто пустеет. Существуют ли луковичные растения, скрашивающие своим цветением промежуток между тюльпанами и лилиями?” Этот же вопрос волнует Валентину Ивановну Соколову из Сум.

Уважаемые цветоводы, время цветения растений мы обычно указываем в каталоге или в сопроводительном описании вида. Будьте внимательны при чтении. Из луковичных культур ваш цветник в этот период украсят декоративные луки, нектароскордун, бродия, камассия, различные виды птицемлечника. Их можно разместить в одном цветнике с весенними луковичными и лилиями. Из многолетних корневищных культур я бы посоветовала вам выбрать летние виды примулы, лилейники, хосты, ирисы, маки, люпины, ранние виды астильбы. Для стройных вертикальных линий хороши высокорослые декоративные луки, эремурусы, дельфиниум. На дальнем плане можно посадить более крупные и мощные растения: красавицу волжанку двулистую или камчатскую, лабазник (таволга), метельчатую гортензию, краснотыльный сорт барбариса. Выбор растений огромен.

* * *

В редакцию обратилась С.С. Гурова из городка Ворожба Сумской области. Три года назад мы выписали и посадили много лилий. Все они прекрасно цвели, невозможно было оторвать глаз от этой красоты. Но в прошлом году на листьях некоторых сортов в конце цветения вдруг появились темные пятна, листья стали желтеть, засыхать и через неделю вместо растений стояли желто-коричневые ветки. Препараты Ридомил Голд и Чемпион, которыми я побрызгала лилии, как только начались неприятности, эффекта не дали.

С ирисами тоже приключилась беда. Сначала на листьях появились округлые яркие пятна, позже они побурели, потемнели и в итоге листья засохли. Отрастающие новые тоже усыхают. Но корневище хорошее, целое. Мне кажется, что цветы смотрят на меня и взывают о помощи, просто кричат: “Помогите!” Но я бессильна им помочь, знаний

не хватает. Подскажите, что мне делать?”

Такое скоротечное течение болезни и печальный финал характерны для растений пораженных фузариозом. Возбудителем являются грибы рода фузариум: *Fusarium solani var. redolens* и *Fusarium oxysporum f. Lili*. Гибель растения действительно чаще всего происходит во время или сразу после цветения лилии, хотя болезнь может объявиться и раньше, еще до цветения. Сначала на листьях появляются линейные, желто-коричневые, слегка вдавленные пятна. Заболевание начинается снизу вверх, листья и стебель желтеют, высыхают, и растение буквально за неделю превращается в желто-коричневый “гербарий”, торчащий среди зеленых собратьев. Но это

Лилии пораженные фузариозом

уже последняя стадия заболевания, завершающий этап конца.

На самом деле болезнь начала развиваться еще в почве с побурения и отмирания молодых корешков. Если выкопать погибшее растение, то вы обнаружите, что корни растения загнили или вообще отсутствуют, основание стебля и донце луковицы имеют бурый цвет, а на чешуйках луковицы — желто-коричневые пятна. При сильном поражении чешуйки полностью буреют, загнивают у основания и отваливаются. Отсюда второе название болезни — луковичная, или базальная фузариозная гниль.

Обычно возбудитель фузариума проникает в растение из почвы через механические повреждения на луковице или ранки на корнях и постепенно поражает всю подземную часть. Разросшийся мицелий гриба по проводящей системе поднимается вверх и закупоривает все сосуды. На срезе стебля инфицированного растения можно разглядеть коричневое кольцо проводящих сосудов, забытое гнильницей.

Болезнь эта коварная. При умеренной температуре воздуха (+18...20°C)

Фузариозная гниль луковицы лилии. На срезе стебля (слева) — коричневое кольцо поврежденных сосудов.

заболевание протекает вяло, и хотя растение выглядит угнетенно, оно продолжает жить, питаясь за счет дополнительных

надлуковичных корней. Но растение уже смертельно больно и практически не имеет шансов выжить. Во время зимовки в грунте такая луковица все равно погибает.

Быстрому развитию фузариоза способствуют высокая температура воздуха и почвы и повышенная влажность почвы. Первичным источником инфекции могут стать как инфицированная луковица, так и почва цветника. При использовании плохо перепревшего навоза, можно приобрести не только семена сорняков, но и споры разных видов гриба фузариума, попадающих в органику с травянистым кормом.

Фунгициды Ридомил Голд и Чемпион — являются препаратами контактного действия и в борьбе с фузариозом, закупорившим все сосуды растения мицелием, — просто бессильны. По большому счету, растение, когда у него уже отмирают листья — не спасти, а радикальных средств, способных полностью излечить зараженные фузариозом луковицы, тоже не существует. К счастью, эта болезнь не так часто посещает наши цветники и своевременная профилактика помогает избежать серьезных последствий.

Для начала, внимательно изучите свой цветник. Если при внешнем осмотре вы обнаружили, что листья некоторых лилий начали желтеть при удовлетворительных условиях выращивания, то очень даже может быть, что они уже подхватили фузариоз. Выкопайте, и тщательно изучите корни и саму луковицу. Если худшие опасения подтвердились — растения придется уничтожить, выкопав вместе с комом земли. Оставшиеся луковки пролейте препаратом Максим или Фундазол, и для профилактики пролейте землю у растущих рядом лилий, либо опрысните их препаратом системного действия Квадрис 250. При единичных случаях заболевания еще можно обойтись “малой кровью”, но если ваши лилии растут на одном месте уже более трех лет и каждый год здесь случаются болезни, то участок лучше поменять, а выкопанные луковицы протравить. На прежнее место возвращаем лилии не раньше, чем через пять лет. Не стоит занимать это место и другими луковичными культурами — они тоже неустойчивы к фузариозу. С целью обеззараживания почвы можно посеять невосприимчивые к этой болезни бархатцы (tagetes), настурцию, календулу (ноготки), эшшольцию, диморфотеку. Фитонцидные выделения растений снижают заражение почвы инфекцией. Фузариозом меньше болеют лилии, растущие на хорошо проветриваемых участках, на плодородных рыхлых почвах с умеренной влажностью.

Теперь к вопросу об ирисе бородачом. Судя по описанию симптомов болезни, это пятнистость листьев, или гетероспориоз. Самое распространенное у нас заболевание ирисов. Возбудитель — гриб *Heterosporium gracile*. Во влажную погоду первые признаки болезни могут появиться уже в середине мая. Вначале это бесцветные пятна с выраженной желто-коричневой каймой на наружных более старых листьях веера. Со временем пятна темнеют, сливаются. Листья, начиная с верхушки, буреют, по отмирающей ткани разливается оливковый оттенок, а на некротизированных гетероспориозной пятнистости высвывают черные точки плодовых тел гриба — пикниды. С крайних листьев болезнь

переходит на более молодые центральные листья веера, при сильном развитии болезни все листья засыхают, но корневище ириса болезнь не затрагивает. Особенно сильно гетероспориоз прогрессирует во влажную теплую погоду, на плохо проветриваемых участках с тяжелыми, плотными грунтами. Способствует развитию болезни разросшиеся, давно не деленные кусты ириса с обильным центром и плохое питание. Зимуют споры гриба на опавших листьях, на корневищах и в земле.

Ирис — культура достаточно устойчивая к болезням и появлению на нем всевозможных пятнистостей листьев в первую очередь сигнализирует о плохих условиях жизни растения. Вот с устранения этого негатива и следует начать.

Если ирисы долго не пересаживать, отдельные звенья корневища вытесняются на поверхность, площадь питания уменьшается, освещение ухудшается, листья мельчают. Такие растения не только плохо цветут, у них резко снижается устойчивость к болезням и вредителям. Поэтому делить, пересаживать или прореживать (омолаживать корневища) садовых ирисов следует каждые 3-4 года.

Для повышения устойчивости растения к пятнистостям рекомендуется весеннее опрыскивание листьев раствором кальциевой селитры или хлористого кальция. Последний препарат можно купить в аптеке. Кальций способствует повышению прочности клеточных стенок ткани листа и препятствует прорастанию спор возбудителя инфекции.

Для профилактики пятнистости, но еще до появления пятен на листьях, эффективны препараты системного действия из группы стробиуринов: Строби, Квадрис 250, Флинт. Защитное действие у них длительное, до двух недель, они не смываются дождем, но использовать их можно не чаще двух раз за сезон, чтобы не провоцировать появление устойчивых к ним рас грибов.

Сейчас, когда болезнь уже захватила все растение, оборвите все поврежденные и засохшие листья, в первую очередь те, что легко отделяются от корневища и уничтожьте. Листья, которые держатся плотно лучше не трогать, ранки могут стать дополнительным источником заражения. После “чистки” обработайте листья и пролейте землю по корневищам медьсодержащими препаратами типа Оксихом, Топаз, Хлорокись меди. Хорошо защищают от болезни Скор, Байлетон, Хорус. Это фунгициды акропетального действия, то есть способные двигаться за точкой роста растения, обеспечивая защиту молодых отрастающих листьев.

Гетероспориоз ириса

Сирень амурская

“Что из себя представляет кустарник трескун, — спрашивает Раиса Михайловна Аксенова из г. Докучаевск Донецкой области. — Хотелось бы увидеть его фото и прочитать немного об агротехнике.”

Трескун — декоративный кустарник или дерево семейства маслиновых. В мире известны всего 4 вида трескуна, близких между собой по морфологическим признакам и происхождению. В диком виде произрастают на Дальнем Востоке, в Китае, Японии и Корее. В Ботаническом саду им. Гришко в Киеве интродуцированы 3 вида дальневосточных трескунов: трескун амурский (*Ligustrina amurensis* или *Syringa amurensis*), т. пекинский (*L. pekinensis* или *S. pekinensis*) и т. японский (*L. amurensis* var. *japonica*). По внешнему виду все трескуны очень напоминают европейские виды сирени. У нас в озеленении городов можно встретить трескун амурский, больше известный в народе под названием сирень амурская.

Это рослое многоствольное листопадное растение, больше похожее на дерево, чем на сирень. Куст (высота до 6,5 метров) с длинным прямым стволом и ширококораскидистой густооблиственной кроной. Листья по форме напоминают листья сирени обыкновенной. Летом они — темно-зеленые, с более светлой нижней стороной, осенью окрашиваются в оранжево-желтые или пурпуровые тона. Растение очень декоративное, особенно в период цветения, когда вся крона покрывается крупными широкометельчатыми ажурными соцветиями. Мелкие бело-кремовые цветки обладают сильным своеобразным, но довольно приятным сладким ароматом. Цветение амурской и пекинской сирени приходится на первую-вторую декады июня, что почти на месяц позже сирени обыкновенной и на две недели позже сирени венгерской. Цветением дальневосточных трескунов завершается “сиреневый сезон” в саду.

Агротехника выращивания трескунов не отличается от обычной сирени. Это неприхотливые растения, но лучше растут и цветут на плодородных, регулярно поливаемых почвах. Светолюбивы. За исключением японского и корейского видов — вполне зимостойки. Хорошо поддаются стрижке и подходят для создания живых зеленых изгородей (высотой до 3 м). Хорошие медоносы.

Трескун размножается семенами, черенками и корневыми отпрысками. Посев семян проводят осенью или весной после двухмесячной стратификации при температуре +2...5°C, но всходы семян чувствительны к заморозкам и их следует прикрывать. Первые два года трескун растет медленно: двухлетние сеянцы не превышают в высоту 10-12 см. С трех-четырехлетнего возраста пророст заметно увеличивается.

Древесина растения белая, твердая и тяжелая. Горит с сильным треском, искры и угольки отлетают далеко от костра, за что растение и получило свое название — трескун.

Татьяна Санина

Не віддаляймося від природи!

Не хочу я й мощених доріжок – солію ходити босоніж стежками з моріжком.

Хоч як останнім часом не поширюється мода на альпійські гірки, вони, скажу відверто – мені вони не подобаються. Не гріють душу. Можливо, для жителів південних областей такі квітники і є своєрідними оазисами в умовах спекотного клімату та пісків. Однак, мабуть, і тут є винятки, бо чим же інакше пояснити дивовижне почуття відпочинку душі, яке приходить у заповіднику Асканія Нова, що в херсонських степах. Бо тут відвідувачі бачать зелені галявини та озерця серед беріз, сосон чи дубів. А ще – квіти. Для нас, поліщуків, ніби й нічого дивного немає, бо бачимо це щодня і всюди. А в заповіднику ж така оксамитова зелень ой як важко підтримується через відсутність води, але ж підтримується!

То чому ж я маю шпугно створювати якісь кам'яні композиції, імітуючи не властивий для нас краєвид? Чому троянда, королева саду, має виринати зі своїми невимовно прекрасними квітами з-під гравію, керамзиту чи перліту? Не хочу я й мощених доріжок – волю ходити босоніж стежками з моріжком.

Зграйка бегоній серед трави та корзина з квітами

Не стану нав'язувати своєї думки, однак хіба не краще виглядає зграйка бегоній серед трави, ніж на тлі каміння. Корзина з квітами – теж. Та й робиться це просто й без особливих затрат. Звільнили від трави діляночку й посадили квіти. Щоправда, і за травичкою треба доглядати.

Я люблю буянність квітів, аби кожний сантиметр землі родив рослинку. Бо земля ображатиметься на мене

умовностей з кольорами. Розумію, що з квітучими кущиками та ще із закритою кореневою системою можна експериментувати. Заради позитивного психологічного впливу. Але коли квіткові дива отримуєш із насінини, це вдається не завжди. От і ростимуть поруч з червоними квітами оранжеві, а із синіми – фіолетові.

Утім, як кому, а мені до вподоби всіякий квітковий безлад, хоч як би його не критикували знавці нау-

Вівсяниця сиза не страчає своєї привабливості за будь-якої погоди

за те, що не довірила їй квітку. І ще десь глибоко в душі я не завжди погоджуюся з рекомендаціями дотримання певних

фонтанчиків, було б добре, але й за інших умов можемо створювати гарні квітники. Маю й кілька конкретних порад стосовно цього.

Отож, щоб квітам і справді здавалось, що вони зростають у природі,

Ячмінь гривастий ще більш пухнастий

Сетарія (щетинник) любить обнімати високі квіти і росте снопом величезних пухнастих колосків

приділяйте увагу зеленим кущам та декоративним злакам. Вони відіграють особливу роль у побудові квіткової картини. До того ж, роль доволі важливу, хоч іноді можуть бути

й сама красива. Посадіть її групою у квітнику, а то й серед грядки огірків чи помідорів. Виросте цілий сніп величезних пухнастих колосків. До того ж ваш сад наповниться співом пташок. Вони полюбують погодитися на колосках, видзьобуючи насіння.

Нижню польовичку із прозорим суцвіттям, трясунку з ніби невагомими колосочками садить біля низеньких квітів. Дуже гарне просо волосоподібне. Його суцвіття відрізняються від суцвіть звичайного проса надзвичайною легкістю. Квіти ніби випливають з-під них. Причому таке просо, дедалі роз-

пушучись, зберігає свою декоративність аж до морозів. Ячмінь гривастий ще більш пухнастий. Його тонкі та довгі

на тій висоті, яку передбачаєте, а потім систематично підстригайте й боки. Прикрашатиме кохія і вхід до будинку чи алятанки. А ще я ховаю під нею своїх улюбленців-бальзаминів.

Чудово прикрашають квітник й інші рослини, що мають

Поруч з червоними квітами оранжеві, а із синіми – фіолетові

красиве листя. Наприклад, хости. Приваблює їх дивна невимовність. Навіть ліниві садоводи з успіхом можуть її вирощувати. Залишаються зеленими після цвітіння й оздоблюють квітник своїм листям і півонії, і півники, і тритома (кніфофія). Не зайвим буде й кущик полину зі сріблястим листям.

Добре слугує тлом для квітів і декоративна капуста, особливо високоросла, що нагадує пальму, і кани.

Обов'язково розміщуйте у квітнику злакові та зелені рослини, бо без них квітник ніби відірваний від природи, від лугів і лісів, звідки й прийшли до нас квіти. Радійте – сама природа прийшла до вашого саду!..

*Раїса Андріївна Никончук,
м. Житомир*

Кохія восени змінює зелений колір на темно-вишневий...

Добре слугує тлом для квітів декоративна капуста й кани...

Продолжение. Начало "СВ" № 5 за 2009 г.

И у рододендронов есть проблемы

Инфекционные болезни рододендронов

У рододендронов, как и у любых других растений, нередко встречаются болезни инфекционного характера, при этом поражаются листья, побеги, корневая система. Возбудителями таких заболеваний являются преимущественно грибы, в меньшей степени – вирусы.

На рододендронах открытого и закрытого грунта достаточно часто встречаются пятнистости листьев, вызванные грибами. Одним из опаснейших заболеваний полувечнозеленых рододендронов закрытого грунта (тепличных азалий) является септориоз, возбудитель которого – гриб *Septoria azalea*. В странах, где рододендроны выращивают повсеместно, этот патоген поражает и листопадные рододендроны в открытом грунте. На листьях болезнь проявляется в виде небольших желтоватых, позже серых пятен округлой формы. Со временем на поверхности пятен можно заметить мелкие черные точки – спороношение гриба. При сильном поражении листья рододендронов отмирают и преждевременно опадают, что негативно сказывается на всех физиологических процессах, а особенно на закладке цветочных бутонов.

Если тепличные азалии страдают от этого заболевания несколько лет подряд, ветви истончаются, с каждым годом резко уменьшается количество цветочных бутонов. При сильной степени поражения растения могут погибнуть. Развитие септориоза способствует недостаточной освещенности в зимний период, повышенная влажность воздуха, чрезмерный полив, избыточная односторонняя или запоздалая подкормка азотом, запоздалая обрезка растений, т. е. главной причиной заболевания рододендронов закрытого грунта этим заболеванием является несоблюдение агротехники.

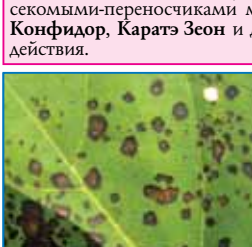

Меры борьбы: в зимний период растения должны быть обеспечены хорошим освещением и умеренным поливом. Для устранения избыточной влажности воздуха в теплые дни следует хорошо проветривать теплицы, нужно избегать загущенных посадок. Больные и опавшие листья собирают и сжигают. В течение вегетационного периода растения 1-2 раза опрыскивают 1%-м раствором бордоской жидкости (100г сульфата меди + 100г извести на 10л воды), раствором хлорокиси меди, медным купоросом (500г на 10л воды). Следует заметить, что при опрыскивании растений медьсодержащими препаратами нужно избегать повышенной влажности воздуха, так как это может привести к ожогам листьев и молодых побегов.

Мозаика листьев. Возбудителем этого заболевания является вирус, поражающий в основном листья. Они становятся шероховатыми, на них появляются вздутия (обычно зеленого цвета, с едва заметным жилкованием). А вся остальная часть листа приобретает зеленовато-желтую окраску. В местах осветления лист истончается. Вирус мозаики листьев переносится тлями, клопами и другими сосущими насекомыми.

Меры борьбы: пораженные растения следует немедленно уничтожить. Для борьбы с насекомыми-переносчиками можно применять Актеллик, Конфидор, Каратэ Зеон и другие препараты системного действия.

листа. В условиях повышенной влажности спороношения. В результате поражения рододендронов представителями рода *Pestalotia*, на листьях появляются большие, сухие, светло-коричневые или серые концентрические пятна с темным ободком.

Меры борьбы: опрыскивание растений медьсодержащими препаратами (медный купорос) с интервалом 14 дней.

Восковую болезнь, или толстолистость рододендронов вызывает гриб *Exobasidium japonicum*. Заболевание проявляется в виде деформации и утолщения листьев и соцветий (образуются шарообразные наросты размером от горошины до грецкого ореха, которые вскоре покрываются восковидным налетом). Пораженные органы становятся ломкими, красноватыми.

Заболеванию благоприятствует высокая влажность воздуха, а также насекомые, которые являются переносчиками болезни. Возможна передача возбудителя и с посадочным материалом (черенками). Восприимчивость к восковой болезни в большей мере зависит от вида и сорта рододендронов. Обычно она поражает альпийские виды – *Rh. ferrugineum* L., *Rh. hirsutum* L. и их сорта.

Меры борьбы: с целью профилактики болезни необходимо регулярно проветривать теплицы, не допуская повышенной влажности, опрыскивать растения Фундазолом, Топсином-М, либо препаратами, содержащими медь. При обнаружении пораженных листьев или соцветий необходимо сразу обрезать их и сжечь. Для борьбы с насекомыми-переносчиками применяют инсектициды (например, Актеллик).

Сухая белая гниль корневой шейки. Возбудитель – гриб *Armillariella mellea* (опенок осенний). Болезнь поражает в основном корневую шейку, вследствие чего растение погибает. У больных растений корневая шейка обвита серовато-белым кольцом – грибицей, которая, как правило, проникает внутрь растения в местах повреждений.

Меры борьбы: пораженные растения выкапывают и сжигают. Растения, вблизи которых обнаружено заболевание, следует пересадить так, чтобы корневая шейка не была прикрыта мульчей (она должна быть сухой).

Корневая гниль. Возбудитель болезни – гриб *Phytophthora cinnamomi*. От этой болезни страдают чаще всего корневая система и основа стебля. Внешне заболевание проявляется следующим образом: листья, начиная с нижних желтеют, увядают, а затем засыхают без видимых причин. Верхушечные почки буреют и отмирают. На поперечных срезах побегов видно, что слой камбия коричневатого цвета. Корни у таких растений буреют и загнивают, в результате чего погибает и все растение. Очень похожие симптомы вызывают и другие микроорганизмы – это грибы рода *Fusarium* и *Cylindrosporium*. Эти патогены часто поражают рододендроны, произрастающие на недостаточно кислых, сильно увлажненных почвах. Чаще всего страдают молодые растения. Заражение происходит через корневую систему или через повреждения.

Меры борьбы: пораженные побеги вырезают и сжигают. Если поражение сильное, то сжигают все растение. Для предотвращения заболевания следует поддерживать нормальную кислотность почвы (рН 4-5), обеспечивать надлежащую аэрацию, а также соблюдать правильный водный режим (нельзя слишком обильно поливать растения).

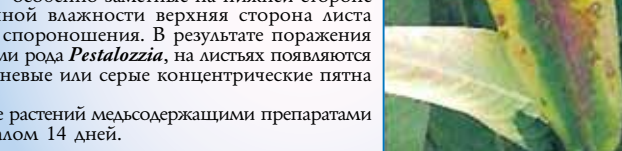

Нередко встречается и Ржавчина рододендронов (возбудитель – гриб *Chrysomyxa rhododendri*), которая поражает преимущественно мелколистные виды – *Rh. dauricum* L., *Rh. ferrugineum* L., *Rh. kotschy* Simonk., и др. На листьях пораженных рододендронов появляются желтые или красновато-коричневые, а в последствии темно-бурые небольшие подушечки – спороношение патогена.

На значительную степень поражения ржавчиной рододендроны реагируют преждевременным листопадом.

Меры борьбы: пораженные листья собирают и сжигают. Больные растения опрыскивают Топазом или препаратами, содержащими медь.

Грибы рода *Cercospora* и *Gloeosporium* – поражают листья нижних ярусов (особенно уязвим рододендрон понтийский и его сорта). Пятна угловатые, темно-коричневые с красноватыми краями, особенно заметные на нижней стороне

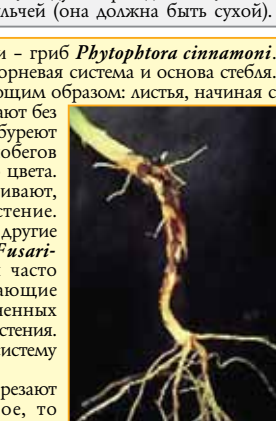

Гниль бутонов впервые была обнаружена на рододендронах в Соединенных Штатах Америки. Заболевание характерно для рододендронов крупнейшего (*Rh. maximum* L.) и кэтевбинского (*Rh. catawbiense* Michx.) и их сортов. Споры возбудителя *Sporthia azaleae* распространяются насекомыми (цикадами), посещающими рододендроны. Пораженные бутоны постепенно буреют и отмирают. Грибница из бутонов может проникать в побеги, вызывая их отмирание.

Меры борьбы: при первых подозрительных симптомах следует удалять пораженные бутоны и побеги. Не лишним будет обработать растение инсектицидом против переносчиков заболевания. В течение вегетационного периода регулярно (через 2-3 недели) следует опрыскивать растения препаратами, содержащими медь или Фундазолом.

Отмирание побегов. Возбудитель – гриб *Phytophthora ramorum*. У пораженных растений не распускаются верхушечные почки – они буреют, а затем полностью отмирают. Побеги и листья также вначале подсыхают и погибают. Отмирание побегов может вызывать и гриб *Phylospora rhododendri*. На некоторых побегах пораженных растений листья буреют, засыхают, а затем отмирает и весь побег.

Меры борьбы: пораженные листья собирают, побеги вырезают, и все вместе сжигают. По окончании цветения рододендроны регулярно опрыскивают Квадрисом либо Татту.

Представители рода *Phyllosticta* образуют по краям или на концах листьев расплывчатые, темно-коричневые или пепельно-серые пятна, с темным обрамлением по краю листа. Зачастую, пораженные листья отмирают, начиная с краев.

Меры борьбы: обработка 0,15%-ным раствором Топсина-М или 0,2%-ным раствором Фундазола, чередуя препараты. Сбор и уничтожение пораженных листьев.

Наталья Лубенская
Окончание следует

Босоніж пробіжуся по стежці –
Сили дасть мені ненька Земля –
У своїй вишиванці барвистій
По ранковій росі залюбки.

Я станцюю вам танець Веселки
А зі мною – і ті журавлі,
Що ізвечора щастя принесли
В нашу хату, а долю – мені!

У славному, до щему рідному Барвінковому на центральній вулиці в завжди ошатно вбраній оселі живе унікальна українська жінка – Берегиня слобожанських звичаїв. Жінка, яка любить багатобарвну красу життя, відчуває природу, береже духовні скарби своїх пращурів та щедро ділиться ними з іншими...

Анастасія Павлівна Пономаренко знає, на чому тримається людське життя, сама шанує землю і все, що на ній живе, весь час на її подвір'ї змінюють одна другу хвилі квітів – вони ростуть навіть довкола всіх найближчих пам'яток, а малеча несе їх до

Оля зі своєю вчителькою – Анастасією Пономаренко

Барвінкове в різні часи, як змінювалися самі барвінківці протягом десятиліть. Хоч самі люди починають забувати своє коріння й нехтувати віковими звичаями.

школи першого вересня. Змалечку Анастасія Павлівна пам'ятає легенди та пісні свого роду, пам'ятає, чим та як жило

Для мене Анастасія Павлівна стала першим Вчителем – вона навчила мене любити рідне місто й людей, які в ньому живуть, йти шляхом, по якому завжди йшли моя бабуся й бабуса моєї прабабусі. Вона навчила мене вишивати за нашим Слобожанським звичаєм. Рушники самої Анастасії Павлівни прикрашають Успенську церкву Барвінківського, а весільні – давно вже мандрують не лише Україною, а й Канадою, Росією та Японією.

Хрестик до хрестика, рядочок до рядочка рівненько лягають на рушник, слово до слова, рядочок до рядочка лягають в основу Слобожанських легенд, і я знаю своє призначення. Я – маленька Берегиня!

Оля Маїда,
м. Барвінкове-3, Харківська обл.

Наша Берегиня

Квіти – це творіння Бога

На нашому подвір'ї є дві великих клумби, на яких море різноманітних квітів: і весняні гіацинти, наперстянки, тюльпани, літні та осінні чудові хризантеми... Мій чоловік Микола та син Дмитро в усьому допомагають, бо вони розуміють, що квіти – це частина

мого життя. Валять мене квіти від самого дитинства. Цю любов мені прищепила моя матуся Валентина Ключко, яка також любить квіти і теж їх вирощує.

Квіти – це диво природи, яке створив Бог. Переконана, якби усі люди вирощували квіти, то на землі не залишилося б місця для зла та ненависті. Квіти мають магічну енергію, від якої людина стає добрішою. На своєму городі я вирощую великі плантації квітів. Але жодної квітки не продаю, бо це – для власної душі...

Кожного ранку я виходжу до своїх квітів, вітаюся з кожною квіткою, розмовляю з ними, а щовечора після заходу сонця знову йду до них та бажаю "на добраніч".

Коли часом важко на душі, я звертаюся знову ж таки до них, до моїх квіточок – вони мене розуміють, і мені стає краще. Адже тільки вони можуть усе зрозуміти та розрадити душу.

Ірина Олександрівна Гажур,
с. Дорошенкове, Харківська обл.

Ніколи не кажіть...

На своїх восьми сотках я стараюся посадити всього потроху. Обов'язково картоплю, капусту, баклажани, помідори. Торік було більш сприятливе літо для всіх рослин, вистачало дощу, тепла та сонця. Баклажани та капуста вирости на славу. Майже всі кущі баклажанів сягали висоти 70-80 см. Колорадські жуки, як відомо, дуже полюбили баклажани. Тому, один раз кропила їх від жуків тим же препаратом, що й картоплю. Всі інші рази збирала вручну. За літо три рази підживлювала їх коров'яком, поливала за необхідністю, полола та рихлила землю. Яка ж була радість, коли прийшла пора збирати врожай! А плодів вродило дуже багато – справжніх, великих і "синіх-синіх"... Скільки грошей збереглося в моїй кишені, а банки були заповнені на зиму. Капусти теж вродило багато, головки були великі, ось тільки дещо уражені гниллю, шкода було дивитися...

Хочу сказати декілька слів про помідори. Я випробувала вже багато сортів, але не завжди запам'ятовувала їх назви. Поділяю їх просто на дві групи: низкорослі та високорослі. З останнім видом трохи більше клопоту. Пасинкування, підв'язування, обприскування від фітофтори. Але вся ця морока варта того. Виростають дуже гарні, міцні рослини, всі залішені червоними, рожевими, жовтими й оранжевими смачними кульками, яким назва – помідор.

Скільки красивого існує в природі, скільки видів квітів росте на землі! І багато-багато можна говорити про їх величність – квіти. Ця краса не випадково нас так захоплює і дивує. Скільки ж їх є? Таких різних за кольором, запахом, розміром... А також тих, котрі в'ються чи котрі ледь покривають землю. В моєму поки що невеличкому квітнику ростуть мальви, такі чудові та стрункі – вишуквалися попід огорожею в ряд, як солдати, що стережуть подвір'я. А в кутку росте бузок з білими набитими

китицями. Гігантські червоні та рожеві жоржини, півонії, ромашки, тюльпани та нарциси, гладіуси, розмаїття різних дзвіночків. Здається, ось-ось задзвенять різним дзвоном, лиш зачепає. Живе також в моєму саду гіліція, привезена з Криму. Вона дуже гарна, і як я тільки до неї не дивилася, не може вона взяти силу – не цвіте, але й не гине. Тож ми з нею ще поборемося за рясне цвітіння. Є в садочку багато видів хризантем. В народі їх називають "дубки", на зиму не викопують, лише присипають землею. Нещодавно оселилася юка. Як я про неї

добре. Але моя любов та турбота до них теж відіграли чималу роль. Цього року вже зацвіло два кущі – один рожевий (не знаю назви), а другий – Глорія. Які вони гарні, і як приємно за ними спостерігати, адже я виростила їх сама.

Десь читала, що з квітами треба говорити, як з дітьми. Вони це люблять та відчують. І я розмовляю з ними, бо всіх люблю, всією душею, і тільки серед них забуваєш про все і маєш спокій. Та одного разу я припустилася величезної помилки, яку запам'ятаю на все життя.

Посадила я вдома чотири кущі троянд. Подивала їх, обгортала, рятувала від попелищ – одним словом, робила все, що могла, щоб вони росли та цвіли нам на радість.

І вони виростили та почали цвісти. Одна – червона, майже бордо, дві інші – оранжеві, дуже запахні. А четверта – біла. Троянди були великі, білі, білі, набиті, і, здається, не переставали цвісти все літо аж до морозів. Я старалася для них, а вони для мене.

Але чомусь я не любила білий колір, не знаю чому і за що. Бігла до них рано і ввечері, вклонялася їм – оранжевим і червоним, казала, як я їх щиро люблю. А тій білій, найкращій – "не люблю тебе і бачити не хочу": І вона відцвіла всі! Проїшла зима і моя біла роза щезла, наче не було її там ніколи. Пропала, не залишилася ані "пеньочка", ані росточка не дала. І скільки я не заглядала в той бік, все ще сподівалася, та її більше не було. Прикро, навіть соромно. Чому я так себе поведла й досі не знаю. Картаю себе тепер завжди за ці слова.

Ця історія стала для мене величезним уроком. Я переказувала її своїм друзям та знайомим, застерігала від такої помилки. Тепер я нікому не скажу таких слів – ні квітам, ні людям.

Людмила Іванівна Кучер,
м. Кодима, Одеська обл.

Сльози Божої Матері

Було це так давно, що всього ані згадати, ані пером описати. Правдиво ті події описані в священній книзі християн Біблії. Книзі всіх книг, як каже про неї народ.

– Мамо, мамо, а що це за травичка? Я такої ще ніде не бачив. Струнка, тоненька й наче сердечка по ній порозвішували. І краплиночки-росиночки виграють на сонці всіма барвами веселки. І падають тихо-тихо, ніби загадують велике горе.

Так говорив-стверджував і водночас запитував допитливий хлопчина у своєї мами, а вона брала руками ту траву, легенько струшувала росу – Божі сльози – і обережно складала її до кошика.

– Трავа ця не проста. Це травичка-чарівничка. Була у Господа нашого Ісуса Христа мати. Непорочна Діва Марія. Коли розп'яли сина її на хресті, вона пішла, плачучи, по білому світу. Рясно падали сльози на землю. Стелилися їй під ноги трави. Журилися їй бідою звірі та птахи. Співчували комахи. Дрібні мурахи розчистили їй шлях по світах. Де й бралися у неї сили. Чутка про горе Діви Марії летіла, мов на крилах. А де падала сльозинка, там проростала травина, що велику силу має –

людям розбити серця лікує. Матері Божої сльози не морозять і люті морози. Не пропало ані сльозинки. Тож збираймо цю рослину, мій сину. Ти бери її із собою в дорогу, коли віриш своєму Богові.

**Мати раптом зупинилася,
До травички притулилася.
А людина вірити свято,
що Христа його розп'ято
За слова його правдиві,
За чудесні справи,
Не заради слави...
Якщо кожен з нас людина,
Божого шануймо Сина!**

Ось і вся моя розповідь про траву Сльози Божої Матері (зозулині сльози, кашка, трясучка середня – *Briza media*).

Чай із цієї рослини лікувальні властивості й дуже смачний. В народі його застосовують для лікування грудної жаби (сте-нокардії) та інших серцевих недугів.

Збирають "сльози" під час сінокоосу. Сушать у затінку. Запарюють по 6-7 стебел у двох літрах окропу, а пити можна стільки, скільки хочеться.

Аркадій Максимович Чабанчук,
с. Новий Мостир, Волинська обл.

Трясучка середня

"Тихе" життя – не для мене

Після двох уже пенсійних років, які я жила тихо-мирно, насолоджуючись спокоєм і свободою в діях, я прокинулася дякуючи вашому часопису. Захотілося не просто посадити побільше квітів і декоративних кущів, а зайнятися дизайном подвір'я. На щастя, треба було побудувати гараж і ми розмістили його так, що розділили двір навпіл. Одна частина – господарський двір, а інша – віддана квітам, декоративним кущам, ліанам.

Допоміг чоловік. Всю зиму трудився над перегородками та альтанкою. А я тим часом виписувала у вас насіння, кущі, цисейні. І ось все приготувано, висіяне, посаджене. Літо видалося непростим – спека не давала розвиватися рослинам, хоч поливала регулярно – спочатку з ліжок, а потім від насоса, що качав воду з колодязя.

І все ж квіти вирости – це видно зі світлини. А допомагали нам у цьому онучки Аня (10 років) та Маринка (8 років). Тут у нас і клумби, і альтанки, і альпінарії. Цього року хочу створити ставочок з водоспадом.

Передплачую журнали, купую книги з квітництва. Люблю щось створити, але щоб красиво було, більш-менш елегантно. Цікаваюся новинками, намагаюся запровадити щось оригінальне і в своєму садочку. Наприклад, із двох старих шин зробили оригінальні вазони-клумби при вході на терасу, підвісили вазони з квітами на декоративних решітках на терасі.

Тож, дорогі читачі, діліться новинками дизайну подвір'я та вирощування квітів!

*Лідія Пилипівна Серкова,
с. Новомиколаївка,
Херсонська обл.*

Дочекаймося "світлої смуги"!

Від жовтня 2007 року передплачую вашу газету. Кожен номер чекаю з нетерпінням і читаю, перечитую, просто гортаю – передивляюся сторінку за сторінкою. У кожній газеті є багато цікавого, корисного. Коли приїжджають діти в гості, також питають про новий номер. Радять, що виписати за каталогами. Моя свха з Рівненщини також передплатила газету "СВ" і дуже нею задоволена. Навіть її огірочки росли цього року на сітці, яку вона виписала у вас, і радить усім тепер сіяти саме так.

А я люблю квіти. Вони дарують радість і в буквальному розумінні повертають до життя. Усі знають, що життя наше складається з світлих і темних смуг. Темна

смуга часто дуже широка, а у мене в житті поки що посвітління взагалі не видно. Але, дякуючи вам, квітам, що у вас придала, депресія відійшла. Від ранньої весни до осені доглядаю квітник, дивлюся, чи ростуть і як зацвітуть мої діти – квіти. Пропоную вам подивитися на світлини: на одній з них попереду темно-фіолетова петунія Триумф, на іншій – бетонія, котру в народі називають "тещин язик", і яка зацвіла у мене цього року ніжними білими квітками.

*Марія Василівна Сергієнко,
с. Лішня, Львівська обл.*

Веселий дощ

...А дощ то хлюпає, то булька –
Веселий, щедрий, говіркий:
І зеленішає цибулька,
І підрастають огірки.

Його прихід – городу свято,
Надія добра на врожай.
Тому й так бризкає завзято,
На землю краплі відряджає.

І вже стоять помолоділі
В саду дерева і кущі...
Завжди жадані і при ділі –
Відрода лігечка – дощі!

В'ячеслав Романовський, м. Харків

Природа

Природа відкриває
Всі таємниці нам:
Як сонце піднялося
К високим небесам,

Як квітка нас чарує –
Казково десь цвіте,
Як соловейко в пісню
Своє життя веде.

І без тваринок – зовсім
Було б суцужно нам:
Вклонілось, хоч і меншим,
Та все одне – братам!

Ростік Чернявський, смт Олександрівка, Кіровоградська обл.

А ліс, струмок і ниви
Зустрілись в цій вірші...
Бо ця природа мила
Живе у нас в душі!

• ДІТЯЧИЙ КУТОЧОК

Літній Вечір

Він спустився тихенько, непомітно, як спускається на прозорій шовковій павутині павучок. Підкрався і зненацька став – красивий і видний – заповнив усе небо, засіявши своєю красою палітра-хмарок. Молоді красуні засоромилися, замовкли, рум'янцем укрилися, крутяться перед ним – кожна хоче сподобатися легеню. А він молодий, видний – Літній Вечір – перед ними гордовито похочає, Сонечко до золотої кошари заганяє. Сонце теж розчервоніло, втомилася за день землею гріти і швиденько котиться до своїх пухових перинок, щоб перепочити до ранку. Хмаринки, аби звернути на себе якнайбільше уваги, стають і водять хоровод на призахідному небі, пустують, регочуть, із-за важкої темної хмари на парубка виглядають. А вона стара, пронісішся грозою над літнім лісом, тепер втомлено дрімає за пагорбом. Розбудили стареньку. Хмара, час від часу гримаючи, підбила золоті перини для Сонця й потихеньку посунула за обрій.

А небо міниться різними кольорами. Вечір бере пензлі, фарбу й починає малювати на ньому вечірні картини. Небо багряне, ще більше кольорами набирається, допомагає юному художнику. Він сам своєю роботою замилувався та скося на хмарки поглядає – як то вони оцінять, бо хочеться йому дівчатам сподобатися.

А на підлісі біля самого небокраю заливається соловейко. Вечір відкладає свій пензлик і заслуговується. Сонечко ж повертається на своїх перинах, поправляє їх і закутується вже з головою, лише кілька промінців вибиваються й золотять плаття танцівниці.

Жаба в ставку задерла голову і дивиться на чудодійство, що діється на західному небі, не стримується від захвату і вигукує:

– Рай, рай!

– Справжній рай! – підхопили її подруги.

Стежкою до села неквапом, подзвонюючи мідними дзвониками, повільно тягнуться череда. Корови йдуть із випасу. Позаду пастушки гомонять – день свій повний веселих пригод обговорюють, босими ногами свіжу вечірню росу зганяють – завтра теж погожий

день буде. Під селом гурт батьків стоїть, пастушків дожидаються. А корови черевасті, ситі йдуть поволі ремигаючи. Повні вим'я теплого молока господарям несуть, аж прискають до молока на дорогу. У той самий час соловейко в гаю заливається, пісня його бринить, розсипається понад лугом, ставом лине – ген до обрію, молодому Вечору вуха пестить, вуса лоскоче. Діти корівок підганяють, а їх і підганяти не треба, вони самі поспішають до своїх господинь.

Соловейко витьохкує, виспівує – всі в лісі завмерли – слухають. Але ось і в нього закінчилися ноти і він, не дочекавшись оплесків, летить до своєї домівки. В селі вечір готується: шкварчить, шипить, парує і в небо дух іде. Собаки де-де погавкують, на свою папку чекають. Скоро і вони затихають, все вгамовується. Село потихеньку огортає своєю прозорою сіттю Дрімота.

Останній шум затихає. На небо виходить молода вродлива Вечірня Зоря. Білолиця в срібному платті, з зіркою. Привітно Вечору всміхається, манить його. Дістає сріблясту торбину повну зоряного пилу і подає Літньому Вечору. Юнак бере її з рук красуні й починає засівати вечірне небо. Пилинки падають по небу і загоряються, проростають ясними зорями; мільярдами зірочок. І вже все небо, ніби засвітилося із середини, відбивається, виблискує перлами, самоцвітами. Вечір виходить на Чумацький шлях і продовжує сіяти, та торбина розв'язується і весь шлях срібними зернятками вкривається. Старенький Місяць розсовує гілки, із-за гори виглядає і сміється з горе-сіяча.

– Може тобі посвітлити хлопче, а то ти все насіння порозсіпав?

– Дякую тобі, пане Місяцю! Та щось довго ти спав.

– Годі вам сваритися, а то всіх побудите. – Вечірня Зоря підходить, бере їх за руки. – Краще подивіться як чудово все вишло.

Вони посідали на Чумацькому шляху й задерали голови. Прямо над ними, перебивалося вогнями та

мерехтіло вечірне небо, розкішно прикрашене сузір'ями. Вони висіли в небі незмінні та яскраві, лише зрідка їх непорушний спокій турбували докучливі супутники.

Внизу засинали стомлені денною працею й турботами люди, а разом із ними така чудова, красива, працююча й така беззахисна наша Земля.

*Василь Тибель,
м. Рівне*

Малюнок Вікторії Бродської

У мене 13 дітей, тому довелося навчитися й на землі працювати, й худобу вирощувати, і ягоди збирати. На світанні – моя донечка Вікторія, студентка 4-го курсу Миротшанського аграрного коледжу, майбутній агроном. І це не рідна Україна, а далека Шотландія, де донька проходила 6-місячну практику. На мій жаль, ми ще не вміємо господарювати так, як господарюють там. Це поле з весняними нарцисами, що кольорами нагадують національний прапор нашої держави.

**Надія Кіндратівна
Назарчук, с. Трісків,
Рівненська обл.**

Мійлюбимийцвітникпрактическиповторяє
ассортиментпрекрасныхкаталогов“Сільського
вісника”, а вот на снимке – моя маленькая
внученька с прекрасным цветочным именем Лилия.
Вот она среди рудбекии, растущих в парке нашего
любимого города Часов Яр.

**Татьяна Андреевна Степаненко,
г. Часов Яр, Донецкая обл.**

Квітів у нас дуже багато. Намагаємося замовити майже з кожного каталогу щось новеньке. На світанні – моя онучка Женя серед півоній та лілій, які я отримала від вас минулого року.

Надія Михайлівна Костриця, м. Новоград-Волинський, Житомирська обл.

Цей чарівний фонтан у моєму саду, який ми з чоловіком зробили за проектом, що був надрукований у Вашій газеті. Його прохолода витку манить, а ніжний спів води зачарує всіх. Особливо, дітей. На світанні – моя сусідка Танечка.

Людмила Василівна Самброс, с. Балаклея, Черкаська обл.

*Моя казкова джерело
Учора і сьогодні садовий.
Тут є чарівно гадівко,
Немов у райському садочку.
Водичка чиста, кристалиста,
І в саді, моя королева.*

На фото – наші улюблені квіти – іпомеї (кручені панічки). А ще у нас їх називають “добрий ранок”. Так чудово вони опелали наше вікно і щоранку ніби промовляють: “Доброго ранку!”

Ніна Григорівна Лавриненко, м. Лубин, Полтавська обл.

Ми мешкаємо в невеличкому селищі Чорнухи. Наш двір потопав в квітах, і ніхто не може пройти повз нього байдужим. Ціле літо й осінь квіти радують нас яскравим цвітінням. А коли зацвіли гloxинії – взагалі краса неймовірна! І ось дівчата серед усієї цієї краси вирішили побавитися у маленькому басейні під теплим сонечком.

Галина Турко, смт. Чорнухи, Полтавська обл.

Недавно виділили невеличкий ділячку землі во дворі під квіти, і очень кстаті сестра виписала вашу газету. С ранньої весни до заморозків у нас цвіте і благоухає двір. Устраивать клумбы и завозить землю из леса мне помогают сестра и маленький сын. Вот так постепенно с вашей помощью пополняем свой ассортимент цветов.

С.И. Крячко, п. Тошковка, Луганская обл.

Хочу розповісти про свою тютю ПАРАСКУ АНДРІЙВНУ. У неї на подвір'ї – як у казці: жодна людина не пройде, щоб не зазирнути у двір. Над вікнами каематисті, куції троянди, півонії, гладиолуси, нарциси, лілії, півники, крокуси, азбуки, рябчики, зірочки, пацанти, і усе цю красу власними руками створює ця чудова людина. А я щовесни спостерігаю, як кожна квіточка пробивається до сонця. У мене є і своя власна квіточка – донечка Іринка, котрій 10 років і яку ви бачите на світанні.

Олена Анатоліївна Шерба, с. Іванівна, Київська обл.

Ми живемо в дуже красивому історичному містечку Кам'янка, що на Черкащині. І щиро любимо квіти, особливо троянди, яких у нас чимало. На світанні – наші діти, Владик та Катруся. Владик – просто в куші однієї з пелюстистих троянд, а на другій – вони разом серед анемон.

Віктор Григорович Шевченко, м. Кам'янка, Черкаська обл.

Хочу представити вам диво-рослини, які милують око і прикрашають нашу оселю. На фото – моя онучка Катруся купався під дрібним дощиком поряд з екзотичною кімнатною рослиною (хояя м'ясиста). Минулого року цей вазон вражав усіх величезною кількістю квіток, які до того мають чудовий аромат.

Анна Коломийко, с. Березинця, Чернівецька обл.

Щомісячне видання “Сільський вісник”
Свідчить про державну реєстрацію КВ № 4848 від 05.02.2009р.
Адреса редакції: вул. Кооперативна, 22, м. Харків, 61003
Для листів: 61003, м. Харків, а/с 195 “Сільський вісник”

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС 23148
Вартість передплати на 6 місяців – 13 грн. 26 коп.

Головний редактор
Володимир Столярченко
Літ. редактор Юрій Величко
Худ. редактор Катерина Ключевич
Ольга Май
Наук. співроб. Ірина Соколова
Журналіст Тетяна Саніна
Техн. підтримка Артем Лашин

Передрук чи будь-яке інше запозичення матеріалів та ілюстрацій газети “Сільський вісник” можливе лише з письмової згоди редакції.
Редакція залишає за собою право редагувати і скорочувати текст.
Думки авторів і редакції не завжди збігаються.

З питань розміщення публікацій та розповсюдження газети звертайтеся до редакції за тел. 8-057-731-20-31 Е-mail: sibpost@clb.net.ua
З питань стосовно ваших замовлень звертайтеся за тел.:
8-057-731-32-14, 8-057-731-18-63, 8-096-39-78-814, 8-050-228-66-48

Засновник – ПП “Агрофірма “Сортівтєвош”

Друкерня “Юнівест Принт”
Київська обл., м. Фастів
вул. Поліграфічна, 10
Наклад 170699 примірників.